KULCSTÁR

Mérőedényeknek quadrát ölekhez való törvényes egyeztetéséről, nem különben közértelemhez alkalmazott telkek megmérése módjáról.

mellyet

Belső külső telkek' conscriptiojára, avagy osztályos pereknek, csere-vásároknak igasságos elintézésére

A' haza' közönséges hasznára készített

Tóth Mikolai István, kir. pens. Fisc. Cancellista.

1839.

Gymnasii R. Sz.-Udvarhelyensis.

422
K-26

KULCSTÁR,

A' mérőedények' különböző jugerumokhoz, quadrat ölekhez való törvényes egyeztetéséről,

mellyben foglaltatnak:

1. Fertály, félkupa, kupa, kisvéka, nagyvéka, P. vagy B. mérő, Bányai öregvéka. (köböl)
2. Meszely, iccze, pint, nagyvéka, Po'sonyimérő. (kila)
3. Közértelemhez alkalmazott mérés' mesterségéről.

Belső külső telkek' conscriptiojára, osztályos pereknek, csere-vásároknak igazságos elintézésére használható.

A SZ. UDVARHELYI
ROM. KATH. FŐGYMNÁZIUM
TANÁRI-KÖNY. TÁRÁÉ.
188..... SZÁMA 193

Minden birtokos hazafiaknak, polgároknak, tisztviselőknek, mezeigazdáknak, helységbiráinak, communitásoknak, az értelmesebb gyermekek' oktatásokra különösen ajánlandó.

Készítette

Tóth Mikolai István, kir. p. fisco dir. irnok.

1836.

Kolo'svárt,

A' királyi Lyceum' betűivel 1839.

Az olvasóhoz.

Minekelötte a' mérőedényeknek, quadrátölekkel, jugerumokkal való törvényes megegyeztetéséről bövebb magyarázatot tennék, illendönek találtam az olvasót némelly dolgok iránt figyelmetessé tenni. Ugyan is ezen munkába ollyan tárgyak foglaltatnak, mellyek a' kivilágosítást szükségesképpen megkivánnyák. Honnan erednek pedig ezeknek forrásai, olly kérdés, mellyet a' rendszerénti tanulómühelyekben meg nem találunk. Más intézetekkez kelletik tehát folyamodnunk, hol az emberiség' figyelmét efféle fejtegetésekre kénszerítik, a' hol próbatételekkel, hasznos tapasztalásokkal bébizonyítják azokat, mellyek az élet' boldogitására szükségesek. Millyen költséggel, hosszas fáradozásokkal legyenek pedig ezek egybeköttetve, az olvasó könnyen általláthatja. Hogy tehát e' nemes hazának némü-némü részben eleget tehessek, elébb nemes Szala, Vas, Sopronvármegyéket megkelletett járnom. Illyenek: p. o. egy jugerum két köböl (mellyet halálból tagadok) nem különben: minden esztendöben kaszálható rét, Foenile quot annis falcabile, Nem minden esztendöben, (váltólag) kaszálható rét, Foenile alternatim falcabile 's a' t. Szegény mezeigazda! bezzeg kijutna néked, ha köböl szám után vétetnék fel birtokod' mennyisége, kivált a' Szilágyságban, hol a' nagyvéka divatoz. Szegény mezeigazda! a' marhatenyésztésbe nagy elömenetelt tehetsz, ha részedbe egyebütt nem jutott kaszállód, hanemcsak az Alternatim falcabilék' sorában, nem kevés gondot ád a' marhatartás!

Az efféle kitételeket tehát, mint eleinkről reánk maradott hagyományokat, közmondásokat, a' conscriptiokban, osztályokban, telkek' eladásaiban, vevéseiben, a' törvény megszenvedi ugyan, de el nem esméri, és ha jobb útra talál, kéttségen kivül azokat haszonvehetetlen kitételeknek fogja itélni, és a' jó útat követni fogja.

*

Minthogy tehát a' méröedényeknek eddigelé nem volt törvényes egybekötte-tése a' quadrátölekkel jugerumokkal, mellyekből sok kedvetlen zürzavarok származtanak, ma is vagynak — innen vagyon az is: hogy sokszor egy köblös földben, egyik esztendőben több gabona vettetik el; másik esztendöben kevesebb, megtörténik sokszor az is, hogy a' rossz magvető gabonáját hullatja, vagy directioját elhibázza, mellyet azután balul magyarázva azt mondjuk: nedves esztendöben a' föld kevessebb magot vészen bé, száraz esztendöben többet, de megtörténik továbbá az is: hogy kétfelöl a' szomszéd, ha módját ejtheti harapdossa; ellenben elmellözzük és fontolóra nem vesszük azt, hogy száraz esztendöben a' magvető szintén ollyan móddal, és minden lépésre szokta elvetni búzáját, mint nedves esztendöben; annálfogva Mathematice felvéve, a' mint tudniillik, egy ahoz értő magvető első lépésbe gabonáját elvetette 's mennyi földet foglalt el? Ezen pontból kiindulva, lépés száma szerént felmentem, és 56 ezer lépést megtéve, bévetettem 48 ezer quadrát ölet, 552 darab szántóföldet, legnagyobb szántóföldbe 150 kisvékát, 120 Szilágyi nagyvékát, 37½ köblöt, 60 mérőt, 100 Bányai öregvékát. Ezen mértékeket kölön külön, columnák szerént deducalva, és jugerumokra alkalmazva, egy tiszta valóságos könyvet készítettem; továbbá ezen munkában beléfoglaltatnak a' szénarétek' minémüségei, mint p. o. 1. Minden esztendöben kétszer kaszálhatók, 2. Némelly esztendöben kétszer kaszálhatók, 3. Kétszer soha sem kaszálhatók, élö példákkal, környülállásos eléadással bébizonyítva. Fennérintett okoknál fogva tehát, bátor voltam e' könyv-czimét bövebb kifejezéssel eléterjeszteni, nem annyira a' stylusra, mint a' dologra ügyelvén, és minden birtokos földesurat pro futura cautela figyelmetessé tenni, a' munka' megszerzésére útat nyitni: Dato sed nullatenus concesso, de feltészem: egy birtokos földesúr, mivel legitimálhatja inkább birodalmának capacitássát, mint az efféle törvényes cynosurával. Ha tehát még a' helységekben is falulánczra találtatik, melly hat lábbul álló Bécsi-ölekre vezet- és minékünk jugerumokat osztogat, szükségesnek itéltem aval egyetértő gabona mennyiségéről is meghatározólag valamit irásba hagyni és hitelesen bébizonyítani.

Első clavis.

Egy jugerum öt kisvéka, melly tészen két Bécsi mérőt.

Egy maroknyi gabona tészen	1/24	kupát elfoglal	30 □ lábot
Huszonnégy marok gabona tészen . . .	1	kupát elfoglal	20 □ ölet.
Egy kisvéka tészen	16	kupát elfoglal	320 □ ölet.
Egy nagyvéka tészen	20	kupát elfoglal	400 □ ölet.
Egy Bányai öregvéka tészen	24	kupát elfoglal	480 □ ölet.
Egy B. mérő tészen	40	kupát elfoglal	800 □ ölet.
Egy Erdélyi köböl tészen	64	kupát elfoglal	1280 □ ölet.

Egy jugerum elfoglal . . . . . 1600 □ ölet.

Egy quadrát öl elfoglal . . . . . 36 □ lábot.

Egy quadrát láb elfoglal . . . . . 144 □ czolt, vagy hüvelyket.

Bévezetés.

Minekelötte valaki a' vékák' vizsgálatában beléereszkednék, elkerülhetetlen szükségesnek találja a' kiadó, t. i. elébb megkellene állítani: melyik inkább igaz? egy jugerum két köböl, vagy pedig, egy jugerum öt kisvéka. Mivel ha régi szokásból egy jugerumnak két köböl tulajdonítatik, a' kiadó csekély béfátása szerént ugy találja, hogy a' birtokos hazafiaknak az által örökösen kár tétetik. Valójában megvalva, érintett vélemény ollyan gyenge principiumon áll, mint p. o. numerusokat álmodni, és lotteriára tenni. Elsőben tehát azt kelletik öszverontani:

A' világ miért tulajdonít egy jugerumnak két köblöt, és ez honnan ered?

Felelet 1. Vagy abból, hogy a' magvető vetésközbe a' szemet hullatja ki a' markából, vagy abból.

2. Ha a' vetés szeles vagy más alkalmatlan időben történik meg, vagy pedig
3. Ha a' szántás durván vitetik véghez, vagy
4. Ha a' magvető directiot nem tud tartani, vagy
5. Ha a' vetés, ollyan magvető' kezére jut, ki a' praeváricátiót szereti.
6. Ha a' szem léha, és nem volt jól megérve 's elkészülve.

Ha tehát érintett hat rendbéli hibáktól a' jártas magvető' keze tiszta, telyes lehetetlen hogy 1600 quadrát ölből álló jugerumba, több tisztabúza mehessen belé, mint öt constitutionalis kisvéka. Ha mondva, ezt meg nem akarjuk engedni, és csak szokásból kivánunk a' mellett megmaradni: egy jugerum két köböl, természetes következés, hogy száz jugerumra két száz köböl róvattassék. Ezen summából a' fortélyos dominalisbiró 300 vékát félre el fog tenni, azonba a' földesurának 800 vékát ád fel.

Állítás' próbája:

A' magvető minden lépésbe vét egyszer, és egy fertály búzát nyakán lévő zsákjából hat marokkal veszen ki, következőleg négy fertály huszonnégy marok, tészen egy kupa tisztabúzát; és igy, hogy ezt elvethesse, huszonnégyszer markol bé zsákjába, azonba huszonnégyet is kelletik lépnie:

Ha a' vető nagy ember, az illyennek, egy fertály tisztabúza tészen öt markot, következőleg négy fertály husz markot, melly tészen újra egy kupát. Ezt ha elveti, 20 versen markol bé zsákjába, és nékie huszat is kelletik lépni.

Ha még annál is nagyobb a' magvető, egy fertály tisztabúzát, négy marokkal vészen ki zsákjából, következőleg négy fertály búza tizenhat marok, melly tészen újra egy kupát. Ez illyen, hogy elvethesse tizenhatszor markol bé zsákjába, 's a' szerént tizenhatot is kelletik néki lépni.

Most már feltéve: hogy minden lépésbe vessen bé egy quadrát ölet, az illyennek, ezerhatszázat kelletik lépni, melly tészen egy jugerumot.

Ha az első magvető felvétetik, hat marokkal számítva egy fertály buzát, egy törvényes kupára jön huszonnégy marok, mellyet sokszorozva tizenhat kupával, jön ki a' summába 384 marok; melly szám nem többet hanemcsak egy kisvékát tészen.

A' másodikra, világosabban megértve:

A' magvető minden lépésre vessen bé egy quadrát ölet, az illyennek, egy fertály búza tészen öt markot, egy törvényes kupára jön husz marok, melly sokszorozva tizenhat kupával, jön ki a' summába 320 marok. Ezen szám ismét nem mehet többre egy kisvékánál.

Már most egyeztetve: 320 marok (320 quadr. öl) ötször véve nem mehet többre 1600 quadrát ölnél.

Kérdés tehát: a' két köblös ember hová tészi a' három kisvékát, a' mi az öt vékán felyül marad?

A' harmadikra:

Ha a' magvető legnagyobb, minden fertály búzát négyszeri markolással vészen ki a' zsákjából, illyenkor, újra négy fertály búza (kupa) tészen tizenhat markot; ezen summát sokszorozva tizenhattal, jön ki 256 marok, melly nem mehet többre egy vékánál, melly ha ötször vétetik, annyi mint ha valaki azt mondaná: öt kisvéka már most.

Kérdés: Hová tészi a' két köblös ember, az öt vékán felyül megmaradott három vékát? Egyébaránt a' dologba nincsen eröltetés, kinek tetszik követni fogja, részemről ha lehetne egy jugerumot egy vékával vettetnék bé, a' többit házi szükségeimre fordítanám.

Egy fertálynak básisa hat lépésre kissebb magvető' marka szerént.		elfoglal quadrát	
		ölet	lábot.
Egy marok tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe	—	30
Két marok	két lép.	1	24
Három marok	három lép.	2	18
Négy marok	négy lép.	3	12
Öt marok	öt lép.	4	6
Fertály	hat lép.	5	—
Egy fertálynak básisa öt lépésbe nagyobb magvető' marka szerént.			
Egy marok tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe	1	—
Két marok	két lép.	2	—
Három marok	három lép.	3	—
Négy marok	négy lép.	4	—
Fertály	öt lép.	5	—
Egy fertálynak básisa négy lépésbe legnagyobb magvető' marka szerént.			
Egy marok tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe.	1	9
Két marok	két lép.	2	18
Három marok	három lép.	3	27
Fertály	négy lép.	5	—

A' természet' országa különböző alkotmány az okosság' országától, a' természetes világ nem válalja magára különben a' munkálkodást, ha csak az okosságot maga körül nem érzi. A' mint tartják némellyek, a' földmivelés harmadik lépcsője a' természetes világnak — megvolt tehát a' pólgári társaság' alkotása előtt! a' munkálkodás, előrehaladás, a' társasági életben veszi eredetét mellynek rugója az okosság. A' természetes világnak szüleménnyei, bőv mértékben szokták áldásait az emberiségre kiosztogatni. G. C. F. S. munkájában irja, hogy a' mi magyar földünk Amérikában nem esméretes másképp, hanem Németország' nevezete alatt, mellynek igen gazdag termö földje vagyon, B. V. M. munkájában azt mondja: van jó borunk, buzánk, kenyerünk legjobb, földjeink, marháink, legelöhelyünk a' tenyésztetésre elegendő, mindazonáltal mégis: mi lehet oka, hogy más nemzetek eléhaladnak, mi pedig hátramaradunk? ha tehát ezen hátramaradást nem akarjuk magunkon elszenvedni, kéntelenítetünk egy más országba megorvosolni a' sérelmet, a' kik pedig elszenvedik, természetes világba keresnek állandóságot.

Egykor a' mezeigazda azt beszéllette: nékem vagyon annyi birtokom, hogy minden fordulóban elvethetek negyven köböl tisztabúzát, ennyivel a' természet' világánál megelégszem, elég tehát az én tudományomra, méllyebb Mathematicára nincs semmi szükségem, az apám is ennyit tudott.

Urunk születése előtt a' pogányvilágban Macedoniai király Nagy Sándor, a' mikoron Indiának meghodításába czélját elérte, Babilon várossát is megszállotta, ezen városnak kerítései, függő kertjei, a' világ' csudái közé számláltatott, a' városi gazdák mezei gazdaságot is folytattak, és a' jugerum nállok divatban vala, 's minden telek után bizonyos-számu jugerumok ragasztattak és osztattak ki, ugy hogy: ha az ellenség öket megszorítaná, minden körül a' kapukat bézárván, mindenkinek annyi földje jutott, hogy hasznaiból mind magát, mind pedig házanépét böven kitarhatá, és semmi gazdasági czikkelyben másra nem szorúlt; melly szerént az okosság' országából a' Mathesis nállok világolt. Jól tudták földeiket bizonyos mértékre húzni, és mindenkinek egyarányulag kiosztani; ellenbe, a' mezeigazda megelégszik annyival: ha minden fordulóba negyven köblöt elvethet, a' mérésre jugerumokra való elosztásra nincs semmi szüksége, Ha megtörténik, hogy egy esztendöben azon földben, mellyet negyven köblös földnek állít, a' magvető több magot, a' másik esztendöben pedig kevessebbet vetett el, természetes tudománnya szerént arra magyarázza: hogy száraz esztendöben a' föld több magot kiván, nedves esztendöben pedig kevessebbet, nem veszi fontolóra, hogy a' földnek capacitássa a' magvetőtől függ; mivel némelly vető a' szemet hulatja maga után, vagy lépését hibázza el, vagy nem tart egyenesen; ezeket tehát meg nem gondolva változhatatlanul ezen állitásnál megmarad, hogy a' föld negyven

köblös, boldog Isten! mire valók a' fundátiok, académiák, mellyeket nagy méltóságu hérosok, más uralkodó herczegek az emberiség' javára, nemzetek' palléro zására nagy munkával felállítottak, ha a' természet' országa erőhatalommal elfoglalja az okosság országának minden javait.?

Vegyük mellyebben a' dolgot:

A' Bécsi öl, hazánkban régtölfogva törvényesen divatoz, hasonlóképen a' jugerum nevezet is esmeretes, mindazonáltal ki mondja meg: egy köblös föld mennyi négyszeg ölből álló birtokot tészen? nemes Magyarországban a' köböl sokkal nagyobb, ugy szintén a' véka is, egy Magyarországi köböl tészen Erdélyi vékát ötöt, bányavárosokban egy véka áll huszonnégy törvényes kupából.

K. Egy köblös föld mennyi négyszeg ölből álló birtokot húz maga után, 's egy jugerumnak hányad részét teheti?

A' természet' világánál ezen kérdést tisztába nem hozhatni, eszközökhöz kelletik nyulni, hogy forrásra akadjunk.

K. Az életnek minémü befolyására lehet tehát az, hogy birtokaink mértékek alá vétetődjenek, és nem köböl avagy véka szám alá?

Igen sok, mivel azokat csalhatatlanul magokban foglalják, a' mikoron a' köböl és véka ezeket kirekeszti; világosabban szolva: a' jugerum szám meghatározza a' birtokot, és a' feleslegvalót a' tulajdonosnak visszaadja, mellyet annakutánna maga hasznára fordithat, vagy pedig bizonyos census' fizetésért másoknak kiadhat.

K. Egy jugerum tehát mennyi négyszegölet tészen, és hány kisvéka (Bécsi mérő) búzát veszen fel?

A' Dévai, Vajda-Hunyadi, Zalathnai, Görgényi uradalmak 1600 négyszegölet vettek fel, 's nagyon hellyesen, hanem hibáztak abban, hogy két köböl magot tulajdonitottak, melly a' fennebbiek szerént az okossággal meg nem egyeztethető, itten tehát romlik a' birtokos, romlik egyéb, fogyatkozást szenved a' közönség.

K. Mennyi mag kivántatik tehát egy jugerum szántóföldnek bévetésére?

Két Bécsi mérő, melly nállunk öt kisvékát tészen.

K. Ugy de a' mi constitutionk nem engedi hogy idegen mérőedényre szert tegyünk 's használjuk, vagyon nékünk törvényes mértékünk, mellyel közönségesen e' hazában élni szoktunk, nincsen tehát Bécsiméröre szükségünk?

Ezen kérdésre annyit válaszolhatni, hogy az Erdélyi kupa ugyan az, a' mi a' Bécsi, csakhogy németül Maasz-nak hivják. Ha tehát negyven Erdélyi kupa a' németeknél tészen egy mérőt (Metzen) nem látom által annak okát: miért ne lehessen egy edényt nemzeti nyelven mérőnek nevezni, és megszenvedni, annálinkább mivel ezen mérő, negyven törvényes kupából áll. Mennyibe lehessen tehát ez által a' constitutio megsértve, könnyen mindenki általláthatja. Ha a' Bécsiöl, melly hat lábot tészen, minden diaetai végzések nélkül e' hazában bévétetett, miért ne lehessen egy negyven törvényes kupából álló edényt törvényes mérőnek elesmérni.

Ha azt kérdezi valaki: mivel bizonyosodik meg az, hogy egy jugerum két Bécsi méröre való földet tészen, nem pedig két köbölre valót?

Örökre fennmaradandó Mathematicai igazságból.

Mi módon?

Tegyük fel: egy jugerumba vagyon 1600 quadrát öl,

Minden jugerumba a' magvetö elvét két Bécsi mérö tisztabúzát, melly tészen nyoltzvan törvényes kupát. — Ezeket tizenhatfelé osztva: száz quadrat ölre esik öt kupa búza, következőleg minden kupára jön husz quadrát öl.

Marok számra lehuzva: — huszonnégy marok búza tészen egy kupát, most tehát, a' magvetö minden lépésbe vét egy marokkal, minden elvetett marok búza elfoglal harmintz quadrát lábnyi helyet: következőleg huszonnégyszer sokszorozva a' harmintz quadrát lábot, kijön 720 quadrát láb. — Melly osztani való summát harmintzhat quadrát lábbal (tészen egy quadr. ölet) elosztván, a' quotusba kijön 20 quadrát öl. Egy jugerumra számítva öt kisvékát, másképp két Bécsi mérőt, élőpéldával, következendő módon lehet megbizonyítani: Nemes Kolosvármegyében Aranykuton, ez előtt, ugymint 1837-ik esztendőben, a' ml. urasági tábla melly ezer vékás, bévettetett, hatszáz véka búzával, hasonlólag Szovátán ugyancsak említett vármegyében, a' ml. urasági tábla nyolczvan vékás, bévettetett hatvan véka búzával. Ha tehát említett esztendőben megtörténtenek: miért ne történhetne meg jövendőben is? Minekokáért felvéve két Bécsi mérőt vagy öt kisvékát, szükségesnek találtam példányokkal, ellenvetésekkel megvilágosítani, és ha valamellyik példány ki nem álhatja a' rostálást, önkéntesen következik, hogy a' gyengébb fél, az erőssebbnek magát aláadja.

Első példány tehát kimútatja a' conscriptiok' mostani folyamatját: — második példány gazdaságos jó útra vezet, tudniillik: miként lehessen a' conscriptiot jobb móddal és hiba nélkül végrehajtani? (lásd oda alább)

Végezetre, mivel az Erdélyi véka Bécsi mérőre, ellenbe a' Bécsi mérö constitutionk szerént kisvékára általváltozott, szükségesnek találtam a' kisvékát és kupát a' mérö mellé külön columnákba tenni, hogy minden törvényszékektől kiküldetett regiusok a' jószágok' conscriptiojában, osztályos perekben, azoknak eladásaiban, csere-vásárokban, bátrabb lépéseket tehessenek.

A' clávisba érintett öt rendbéli mérőedények közül, u. m. köböl, nagyvéka, Bányai öregvéka, külön columnákra nincsenek elosztva, mivel a' mérö és kisvéka columnákba mind a' három rendbéli feltalálható; példákkal következendő módon lehet megvilágosítani:

Székely ülésekre nézve.

Az egész birtokom áll 26 köböl alá való földből!

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Elsöben, 392-ik szám alatt kiirok 100 vékát és 20 juger. Másodszor, 64-ik

szám alatt kiirok 4 vékát, és 1280 quadrát ölet: — Öszvevéve tészen 26 köblöt, elfoglal 20 jugerumot, és 1280 quadrát ölet.

Bányavárosokra nézve.

Az egész birtokom tészen 100 öregvéka alá való földet.

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Minthogy egy Bányai öregvéka áll 24 kupából, melly tészen 1 véka 8 kupát, kikeresem az 552-ik numerus alatti véka számot, melly 150 kisvékára vezet, és 30 jugerumot foglal el.

Szilágyságra nézve.

Az egész birtokom áll 60 nagyvéka alá való földből.

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Minthogy a' Szilágyi nagyvéka áll 20 kupából, a' mérő columnába kereskedem. 512-ik szám alatt megtalálva 30 mérőt, kétszer véve tészen 60 nagyvékát, elfoglal 15 jugerumot.

Fennemlített példákból kitetszik, hogy a' Bécsi ölön alapúlt jugerumok' capacitássára, az öt különböző mérőedények közül, olly igazán egyik sem alkalmazható, mint a' kisvéka és Bécsi mérő.

---

*

Első világositás.

Egy kupa tisztabúzának marok számra való leszállításáról, nem különben Ölekre, lábokra való felosztásáról.

	Foglalat					
	marok	bévetett quadrát		Bécsi		Erdélyi kis
	szám	ölet	lábot	méró	kupa	véka	kupa.
A' magvető minden lépésbe vét Egy lépésbe tisztabúzát elvét:	1	—	30	—	1/24	—	1/24
Két lépésbe	2	1	24	—	2/24	—	2/24
Három lépésbe . . .	3	2	18	—	3/24	—	3/24
Négy lépésbe	4	3	12	—	4/24	—	4/24
Öt lépésbe	5	4	6	—	5/24	—	5/24
Hat lépésbe	6	5	—	—	6/24	—	6/24
Hét lépésbe	7	5	30	—	7/24	—	7/24
Nyolcz lépésbe . . .	8	6	24	—	8/24	—	8/24
Kilencz lépésbe . . .	9	7	18	—	9/24	—	9/24
Tiz lépésbe.	10	8	12	—	10/24	—	10/24
Tizenegy lépésbe . . .	11	9	6	—	11/24	—	11/24
Tizenkét lépésbe . . .	12	10	—	—	12/24	—	12/24
Tizenhárom lépésbe . .	13	10	30	—	13/24	—	13/24
Tizennégy lépésbe . .	14	11	24	—	14/24	—	14/24
Tizenöt lépésbe . . .	15	12	18	—	15/24	—	15/24
Tizenhat lépésbe . . .	16	13	12	—	16/24	—	16/24
Tizenhét lépésbe . . .	17	14	6	—	17/24	—	17/24
Tizennyolcz lépésbe . .	18	15	—	—	18/24	—	18/24
Tizenkilencz lépésbe . .	19	15	30	—	19/24	—	19/24
Husz lépésbe	20	16	24	—	20/24	—	20/24
Huszonegy lépésbe . .	21	17	18	—	21/24	—	21/24
Huszonkét lépésbe . .	22	18	12	—	22/24	—	22/24
Huszzohárom lépésbe . .	23	19	6	—	23/24	—	23/24
Huszonnégy lépésbe . .	24	20	—	—	1	—	1
Százhusz lépésbe . . .	120	100	—	—	5	—	5
Háromszáz nyolczvannégy lépésbe	384	520	—	—	16	1	—
Kilenczszáz hatvan lépésbe .	960	800	—	1	—	2	8
Ezer kilenczszázhusz lépésbe.	1920	1600	—	2	—	5	—

Második világosítás.

Láboknak az öl columnába való áltálvitelérőL.

	Foglalat					
	lépés	quadrát	Bécsi		Erdélyi kis	
	szám	öl	mérő	kupa	véka	kupa
Egy marok elvetett tisztabúza elfoglal	1	$^{5}/_{6}$	—	$^{1}/_{24}$	—	$^{1}/_{24}$
Két marok	2	$1^{4}/_{6}$	—	$^{2}/_{24}$	—	$^{2}/_{24}$
Három marok	3	$2^{3}/_{6}$	—	$^{3}/_{24}$	—	$^{3}/_{24}$
Négy marok	4	$3^{2}/_{6}$	—	$^{4}/_{24}$	—	$^{4}/_{24}$
Öt marok	5	$4^{1}/_{6}$	—	$^{5}/_{24}$	—	$^{5}/_{24}$
Hat marok	6	5	—	$^{6}/_{24}$	—	$^{6}/_{24}$
Hét marok	7	$5^{5}/_{6}$	—	$^{7}/_{24}$	—	$^{7}/_{24}$
Nyolcz marok	8	$6^{4}/_{6}$	—	$^{8}/_{24}$	—	$^{8}/_{24}$
Kilencz marok	9	$7^{3}/_{6}$	—	$^{9}/_{24}$	—	$^{9}/_{24}$
Tiz marok	10	$8^{2}/_{6}$	—	$^{10}/_{24}$	—	$^{10}/_{24}$
Tizenegy marok	11	$9^{1}/_{6}$	—	$^{11}/_{24}$	—	$^{11}/_{24}$
Tizenkét marok	12	10	—	$^{12}/_{24}$	—	$^{12}/_{24}$
Tizenhárom marok	13	$10^{5}/_{6}$	—	$^{13}/_{24}$	—	$^{13}/_{24}$
Tizennégy marok	14	$11^{4}/_{6}$	—	$^{14}/_{24}$	—	$^{14}/_{24}$
Tizenöt marok	15	$12^{3}/_{6}$	—	$^{15}/_{24}$	—	$^{15}/_{24}$
Tizenhat marok	16	$13^{2}/_{6}$	—	$^{16}/_{24}$	—	$^{16}/_{24}$
Tizenhét marok	17	$14^{1}/_{6}$	—	$^{17}/_{24}$	—	$^{17}/_{24}$
Tizennyolcz marok	18	15	—	$^{18}/_{24}$	—	$^{18}/_{24}$
Tizenkilencz marok	19	$15^{5}/_{6}$	—	$^{19}/_{24}$	—	$^{19}/_{24}$
Husz marok	20	$16^{4}/_{6}$	—	$^{20}/_{24}$	—	$^{20}/_{24}$
Huszonegy marok	21	$17^{3}/_{6}$	—	$^{21}/_{24}$	—	$^{21}/_{24}$
Huszonkét marok	22	$18^{2}/_{6}$	—	$^{22}/_{24}$	—	$^{22}/_{24}$
Huszonhárom marok	23	$19^{1}/_{6}$	—	$^{23}/_{24}$	—	$^{23}/_{24}$
Huszonnégy marok	24	20	—	1	—	1
Százhusz marok	120	100	—	5	—	5
Háromszáz nyoltzvannégy marok .	384	320	—	16	1	—
Kilenczszáz hatván marok . .	960	800	1	—	2	8
Ezer kilenczszáz husz marok .	1920	1600	2	—	5	—

Ellenvetés.

Némelyek azt jegyzik meg, hogy a' kissebb magvető kevessebb magot vehet markába, következőleg lépése is kissebb, a' nagyobb pedig többet, és lépése is nagyobb, a' legnagyobb magvető pedig még annál is többet, és igy, a' kettőtől különbözvén a' harmadik mind lépésre, mind pedig az elvetett gabonára nézve; tehát a' kiadó' cálculussa a' quadrát ölek' egyeztetésében nem jó és nem állhat meg.

Igaz dolog, hogy a' kissebb magvető a' mit hat lépésbe elvetett, a' nagyobb öt lépésbe tészi meg, és ha még annál is nagyobb négy lépésbe kelletik megtenni. Mindazonáltal a' cálculus tellyességgel nem hibázhat; mert a' kissebb magvető minden hat lépésbe bévetett öt quadrát ölet, huszonnégy lépésbe a' husz quadrát ölet, minden huszonnégy marokra egy kupát számlálván; valamint szintén a' nagyobb magvető, öt lépésbe tészi meg, a' mit a' másik hatba megtett, a' legnagyobb pedig négy lépésbe tette meg azt, a' mit a' középső ötbe megtett.

Érintett cálculus tehát hibás nem lehet, hanemcsak a' lépésekbe vagyon a' különbözés, mivel a' miut fellyebb is említtetett: a' kissebb magvetőnek egy jugerum bévetése 1920 lépésbe kerül, melly is a' jelenvaló munkába alapul vétetett, a' nagyobbnak 1600 lépésbe, a' legnagyobb magvetőnek pedig 1280 lépésébe.

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat folyó quadrát öl	szám jug.	szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
1	Szomszédja egyfelől NN. másfelől NN.	20	,,	,,	,,	1	,,	1
2	. . . —	40	,,	,,	,,	2	,,	2
3	. . . —	60	,,	,,	,,	3	,,	3
4	. . . —	80	,,	,,	,,	4	,,	4
5	. . . —	100	,,	,,	,,	5	,,	5
6	. . . —	120	,,	,,	,,	6	,,	6
7	. . . —	140	,,	,,	,,	7	,,	7
8	. . . —	160	,,	,,	,,	8	,,	8
9	. . . —	180	,,	,,	,,	9	,,	9
10	. . . —	200	,,	,,	,,	10	,,	10
11	. . . —	220	,,	,,	,,	11	,,	11
12	. . . —	240	,,	,,	,,	12	,,	12
13	. . . —	260	,,	,,	,,	13	,,	13
14	. . . —	280	,,	,,	,,	14	,,	14
15	. . . —	300	,,	,,	,,	15	,,	15
16	. . . —	320	,,	,,	,,	16	1	,,
17	. . . —	340	,,	,,	,,	17	1	1
18	. . . —	360	,,	,,	,,	18	1	2
19	. . . —	380	,,	,,	,,	19	1	3

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
20	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	400	,,	,,	,,	20	1	4
21	. . . —	420	,,	,,	,,	21	1	5
22	. . . —	440	,,	,,	,,	22	1	6
23	. . . —	460	,,	,,	,,	23	1	7
24	. . . —	480	,,	,,	,,	24	1	8
25	. . . —	500	,,	,,	,,	25	1	9
26	. . . —	520	,,	,,	,,	26	1	10
27	. . . —	540	,,	,,	,,	27	1	11
28	. . . —	560	,,	,,	,,	28	1	12
29	. . . —	580	,,	,,	,,	29	1	13
30	. . . —	600	,,	,,	,,	30	1	14
31	. . . —	620	,,	,,	,,	31	1	15
32	. . . —	640	,,	,,	,,	32	2	,,
33	. . . —	660	,,	,,	,,	33	2	1
34	. . . —	680	,,	,,	,,	34	2	2
35	. . . —	700	,,	,,	,,	35	2	3
36	. . . —	720	,,	,,	,,	36	2	4
37	. . . —	740	,,	,,	,,	37	2	5
38	. . . —	760	,,	,,	,,	38	2	6
39	. . . —	780	,,	,,	,,	39	2	7
40	. . . —	800	,,	,,	1	,,	2	8
41	. . . —	820	,,	,,	1	1	2	9
42	. . . —	840	,,	,,	1	2	2	10
43	. . . —	860	,,	,,	1	3	2	11
44	. . . —	880	,,	,,	1	4	2	12
45	. . . —	900	,,	,,	1	5	2	13
46	. . . —	920	,,	,,	1	6	2	14
47	. . . —	940	,,	,,	1	7	2	15
48	. . . —	960	,,	,,	1	8	3	,,
49	. . . —	980	,,	,,	1	9	3	1
50	. . . —	1000	,,	,,	1	10	3	2
51	. . . —	1020	,,	,,	1	11	3	3
52	. . . —	1040	,,	,,	1	12	3	4
53	. . . —	1060	,,	,,	1	13	3	5
54	. . . —	1080	,,	,,	1	14	3	6
55	. . . —	1100	,,	,,	1	15	3	7
56	. . . —	1120	,,	,,	1	16	3	8
57	. . . —	1140	,,	,,	1	17	3	9
58	. . . —	1160	,,	,,	1	18	3	10
59	. . . —	1180	,,	,,	1	19	3	11
60	. . . —	1200	,,	,,	1	20	3	12
61	. . . —	1220	,,	,,	1	21	3	13
62	. . . —	1240	,,	,,	1	22	3	14

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
63	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl. N. N	1260	,,	,,	1	23	3	15
64	. . . —	1280	,,	,,	1	24	4	,,
65	. . . —	1300	,,	,,	1	25	4	1
66	. . . —	1320	,,	,,	1	26	4	2
67	. . . —	1340	,,	,,	1	27	4	3
68	. . . —	1360	,,	,,	1	28	4	4
69	. . . —	1380	,,	,,	1	29	4	5
70	. . . —	1400	,,	,,	1	30	4	6
71	. . . —	1420	,,	,,	1	31	4	7
72	. . . —	1440	,,	,,	1	32	4	8
73	. . . —	1460	,,	,,	1	33	4	9
74	. . . —	1480	,,	,,	1	34	4	10
75	. . . —	1500	,,	,,	1	35	4	11
76	. . . —	1520	,,	,,	1	36	4	12
77	. . . —	1540	,,	,,	1	37	4	13
78	. . . —	1560	,,	,,	1	38	4	14
79	. . . —	1580	,,	,,	1	39	4	15
80	. . . —	1600	1	,,	2	,,	5	,,
81	. . . —	1620	1	20	2	1	5	1
82	. . . —	1640	1	40	2	2	5	2
83	. . . —	1660	1	60	2	3	5	3
84	. . . —	1680	1	80	2	4	5	4
85	. . . —	1700	1	100	2	5	5	5
86	. . . —	1720	1	120	2	6	5	6
87	. . . —	1740	1	140	2	7	5	7
88	. . . —	1760	1	160	2	8	5	8
89	. . . —	1780	1	180	2	9	5	9
90	. . . —	1800	1	200	2	10	5	10
91	. . . —	1900	1	300	2	15	5	15
92	. . . —	2000	1	400	2	20	6	4
93	. . . —	2100	1	500	2	25	6	9
94	. . . —	2200	1	600	2	30	6	14
95	. . . —	2300	1	700	2	35	7	3
96	. . . —	2400	1	800	3	,,	7	8
97	. . . —	2500	1	900	3	5	7	13
98	. . . —	2600	1	1000	3	10	8	2
99	. . . —	2700	1	1100	3	15	8	7
100	. . . —	2800	1	1200	3	20	8	12
101	. . . —	2900	1	1300	3	25	9	1
102	. . . —	3000	1	1400	3	30	9	6
103	. . . —	3100	1	1500	3	35	9	11
104	. . . —	3200	2	,,	4	,,	10	,,
105	. . . —	3300	2	100	4	5	10	5

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
106	Egyfelöl szomszédja N. N. másfelöl N. N.	5400	2	200	4	10	10	10
107	. . . —	5500	2	300	4	15	10	15
108	. . . —	5600	2	400	4	20	11	4
109	. . . —	5700	2	500	4	25	11	9
110	. . . —	5800	2	600	4	30	11	14
111	. . . —	5900	2	700	4	35	12	3
112	. . . —	4000	2	800	5	„	12	8
113	. . . —	4100	2	900	5	5	12	13
114	. . . —	4200	2	1000	5	10	13	2
115	. . . —	4300	2	1100	5	15	13	7
116	. . . —	4400	2	1200	5	20	13	12
117	. . . —	4500	2	1300	5	25	14	1
118	. . . —	4600	2	1400	5	30	14	6
119	. . . —	4700	2	1500	5	35	14	11
120	. . . —	4800	3	„	6	„	15	„
121	. . . —	4900	3	100	6	5	15	5
122	. . . —	5000	3	200	6	10	15	10
123	. . . —	5100	3	300	6	15	15	15
124	. . . —	5200	3	400	6	20	16	4
125	. . . —	5300	3	500	6	25	16	9
126	. . . —	5400	3	600	6	30	16	14
127	. , . —	5500	3	700	6	35	17	3
128	. . . —	5600	3	800	7	„	17	8
129	. . . —	5700	3	900	7	5	17	13
130	. . . —	5800	3	1000	7	10	18	2
131	. . . —	5900	3	1100	7	15	18	7
132	. . . —	6000	3	1200	7	20	18	12
133	. . . —	6100	3	1300	7	25	19	1
134	. . . —	6200	3	1400	7	30	19	6
135	. . . —	6300	3	1500	7	35	19	11
136	. . . —	6400	4	„	8	„	20	„
137	. . . —	6500	4	100	8	5	20	5
138	. . . —	6600	4	200	8	10	20	10
139	. . . —	6700	4	300	8	15	20	15
140	, , . —	6800	4	400	8	20	21	4
141	. . . —	6900	4	500	8	25	21	9
142	. . . —	7000	4	600	8	30	21	14
143	. . . —	7100	4	700	8	35	22	3
144	. , . —	7200	4	800	9	„	22	8
145	. . . —	7300	4	900	9	5	22	13
146	. . . —	7400	4	1000	9	10	23	2
147	. . . —	7500	4	1100	9	15	23	7
148	. . . —	7600	4	1200	9	20	23	12

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
149	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl. N. N	7700	4	1500	9	25	24	1
150	. . . . —	7800	4	1400	9	30	24	6
151	. . . . —	7900	4	1500	9	35	24	11
152	. . . . —	8000	5	,,	10	,,	25	,,
153	. . . . —	8100	5	100	10	5	25	5
154	. . . . —	8200	5	200	10	10	25	10
155	. . . . —	8300	5	300	10	15	25	15
156	. . . . —	8400	5	400	10	20	26	4
157	. . . . —	8500	5	500	10	25	26	9
158	. . . . —	8600	5	600	10	30	26	14
159	. . . . —	8700	5	700	10	35	27	3
160	. . . . —	8800	5	800	11	,,	27	8
161	. . . . —	8900	5	900	11	5	27	13
162	. . . . —	9000	5	1000	11	10	28	2
163	. . . . —	9100	5	1100	11	15	28	7
164	. . . . —	9200	5	1200	11	20	28	12
165	. . . . —	9300	5	1300	11	25	29	1
166	. . . . —	9400	5	1400	11	30	29	6
167	. . . . —	9500	5	1500	11	35	29	11
168	. . . . —	9600	6	,,	12	,,	30	,,
169	. . . . —	9700	6	100	12	5	30	5
170	. . . . —	9800	6	200	12	10	30	10
171	. . . . —	9900	6	300	12	15	30	15
172	. . . . —	10000	6	400	12	20	31	4
173	. . . . —	10100	6	500	12	25	31	9
174	. . . . —	10200	6	600	12	30	31	14
175	. . . . —	10300	6	700	12	35	32	3
176	. . . . —	10400	6	800	13	,,	32	8
177	. . . . —	10500	6	900	13	5	32	13
178	. . . . —	10600	6	1000	13	10	33	2
179	. . . . —	10700	6	1100	13	15	33	7
180	. . . . —	10800	6	1200	13	20	33	12
181	. . . . —	10900	6	1300	13	25	34	1
182	. . . . —	11000	6	1400	13	30	34	6
183	. . . . —	11100	6	1500	13	35	34	11
184	. . . . —	11200	7	,,	14	,,	35	,,
185	. . . . —	11300	7	100	14	5	35	5
186	. . . . —	11400	7	200	14	10	35	10
187	. . . . —	11500	7	300	14	15	35	15
188	. . . . —	11600	7	400	14	20	36	4
189	. . . . —	11700	7	500	14	25	36	9
190	. . . . —	11800	7	600	14	30	36	14
191	. . . . —	11900	7	700	14	35	37	3

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
192	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	12000	7	800	15	„	57	8
193	. . . —	12100	7	900	15	5	57	13
194	. . . —	12200	7	1000	15	10	58	2
195	. . . —	12300	7	1100	15	15	58	7
196	. . . —	12400	7	1200	15	20	58	12
197	. . . —	12500	7	1300	15	25	59	1
198	. . . —	12600	7	1400	15	30	59	6
199	. . . —	12700	7	1500	15	35	59	11
200	. . . —	12800	8	„	16	„	40	„
201	. . . —	12900	8	100	16	5	40	5
202	. . . —	13000	8	200	16	10	40	10
203	. . . —	13100	8	300	16	15	40	15
204	. . . —	13200	8	400	16	20	41	4
205	. . . —	13300	8	500	16	25	41	9
206	. . . —	13400	8	600	16	30	41	14
207	. . . —	13500	8	700	16	35	42	3
208	. . . —	13600	8	800	17	„	42	8
209	. . . —	13700	8	900	17	5	42	13
210	. . . —	13800	8	1000	17	10	43	2
211	. . . —	13900	8	1100	17	15	43	7
212	. . . —	14000	8	1200	17	20	43	12
213	. . . —	14100	8	1300	17	25	44	1
214	. . . —	14200	8	1400	17	30	44	6
215	. . . —	14300	8	1500	17	35	44	11
216	. . . —	14400	9	„	18	„	45	„
217	. . . —	14500	9	100	18	5	45	5
218	. . . —	14600	9	200	18	10	45	10
219	. . . —	14700	9	300	18	15	45	15
220	. . . —	14800	9	400	18	20	46	4
221	. . . —	14900	9	500	18	25	46	9
222	. . . —	15000	9	600	18	30	46	14
223	. . . —	15100	9	700	18	35	47	3
224	. . . —	15200	9	800	19	„	47	8
225	. . . —	15300	9	900	19	5	47	13
226	. . . —	15400	9	1000	19	10	48	2
227	. . . —	15500	9	1100	19	15	48	7
228	. . . —	15600	9	1200	19	20	48	12
229	. . . —	15700	9	1300	19	25	49	1
230	. . . —	15800	9	1400	19	30	49	6
231	. . . —	15900	9	1500	19	35	49	11
232	. . . —	16000	10	„	20	„	50	„
233	. . . —	16100	10	100	20	5	50	5
234	. . . —	16200	10	200	20	10	50	10

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
255	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	16300	10	300	20	15	50	15
256	. . . —	16400	10	400	20	20	51	4
257	. . . —	16500	10	500	20	25	51	9
258	. . . —	16600	10	600	20	30	51	14
259	. . . —	16700	10	700	20	35	52	3
240	. . . —	16800	10	800	21	„	52	8
241	. . . —	16900	10	900	21	5	52	13
242	. . . —	17000	10	1000	21	10	53	2
243	. . . —	17100	10	1100	21	15	53	7
244	. . . —	17200	10	1200	21	20	53	12
245	. . . —	17300	10	1300	21	25	54	1
246	. . . —	17400	10	1400	21	30	54	6
247	. . . —	17500	10	1500	21	35	54	11
248	. . . —	17600	11	„	22	„	55	„
249	. . . —	17700	11	100	22	5	55	5
250	. . . —	17800	11	200	22	10	55	10
251	. . . —	17900	11	300	22	15	55	15
252	. . . —	18000	11	400	22	20	56	4
253	. . . —	18100	11	500	22	25	56	9
254	. . . —	18200	11	600	22	30	56	14
255	. . . —	18300	11	700	22	35	57	3
256	. . . —	18400	11	800	23	„	57	8
257	. . . —	18500	11	900	23	5	57	13
258	. . . —	18600	11	1000	23	10	58	2
259	. . . —	18700	11	1100	23	15	58	7
260	. . . —	18800	11	1200	23	20	58	12
261	. . . —	18900	11	1300	23	25	59	1
262	. . . —	19000	11	1400	23	30	59	6
263	. . . —	19100	11	1500	23	35	59	11
264	. . . —	19200	12	„	24	„	60	„
265	. . . —	19300	12	100	24	5	60	5
266	. . . —	19400	12	200	24	10	60	10
267	. . . —	19500	12	300	24	15	60	15
268	. . . —	19600	12	400	24	20	61	4
269	. . . —	19700	12	500	24	25	61	9
270	. . . —	19800	12	600	24	30	61	14
271	. . . —	19900	12	700	24	35	62	3
272	. . . —	20000	12	800	25	„	62	8
273	. . . —	20100	12	900	25	5	62	13
274	. . . —	20200	12	1000	25	10	63	2
275	. . . —	20300	12	1100	25	15	63	7
276	. . . —	20400	12	1200	25	20	63	12
277	. . . —	20500	12	1300	25	25	64	1

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
278	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	20600	12	1400	25	30	64	6
279	. . . —	20700	12	1500	25	35	64	11
280	. . . —	20800	13	„	26	„	65	„
281	. . . —	20900	13	100	26	5	65	5
282	. . . —	21000	13	200	26	10	65	10
283	. . . —	21100	13	300	26	15	65	15
284	. . . —	21200	13	400	26	20	66	4
285	. . . —	21300	13	500	26	25	66	9
286	. . . —	21400	13	600	26	30	66	14
287	. . . —	21500	13	700	26	35	67	3
288	. . . —	21600	13	800	27	„	67	8
289	. . . —	21700	13	900	27	5	67	13
290	. . . —	21800	13	1000	27	10	68	2
291	. . . —	21900	13	1100	27	15	68	7
292	. . . —	22000	13	1200	27	20	68	12
293	. . . —	22100	13	1300	27	25	69	1
294	. . . —	22200	13	1400	27	30	69	6
295	. . . —	22300	13	1500	27	35	69	11
296	. . . —	22400	14	„	28	„	70	„
297	. . . —	22500	14	100	28	5	70	5
298	. . . —	22600	14	200	28	10	70	10
299	. . . —	22700	14	300	28	15	70	15
300	. . . —	22800	14	400	28	20	71	4
301	. . . —	22900	14	500	28	25	71	9
302	. . . —	23000	14	600	28	30	71	14
303	. . . —	23100	14	700	28	35	72	3
304	. . . —	23200	14	800	29	„	72	8
305	. . . —	23300	14	900	29	5	72	13
306	. . . —	23400	14	1000	29	10	73	2
307	. . . —	23500	14	1100	29	15	73	7
308	. . . —	23600	14	1200	29	20	73	12
309	. . . —	23700	14	1300	29	25	74	1
310	. . . —	23800	14	1400	29	30	74	6
311	. . . —	23900	14	1500	29	35	74	11
312	. . . —	24000	15	„	30	„	75	„
313	. . . —	24100	15	100	30	5	75	5
314	. . . —	24200	15	200	30	10	75	10
315	. . . —	24300	15	300	30	15	75	15
316	. . . —	24400	15	400	30	20	76	4
317	. . . —	24500	15	500	30	25	76	9
318	. . . —	24600	15	600	30	30	76	14
319	. . . —	24700	15	700	30	35	77	3
320	. . . —	24800	15	800	31	„	77	8

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat folyó quadrát öl	szám jug.	szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
321	Szomszédja egyfelöl NN. másfelöl NN.	24900	15	900	31	5	77	13
322	„ „ „ —	25000	15	1000	31	10	78	2
323	„ „ „ —	25100	15	1100	31	15	78	7
324	„ „ „ —	25200	15	1200	31	20	78	12
325	„ „ „ —	25300	15	1300	31	25	79	1
326	„ „ „ —	25400	15	1400	31	30	79	6
327	„ „ „ —	25500	15	1500	31	35	79	11
328	„ „ „ —	25600	16	„	32	„	80	„
329	„ „ „ —	25700	16	100	32	5	80	5
330	„ „ „ —	25800	16	200	32	10	80	10
331	„ „ „ —	25900	16	300	32	15	80	15
332	„ „ „ —	26000	16	400	32	20	81	4
333	„ „ „ —	26100	16	500	32	25	81	9
334	„ „ „ —	26200	16	600	32	30	81	14
335	„ „ „ —	26300	16	700	32	35	82	3
336	„ „ „ —	26400	16	800	33	„	82	8
337	„ „ „ —	26500	16	900	33	5	82	13
338	„ „ „ —	26600	16	1000	33	10	83	2
339	„ „ „ —	26700	16	1100	33	15	83	7
340	„ „ „ —	26800	16	1200	33	20	83	12
341	„ „ „ —	26900	16	1300	33	25	84	1
342	„ „ „ —	27000	16	1400	33	30	84	6
345	„ „ „ —	27100	16	1500	33	35	84	11
344	„ „ „ —	27200	17	„	34	„	85	„
345	„ „ „ —	27300	17	100	34	5	85	5
346	„ „ „ —	27400	17	200	34	10	85	10
347	„ „ „ —	27500	17	300	34	15	85	15
348	„ „ „ —	27600	17	400	34	20	86	4
349	„ „ „ —	27700	17	500	34	25	86	9
350	„ „ „ —	27800	17	600	34	30	86	14
351	„ „ „ —	27900	17	700	34	35	87	3
352	„ „ „ —	28000	17	800	35	„	87	8
353	„ „ „ —	28100	17	900	35	5	87	13
354	„ „ „ —	28200	17	1000	35	10	88	2
355	„ „ „ —	28300	17	1100	35	15	88	7
356	„ „ „ —	28400	17	1200	35	20	88	12
357	„ „ „ —	28500	17	1300	35	25	89	1
358	„ „ „ —	28600	17	1400	35	30	89	6
359	„ „ „ —	28700	17	1500	35	35	89	11
360	„ „ „ —	28800	18	„	36	„	90	„
361	„ „ „ —	28900	18	100	36	5	90	5
362	„ „ „ —	29000	18	200	36	10	90	10
363	„ „ „ —	29100	18	300	36	15	90	15

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi méró	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
364	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	29200	18	400	56	20	91	4
365	. . . . —	29300	18	500	56	25	91	9
366	. . . . —	29400	18	600	56	30	91	14
367	. . . . —	29500	18	700	56	35	92	5
368	. . . . —	29600	18	800	57	,,	92	8
369	. . . . —	29700	18	900	57	5	92	13
370	. . . . —	29800	18	1000	57	10	93	2
371	. . . . —	29900	18	1100	57	15	93	7
372	. . . . —	30000	18	1200	57	20	93	12
373	. . . . —	30100	18	1300	57	25	94	1
374	. . . . —	30200	18	1400	57	30	94	6
375	. . . . —	30300	18	1500	57	35	94	11
376	. . . . —	30400	19	,,	58	,,	95	,,
377	. . . . —	30500	19	100	58	5	95	5
378	. . . . —	30600	19	200	58	10	95	10
379	. . . . —	30700	19	300	58	15	95	15
380	. . . . —	30800	19	400	58	20	96	4
381	. . . . —	30900	19	500	58	25	96	9
382	. . . . —	31000	19	600	58	30	96	14
383	. . . . —	31100	19	700	58	35	97	3
384	. . . . —	31200	19	800	59	,,	97	8
385	. . . . —	31300	19	900	59	5	97	13
386	. . . . —	31400	19	1000	59	10	98	2
387	. . . . —	31500	19	1100	59	15	98	7
388	. . . . —	31600	19	1200	59	20	98	12
389	. . . . —	31700	19	1300	59	25	99	1
390	. . . . —	31800	19	1400	59	30	99	6
391	. . . . —	31900	19	1500	59	35	99	11
392	. . . . —	32000	20	,,	40	,,	100	,,
393	. . . . —	32100	20	100	40	5	100	5
394	. . . . —	32200	20	200	40	10	100	10
395	. . . . —	32300	20	300	40	15	100	15
396	. . . . —	32400	20	400	40	20	101	4
397	. . . . —	32500	20	500	40	25	101	9
398	. . . . —	32600	20	600	40	30	101	14
399	. . . . —	32700	20	700	40	35	102	3
400	. . . . —	32800	20	800	41	,,	102	8
401	. . . . —	32900	20	900	41	5	102	13
402	. . . . —	33000	20	1000	41	10	103	2
403	. . . . —	33100	20	1100	41	15	103	7
404	. . . . —	33200	20	1200	41	20	103	12
405	. . . . —	33300	20	1300	41	25	104	1

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat folyó quadrát öl	szám jug.	szám □ öl	Pécsi mérő	Pécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kup
406	Szomszédja egyfelöl NN. másfelöl NN.	33400	20	1400	41	30	104	6
407	. . . —	33500	20	1500	41	35	104	11
408	. . . —	33600	21	„	42	„	105	„
409	. . . —	33700	21	100	42	5	105	5
410	. . . —	33800	21	200	42	10	105	10
411	. . . —	33900	21	300	42	15	105	15
412	. . . —	34000	21	400	42	20	106	4
413	. . . —	34100	21	500	42	25	106	9
414	. . . —	34200	21	600	42	30	106	14
415	. . . —	34300	21	700	42	35	107	3
416	. . . —	34400	21	800	43	„	107	8
417	. . . —	34500	21	900	43	5	107	13
418	. . . —	34600	21	1000	43	10	108	2
419	. . . —	34700	21	1100	43	15	108	7
420	. . . —	34800	21	1200	43	20	108	12
421	. . . —	34900	21	1300	43	25	109	1
422	. . . —	35000	21	1400	43	30	109	6
423	. . . —	35100	21	1500	43	35	109	11
424	. . . —	35200	22	„	44	„	110	„
425	. . . —	35300	22	100	44	5	110	5
426	. . . —	35400	22	200	44	10	110	10
427	. . . —	35500	22	300	44	15	110	15
428	. . . —	35600	22	400	44	20	111	4
429	. . . —	35700	22	500	44	25	111	9
430	. . . —	35800	22	600	44	30	111	14
431	. . . —	35900	22	700	44	35	112	3
432	. . . —	36000	22	800	45	„	112	8
433	. . . —	36100	22	900	45	5	112	13
434	. . . —	36200	22	1000	45	10	113	2
435	. . . —	36300	22	1100	45	15	113	7
436	. . . —	36400	22	1200	45	20	113	12
437	. . . —	36500	22	1300	45	25	114	1
438	. . . —	36600	22	1400	45	30	114	6
439	. . . —	36700	22	1500	45	35	114	11
440	. . . —	36800	23	„	46	„	115	„
441	. . . —	36900	23	100	46	5	115	5
442	. . . —	37000	23	200	46	10	115	10
443	. . . —	37100	23	300	46	15	115	15
444	. . . —	37200	23	400	46	20	116	4
445	. . . —	37300	23	500	46	25	116	9
446	. . . —	37400	23	600	46	30	116	14
447	. . . —	37500	23	700	46	35	117	3
448	. . . —	37600	23	800	47	„	117	8

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
449	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	57700	25	900	47	5	117	15
450	. . . —	57800	25	1000	47	10	118	2
451	. . . —	57900	25	1100	47	15	118	7
452	. . . —	58000	25	1200	47	20	118	12
453	. . . —	58100	25	1300	47	25	119	1
454	. . . —	58200	25	1400	47	30	119	6
455	. . . —	58300	25	1500	47	35	119	11
456	. . . —	58400	24	„	48	„	120	„
457	. . . —	58500	24	100	48	5	120	5
458	. . . —	58600	24	200	48	10	120	10
459	. . . —	58700	24	300	48	15	120	15
460	. . . —	58800	24	400	48	20	121	4
461	. . . —	58900	24	500	48	25	121	9
462	. . . —	59000	24	600	48	30	121	14
463	. . . —	59100	24	700	48	35	122	3
464	. . . —	59200	24	800	49	„	122	8
465	. . . —	59300	24	900	49	5	122	13
466	. . . —	59400	24	1000	49	10	123	2
467	. . . —	59500	24	1100	49	15	123	7
468	. . . —	59600	24	1200	49	20	123	12
469	. . . —	59700	24	1300	49	25	124	1
470	. . . —	59800	24	1400	49	30	124	6
471	. . . —	59900	24	1500	49	35	124	11
472	. . . —	40000	25	„	50	„	125	„
473	. . . —	40100	25	100	50	5	125	5
474	. . . —	40200	25	200	50	10	125	10
475	. . . —	40300	25	300	50	15	125	15
476	. . . —	40400	25	400	50	20	126	4
477	. . . —	40500	25	500	50	25	126	9
478	. . . —	40600	25	600	50	30	126	14
479	. . . —	40700	25	700	50	35	127	3
480	. . . —	40800	25	800	51	„	127	8
481	. . . —	40900	25	900	51	5	127	13
482	. . . —	41000	25	1000	51	10	128	2
483	. . . —	41100	25	1100	51	15	128	7
484	. . . —	41200	25	1200	51	20	128	12
485	. . . —	41300	25	1300	51	25	129	1
486	. . . —	41400	25	1400	51	30	129	6
487	. . . —	41500	25	1500	51	35	129	11
488	. . . —	41600	26	„	52	„	130	„
489	. . . —	41700	26	100	52	5	130	5
490	. . . —	41800	26	200	52	10	130	10
491	. . . —	41900	26	300	52	15	130	15

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	Szám □ öl	Bécsi mérő	Bécsi kupa	Erdélyi kis véka	Erdélyi kis kupa
492	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl. N. N	42000	26	400	52	20	151	4
493	. . . —	42100	26	500	52	25	151	9
494	. . . —	42200	26	600	52	30	151	14
495	. . . —	42300	26	700	52	35	152	5
496	. . . —	42400	26	800	53	,,	152	8
497	. . . —	42500	26	900	53	5	152	13
498	. . . —	42600	26	1000	53	10	153	2
499	. . . —	42700	26	1100	53	15	153	7
500	. . . —	42800	26	1200	53	20	153	12
501	. . . —	42900	26	1300	53	25	154	1
502	. . . —	43000	26	1400	53	30	154	6
503	. . . —	43100	26	1500	53	35	154	11
504	. . . —	43200	27	,,	54	,,	155	,,
505	. . . —	43300	27	100	54	5	155	5
506	. . . —	43400	27	200	54	10	155	10
507	. . . —	43500	27	300	54	15	155	15
508	. . . —	43600	27	400	54	20	156	4
509	. . . —	43700	27	500	54	25	156	9
510	. . . —	43800	27	600	54	30	156	14
511	. . . —	43900	27	700	54	35	157	3
512	. . . —	44000	27	800	55	,,	157	8
513	. . . —	44100	27	900	55	5	157	13
514	. . . —	44200	27	1000	55	10	158	2
515	. . . —	44300	27	1100	55	15	158	7
516	. . . —	44400	27	1200	55	20	158	12
517	. . . —	44500	27	1300	55	25	159	1
518	. . . —	44600	27	1400	55	30	159	6
519	. . . —	44700	27	1500	55	35	159	11
520	. . . —	44800	28	,,	56	,,	140	,,
521	. . . —	44900	28	100	56	5	140	5
522	. . . —	45000	28	200	56	10	140	10
523	. . . —	45100	28	300	56	15	140	15
524	. . . —	45200	28	400	56	20	141	4
525	. . . —	45300	28	500	56	25	141	9
526	. . . —	45400	28	600	56	30	141	14
527	. . . —	45500	28	700	56	35	142	3
528	. . . —	45600	28	800	57	,,	142	8
529	. . . —	45700	28	900	57	5	142	13
530	. . . —	45800	28	1000	57	10	143	2
531	. . . —	45900	28	1100	57	15	143	7
532	. . . —	46000	28	1200	57	20	143	12
533	. . . —	46100	28	1300	57	25	144	1
534	. . . —	46200	28	1400	57	30	144	6

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	Foglalat. folyó quadrát öl	Szám jug.	□ öl	Bécsi mérő	kupa	Erdélyi kis véka	kupa
535	Szomszédja egyfelöl N. N. másfelöl N. N.	46300	28	1500	57	35	144	11
536	. . . —	46400	29	„	58	„	145	„
537	. . . —	46500	29	100	58	5	145	5
538	. . . —	46600	29	200	58	10	145	10
539	. . . —	46700	29	300	58	15	145	15
540	. . . —	46800	29	400	58	20	146	4
541	. . . —	46900	29	500	58	25	146	9
542	. . . —	47000	29	600	58	30	146	14
543	. . . —	47100	29	700	58	35	147	3
544	. . . —	47200	29	800	59	„	147	8
545	. . . —	47300	29	900	59	5	147	13
546	. . . —	47400	29	1000	59	10	148	2
547	. . . —	47500	29	1100	59	15	148	7
548	. . . —	47600	29	1200	59	20	148	12
549	. . . —	47700	29	1300	59	25	149	1
550	. . . —	47800	29	1400	59	30	149	6
551	. . . —	47900	29	1500	59	35	149	11
552	. . . —	48000	30	„	60	„	150	„

Formulare conscriptionis de praesenti usuatae Possessionis N. N.

1. Colonus Prov. Brumár Vaszily, qui habet sessionem internam inque vicinitatibus ab una N. N. partibus ab altera N. N. Colonorum Fiscalium, supra quam exstructa habentur: Domus, ex trabibus quercinis et stabulum etc. horreum etc. habetque pecora: 2 equos, 4 boves, 2 vaccas.

Agri arabiles.	Capacitas. Cub.	met.	jug.	□ Or.
In Calcatura Superiori.				
1. In loco Muntsel dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Pap Iliszie, partibus ab altera Kovrig Juon, colon. cap.	2	—	1	—
2. In eodem loco, inque vicinitatibus ab una Prov. Lesán Lup. partibus ab altera Pokurár Juon, Colonorum capax	—	2	—	400
3. Ibidem in vicinitatibus ab una, Prov. Popa Vaszily partibus ab altera Aron Maftyéj colonor. fisc. cap.	1	1	—	1000
In Calcatura Inferiori.				
1. In loco Magura dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Mark Györgye partibus ab altera Popa Nyikuláj.	1	—	—	800
2. Ibidem, inque vicinitatibus ab una Prov. N. Lup. partibus ab altera Nagy Juon, Colonorum capax.	—	1	—	200
Summa Agror. in utraque Calcatura	5	—	2	800

Foenile quotannis falcabile.	Capacitas.			
	Jug.	□ *Or.*	*Curr*	*Port.*
1. In loco Dumbrava dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Pap Moisza, partibus ab altera Pokurár Lup. Colonorum Fiscalium capax	1	—	2	—
2. Inibi, in vicinitatibus ab una Prov. Lesán Juon, partibus ab altera Koltsár Irimie foenilium .	—	800	1	—
3. In loco Dimb dicto, inque vicinitatibus ab una foenilium Prov. Lázár Juon, partibus ab altera Lázár Stephan	—	400	—	15
Foenile alternatim falcabile.				
1. In loco Muntsel dicto, in vicinitatibus ab una viae publicae, partibus ab altera rivuli . . .	—	400	—	15
Foenilium Summa	2	—	4	—

Agri arabiles.

Ellenvetések.

Ezen nevezet igen természetes ollyan helyeken, a' hol a' helységek térbe, vagy lankás oldalokon feküsznek, mivel határain bátran tehetik a' szántást, mint p. o. mezőségeken, a' szászok között, Marosterén; hanem hegyes helyeken, mint a' Dévai, Zalathnai, Abrudbányai, Topánfalvi, Kövár-vidéki 's Görgényi uradalmokban, minthogy nagy, magas hegyek közt feküsznek, sok helyen az ekét bé nem veszik, használni nem lehet, a' gazdák felkapályák, és kapa után vetik el gabonájokat. Magam szemeimmel látott tanuja vagyok annak, hogy Zaránd-vármegyében u. m. Ribicsora, Bulzesd, Grohot, Ujbaresd nevezetü falukban lévén, egy szokáson kivül való nagy, hosszu nyelü, szélesfejü kapára akadtam, a' gazdától azonnal tudakozván hogy mire való? mellyre felelte: ez a' mi ekénk, ezután szoktuk elvetni búzáinkat, gabonáinkat, az illyen helyek, szántóföld nevezetet nem viselhetnek.

Calcatura.

Ollyan helyeken, hol a' helységek egy csomóba vannak, és a' gazdák rendesen tehéncsordákat, méneseket tartanak, pásztoroltatnak, mindenkor helye vagyon a' calcaturának, mivel a' földek elvagynak osztva, őszi, tavaszi vetés alá, hanem a' hegyes vidékekben, hol a' nagy hegyek öszveszorúltak, álmodozni sem lehet a' calcaturáról. Az illyen helyeken a' házak szerteszéjel feküsznek, egyik egy odalba, másik a' csupa tetön, harmadik az erdő között van, ugy hogy fertály orába kerül, mig a' gazda szomszédjával találkozik. Egyébként az oláhság a' félrevaló helyeket kedvelli, a' hegyes vidékeket a' baromtartásra nézve szereti,

annálfogva háza, kaszállója, veteményes-kertye, szántóföldjei egyrakásba vagynak, mellyeket árkokkal, sántzokkal, tövisses kertelésekkel a' marhák' bérohanásai ellen oltalmaz, marháit jókor az oldalokra kihajtván, az isteni gondviselésre bizza. Az illyen helyeken a' földet szomszédosítani sem lehet, mert nincsen szomszéd, nincsen tehát hellye a' calcaturának.

Cubulus Metreta Jugerum.

Érintett három nevezetre jó lélekkel valhatom, hogy egymáshoz nincsenek szabályozva. Egy köböl tisztabúza kevés egy jugerumnak, kettö pedig sok. Ha tehát a' jugerum név 1600 quadrát ölet foglal bé, melly minden conscriptiokban a' mennyibe jártasságom megengedte e' szerént esméretes; önkéntesen következik, hogy ollyan edénynek, melly a' jugerum' capacitássát tökélletesen találja nevet is adjunk. A' mái világ illyen edényt mérőnek nevezett, melly a' mi kupánkkal mind pedig a' jugerum' belsöjével megegyez; ellenbe ha a' köböl számot megszenvedjük, és egy jugerumnak két köblöt tulajdonítunk, nagyon elfogjuk hibázni a' dolgot; mivel lépés szerént felvéve, nem megyen belé több öt törvényes kisvékánál.

Foenile quotannis falcabile.

Ezen nevezet nem helyes, mivel ez alatt ki vagyon hagyva a' sarju nevezet 's annak kaszállása, mivel alatta nem értetik, melly nevezetes ága a' gazdaságnak.

Foenile alternatim falcabile.

Ezen kitétel alatt a' szolgáló emberek nagyon meg vagynak nyomorodva, bizonytalanságban vagynak — vagy kaszálhatnak, vagy nem kaszálhatnak — egyik esztendöben magokat marháikra nézve kipusztítani, másik esztendöben pedig frisseket drága pénzen szerezni kéntelenek, ugy annyira, hogy egész életek marha vásárlásokkal, eladásokkal telik el.

Currus portio Jugerum.

Érintett uradalmak conscriptiojába, fél jugerum kaszállóra, egy szekér széna vétetett fel, melly áll harmintz portioból és hibáson. Ha felvesszük, hogy egy közönséges jobbágy szekér elbír tiz mázsa szénát, azon esetre egy portionak 33 $\frac{1}{3}$ fontosnak kelletik lenni, ha pedig tíz fontosnak számláljuk, az ollyan, a' szekérbe megsem is tetszik,

Különös calculus tehát nyárban, mikor a' nap leghosszabb, ne tudjon egy ember napjában többet 30 portióra valónál kaszálni, holott egy arató napjában három kalangya búzát, többet is megszokott aratni; a' jugerumokrol itten nem szükség emlékezni, mert ha elébb azt tudjuk: hány ember kaszálló? akkor tudjuk a' szekér számot is, továbbá, nincs szükség a' jugerumra annál is inkább, mivel a' legrosszabb rétnek sem tulajdoníthatunk többet, hanem csak egy szekér szénára valót, melly a' felsö calculusba sem tészen 1000 quadrát ölnél többet. A' mi pedig a' szekér szénát illeti: ha egy colonicalis szekérre, hordás' idején, feltér négy, öt, kalangya búza, melly 25 kévéből áll, miért ne lehessen akkor 100 portio szénára valót felrakni?

Előbbeni példány megjobbítva egy jugerum öt kisvéka után.

1. Colonus Prov. Brumár Vaszily, kinek is belső telke vagyon egyfelöl N. N. másfelöl pedig N. N. szomszédságaiban, találtattnak rajta lévő épületek u.m. ház, istálló, csür, 's a't. marhái pedig vagynak u. m. 2 lova, 4 ökre, 2 tehene.

Szántóföldek.	Foglalat					
	Szám		Bécsi		Erdélyi kis	
Felső fordulóban.	*jug.*	□ *öl*	*mérő*	*kup.*	*véka*	*kupa*
1. Muntsel nevü helyen, szomszédja egyfelöl Prov. Pap Iliszie, másfelöl Kovrik Juon' földje.	1	—	2	—	5	—
2. Ugyancsak ottan, egyfelöl Prov. Lesán Lup másfelöl Pokurár Juon' szomszédságokban.	—	400	—	20	1	4
3. Ugyan ott, egyfelöl Prov. Popa Vaszily, másfelöl Maftyéj Áron' szomszédságokban.	—	1000	1	10	3	2
Alsó fordulóban.						
1. Magurába, egyfelöl Máre Györgye, másfelöl Prov. Popa Nyikuláj' szomszédságokban	—	800	1	—	2	8
2. Ugyan ott, egyfelöl Prov. N: Lup, másfelöl Nagy Juon' szomszédságokban.	—	200	—	10	—	10
Öszvesen	2	800	5	—	12	8

A' széna-rétek' minémüségeiről.

I. Osztály.

Minden esztendöben kétszer kaszálható rét.

Foenetum, rectius pratum cordiferum.

Nemes Magyarországi némelly vármegyékben u. m. Sopron, Vas, Hont, és Somogyvármegyékben, különösen ml. g. Szécsényi és Hunyadi uradalmaiban, egy szekér széna után, melly egy ember kaszállónak vétetik 800 quadrát öl számláltatott, és királyi kegyelmes resolutioval a' szerént meg is erösítetett.

II. Osztály.

Nem minden esztendöben kétszer kaszálható rét.

Foenetum, rectius pratum nonnunquam cordiferum.

Nemes Sopron, Vas, Hontvármegyékben nevezetésen ml. g. Szécsényi uradalmaiban, egy szekér széna után, melly egy ember kaszállónak vétetik 900

quadrát öl számláltatott, és királyi kegyelmes resolutioval a' szerént megerösítetett.

III. Osztály.

Kétszer soha sem kaszálható rét.

Foenetum rectius pratum, nunquam cordiferum.

Nemes Hont, Vas, Sopron, Somogyvármegyékben, nevezetesen ml. g. Szecsényi és g. Hunyadi' dominiumaiban, egy szekér széna, vagy is egy ember kaszálló (unum falcastrum) 1000 quadrát ölre határoztatott, mellyet az uralkodó felség is helyben hagyni, megerösíteni kegyelmesen méltóztatott.

Megjegyzes.

A' székelység, minthogy átaljában szabad emberekből áll, és földesurat nem szolgálnak, kaszállójokra nézve, következendö cynosurát lehet alkalmaztatni, kivált a' hegyes vidékeken:

Foenetum quotannis falcabile:

1. Foenetum quotannis falcabile cordiferum.
2. Foenetum quotannis falcabile nonnunquam cordiferum.
3. Foenetum quotannis falcabile nunquam cordiferum.

Foenetum alternatim falcabile.

1. Foenetum alternatim falcabile cordiferum.
2. Foenetum alternatim falcabile nonunquam cordiferum.
3. Foenetum alternatim falcabile nunquam cordiferum.

NB. Ha a' gazdának két helyen van kaszállója igen jó, marhája télen által nem szenved, különben veszedelem.

Kivonás bizonyos levéltárból.

A' mi a' rétek' kiszakasztását illeti, termékenységek és a' füvek' hasznos illatjaihoz képest classificaltattnak, és kaszállókra osztatnak fel; mellyek közül egy ember kaszálló tészen, az 1772 és 1773 ban, a' 183 dik, 35-dik- és 78-dik számok alatt költ kegyelmes resolutiok szerént, egy szekér szénára való rétet; és illyen módon mind Hont, Gömörvármegyékben currentáltattak is. Ezen szekér szám minden mérés nélkül, a' hely' szinén, és szem után megállíttatván a' telkek után; ollyan helyeken a' hol sarjut kaszálnak hat, 's másutt a' vidékhez képest, nyolcz szekér széna után szakasztatott ki, mindazonáltal ugy látszik, hogy azon kegyelmes rendelés, melly költ 1772-dik esztendöben, a' 183 dik számok alatt, és nemes Hontvármegyének elküldetett, mintegy ellenkezni láttatik azzal, hogy ök, a' szekér számot mérés után szakasztották ki, még is azután idövel szokás-

ba jött, és egy ember kaszállót mindenkor egy szekér szénára valóra határoztak, ollyan helyen tehát, a' hol a' rétet esztendő alatt kétszer kaszálják 800, a' hol sarjut néha néha kaszálnak 900, a' hol pedig sarjut soha sem kaszálnak 1000 quadrát ölre szabták ki.

Minthogy tehát az újabb időkben is Vasvármegyében, és Sopron Vármegyében ml. g. Szétsényi és Hunyadi urak' eő nagyságok' uradalmaiban, a' rétek quadrát ölekre mérettek ki, melly felség előtt is megfordulván, változás alá nem jöttek, nem látom okát miért ne lehessen akár hol is bévinni és classificálni. A' rétek' mennyisége tehát egyenesen egy ember kaszálló szám alá jön, az ember kaszálló szám pedig a' fűnek jóságától vétetik fel; jóllehet némelly helyeken mérés által szokásba jött, mindazonáltal mégis szekér szám után számláltossan ki, a' quadrát ölekről említést se tegyenek, sem pedig a' fundualis könyvekbe bé ne irják, hanem mindenütt mint ember kaszállóról ugy emlékezzenek.

Második Clávis.

Egy jugerum 8 kisvéka, melly tészen 3 Bécsi mérőt 8 kupát.

Minthogy a' hazai törvények 1600 quadrát ölből álló jugerumot nyolcz kisvékára határozták, és azon okból támogatják, hogy a' rosz szántásba több mag kivántatik, a' jóba kevesebb; ellenbe az eléhaladás' országa öt kisvékára alapított. Ezen alapítás, ha megfontoljuk jó és gazdaságos kinézésből vagyon intézve, mivel felteszi, hogy minden mezei gazda a' csinos és takarékos gazdálkodás' mesterségét érteni és folytatni ohajtja. Hogy pedig ellenkezőleg a' mezeigazda kedvét lelhesse, és búzáját bőven hinthesse, a' törvényt megne sértse, a' kiadó minden jugerumot nyolcz kisvékára is kiszabott, valamint szintén a' jugerumokon felyül megmaradott quadrát öleket, azokhoz mérsékelt gabona mennyiséggel kivánta kipótolni, hogy a' calculus semmi részben a' conscriptiokra nézve csökkenést ne szenvedjen. Részemről ha lehetne egy jugerumot egy vékával vettetnék bé, a' többit házi szükségeimre fordítanám.

Clavissa tehát: egy jugerum 8 kisvéka
egy quadr. öl 36 quadrát láb
egy quadr. láb 144 quadrát czol v. hüvelyk.

Megfordítva: 1600 quadr. öl tészen 8 kisvékát.

800 quadr. öl	.	4 k.	v.
400 quadr. öl	.	2 k.	v.
200 quadr. öl	.	1 k.	v.
100 quadr. öl	.	8 kupát	v. pintet.
50 quadr. öl	.	4 k.	v. p.
25 quadr. öl	.	2 k.	v. p.
12 ½ quadr. öl	.	1 k.	v. p.

6 quadr. öl, 9 quadr. láb, tészen $^{12}/_{24}$ kupát (iczét) 3 quadr. öl 4 quadr. láb, 72 quadr. tzoll, tészen $^{6}/_{24}$ kupát (fertály v. mesz.)

vagy pedig

3 quadr. öl 4 és $^{2}/_{4}$ quadr. láb, tészen $^{6}/_{24}$ kupát (fertály v. meszely).

Bövebb világosittás.

A' Magvető egy fertály tiszta búzát elvét hat lépésbe, ha a' magvető nagyember, egy fertály tisztabúzát elvét ötlépésbe, ha még annál is nagyobb, egy fertály tisztabúzát elveti négy lépésbe a' Clavis szerént: ha egy marokkal elvét elfoglal:

1. Ha az ember kissebb, egyvetésre 18 quadr. lábot és 108 quadr. czolt, vagy pedig $18^{3}/_{4}$ quadr. lábot.
2. Ha nagyobb, egyvetésre 22 quadr. lábot, 72 quadr. czolt, vagy pedig $22^{2}/_{4}$ quadr. lábot.
3. Ha mégis nagyobb, egyvetésre 28 quadr. lábot és 18 quadr. czolt, vagy pedig $28^{1}/_{8}$ quadr. lábot.

Mindenik kűlön véve és öszve huzva, 200 quadrat öl után jön ki egy kisvéka, 1600 quadrát öl után két köböl (8 k. v.) melly egy jugerumot foglal el.

		Elfoglal quadrat	
		ölet.	lábat.
Fertálynak (meszely) básisa hat lépésbe, kissebb magvető marka szerént.			
Egy marok tisztabúza elvetése . .	egy lépésbe .	—	$18^{3}/_{4}$
Két marok	két lép. . .	1	$1^{2}/_{4}$
Három marok	három lép. .	1	$20^{1}/_{4}$
Négy marok	négy lép. . .	2	3
Öt marok	öt lép. . .	2	$21^{3}/_{4}$
Fertály	hat lép. . .	3	$4^{2}/_{4}$
Fertálynak (meszely) básisa öt lépésbe, nagyobb magvető marka szerént.			
Egy marok tisztabúza elvetése . .	egy lépésbe .	—	$22^{1}/_{2}$
Két marok	két lép. . .	1	9
Három marok	három lép. .	1	$31^{1}/_{2}$
Négy marok	négy lép. .	2	18
Fertály	öt lép. . .	3	$4^{1}/_{2}$
Fertálynak (meszely) básisa négy lépésbe, legnagyobb magvető marka szerént.			
Egy marok tisztabuza elvetése . .	egy lépésbe .	—	$28^{1}/_{8}$
Két marok	két lép. . .	1	$20^{2}/_{8}$
Három marok	három lép. .	2	$12^{3}/_{8}$
Fertály	négy lép. .	3	$4^{4}/_{8}$

Törvényes Kinyilatkoztatás.

1. A' Geometria mint törvényes tudománybeli szerzet, mindenütt az egész világon szorgalmatosan tanittatik, köztünk is tanullyák a' N. hazafiak gyermekei következőleg a' kérdésbe forgó munka nem egyéb hanem Geometria Practica.

2. Az okosság, természet, constitutio, törvény, fejedelem, következendőkre vagynak lekötelezve: A' primus Impetrans fejedelmi Adomány levél mellett birja a' jószágot, (ki vévén a' nemes székely nemzetet) ha familiája szaparodik a jószág osztály alá kerül, az osztályt regulázza a' conscriptio, ha a' conscriptio hibásan készül az atyafiak pacifice nem birhattyák, költséges perpatvarkodások örökre fenn maradnak; érintett munka pedig a' conscriptiokban találtató hibák megjobbittásán épül 's alapul! A' mig tehát két köből, ezerhatszáz quadr. ölre fel nem osztatódik, soha egy jószág conscriptioja tisztába nem jöhet, a' felek örökre békételenkedni fognak.

Hasonlólag vagyon a' dolog a' kaszállokra nézve is, mig a' triangulum magosság kikeresése, a' világ szájára nem kerül, soha egy kaszállót is tisztán meg tudni mennyiségére nézve nem lehet, az executiokban, osztályokban, a' regiusok által elkövetett hibák örökre fenn maradnak. Kár vólt, hogy b. e. Verbőtz István, mikoron a' magyar törvényeket rendbe szedte, ezen ágába is belé nem ereszkedett. Halhatatlan emlékezetü második Jó'sef császár életébe is, a' két magyar haza fel mérettetése alkalmával, ezen két rendbeli forrásra senki sem akadott.

Továbbá minden ujitásokat el halgatva, a' hazai törvények azt mondják: egy jugerum két köből, és ez ma közönségesen tudva van, és törvény, hanem arra senki calculust nem készitett, sem törvényt nem szabott, hogyha a' jugerum mellett fenn marad 5, 13, 23, 57, 62, 90, 113 quadrat öl, hányod része a' jugerumnak és mennyit húz maga után? ugy arra sem, hogy valaki egy köből buzányoltzszáz felé eltudott volna osztani. Ha tehát a' totumnak törvénnye vagyon, nem látom által annak okát: miért ne lehetne a' parsnak is törvényt szabni! Ezen két nevezetes charactere az irományoknak eddigelé setétségbe vagyon, mellyek miatt egy két ember gyarapodik, ellenben nemzetségek, familiák pusztulni szoktak. Mindezekből világos hogy a' hazai törvények szentsége, legkissebb részben sem illettetik, hanem csak törvényes lépéseit a' regius uraknak hozza erősebb lábra. Hogy tehát jövendőben a' hibák kikerültessenek, elkerülhetetlen szükségesnek találtya a' kiadó hozzá tenni és megjegyezni, 's minden birtokos hazafi pro tuitione jurium possessionariorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam figyelmetessé tenni az aránt, hogy a' conscriptiokba, a' köből és véka columna mellé, mindenkor huzattasson egy harmadik columnája a' kupának, vagy pedig az köből columnát meröbem kihagyván csak a' két utolsót marasszák meg.

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezető clávis két köből v. nyolcz kis véka után	lépés és marok	tészen külön: Kis		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám			Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
—	$18\frac{3}{4}$	belé mégyen	1	—	$\frac{1}{24}$	—	$\frac{1}{24}$	—	$\frac{1}{24}$	—	$\frac{1}{24}$
1	$1\frac{2}{4}$	b. m.	2	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
1	$20\frac{1}{4}$	b. m.	3	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
2	3	b. m.	4	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
2	$21\frac{3}{4}$	b. m.	5	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
3	$4\frac{2}{4}$	b. m.	6	—	$\frac{6}{24}$	—	$\frac{6}{24}$	—	$\frac{6}{24}$	—	$\frac{6}{24}$
3	$23\frac{1}{4}$	b. m.	7	—	.	—	.	—	.	—	.
4	6	b. m.	8	—	.	—	.	—	.	—	.
4	$23\frac{3}{4}$	b. m.	9	—	.	—	.	—	.	—	.
5	$7\frac{2}{4}$	b. m.	10	—	.	—	.	—	.	—	.
5	$26\frac{1}{4}$	b. m.	11	—	.	—	.	—	.	—	.
6	9	b. m.	12	—	$\frac{12}{24}$	—	$\frac{12}{24}$	—	$\frac{12}{24}$	—	$\frac{12}{24}$
6	$27\frac{3}{4}$	b. m.	13	—	.	—	.	—	.	—	.
7	$10\frac{2}{4}$	b. m.	14	—	.	—	.	—	.	—	.
7	$29\frac{1}{4}$	h. m.	15	—	.	—	.	—	.	—	.
8	12	b. m.	16	—	.	—	.	—	.	—	.
8	$30\frac{3}{4}$	b. m.	17	—	.	—	.	—	.	—	.
9	$13\frac{2}{4}$	b. m.	18	—	$\frac{18}{24}$	—	$\frac{18}{24}$	—	$\frac{18}{24}$	—	$\frac{18}{24}$
9	$32\frac{1}{4}$	b. m.	19	—	.	—	.	—	.	—	.
10	15	b. m.	20	—	.	—	.	—	.	—	.
10	$33\frac{3}{4}$	b. m.	21	—	.	—	.	—	.	—	.
11	$16\frac{2}{4}$	b. m.	22	—	.	—	.	—	.	—	.
11	$35\frac{1}{4}$	b. m.	23	—	.	—	.	—	.	—	.
12	18	b. m.	24	—	1	—	1	—	1	—	1
13	$\frac{3}{4}$	b. m.	25	—	.	—	.	—	.	—	.
13	$19\frac{2}{4}$	b. m.	26	—	.	—	.	—	.	—	.
14	$2\frac{1}{4}$	b. m.	27	—	.	—	.	—	.	—	.
14	21	b. m.	28	—	.	—	.	—	.	—	.
15	$3\frac{3}{4}$	b. m.	29	—	.	—	.	—	.	—	.
15	$22\frac{2}{4}$	b. m.	30	—	$\frac{16}{24}$	—	$\frac{16}{24}$	—	$\frac{16}{24}$	—	$\frac{16}{24}$
16	$5\frac{1}{4}$	b, m.	31	—	.	—	.	—	.	—	.
16	24	b. m.	32	—	.	—	.	—	.	—	.
17	$6\frac{3}{4}$	b. m.	33	—	.	—	.	—	.	—	.
17	$25\frac{2}{4}$	b, m.	34	—	.	—	.	—	.	—	.
18	$8\frac{1}{4}$	b. m,	35	—	.	—	.	—	.	—	.
18	27	b. m.	36	—	$1\frac{12}{24}$	—	$1\frac{12}{24}$	—	$1\frac{12}{24}$	—	$1\frac{12}{24}$

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezető clávis két köböl v. 8 kis véka után	lépés és marok	tészen külön: Kis véka	Kis kupa	Szilágyi nagy véka	Szilágyi nagy kupa	Abrudbányai öreg véka	Abrudbányai öreg kupa	Bécsi v. Pozsonyi mérő	Bécsi v. Pozsonyi kupa
Szám	Szám		Szám								
19	$9\frac{3}{4}$	belé mégyen	37	—	.	—	.	—	.	—	.
19	$28\frac{2}{4}$	b. m.	38	—	.	—	.	—	.	—	.
20	$11\frac{1}{4}$	b. m.	39	—	.	—	.	—	.	—	.
20	30	b. m.	40	—	.	—	.	—	.	—	.
21	$2\frac{3}{4}$	b. m.	41	—	.	—	.	—	.	—	.
21	$31\frac{2}{4}$	b. m.	42	—	$1\frac{18}{24}$	—	$1\frac{18}{24}$	—	$1\frac{18}{24}$	—	$1\frac{18}{24}$
22	$14\frac{1}{4}$	b. m.	43	—	.	—	.	—	.	—	.
22	33	b. m.	44	—	.	—	.	—	.	—	.
23	$15\frac{3}{4}$	b. m.	45	—	.	—	.	—	.	—	.
23	$34\frac{2}{4}$	b. m.	46	—	.	—	.	—	.	—	.
24	$17\frac{1}{4}$	b. m.	47	—	.	—	.	—	.	—	.
25	—	b. m.	48	—	2	—	2	—	2	—	2
25	$18\frac{3}{4}$	b. m.	49	—	.	—	.	—	.	—	.
26	$1\frac{2}{4}$	b. m.	50	—	.	—	.	—	.	—	.
26	$20\frac{1}{4}$	b. m.	51	—	.	—	.	—	.	—	.
27	3	b. m.	52	—	.	—	.	—	.	—	.
27	$21\frac{3}{4}$	b. m.	53	—	.	—	.	—	.	—	.
28	$4\frac{2}{4}$	b. m.	54	—	$2\frac{6}{24}$	—	$2\frac{6}{24}$	—	$2\frac{6}{24}$	—	$2\frac{6}{24}$
28	$23\frac{1}{4}$	b. m.	55	—	.	—	.	—	.	—	.
29	6	b. m.	56	—	.	—	.	—	.	—	.
29	$24\frac{3}{4}$	b. m.	57	—	.	—	.	—	.	—	.
30	$7\frac{2}{4}$	b. m.	58	—	.	—	.	—	.	—	.
30	$26\frac{1}{4}$	b. m.	59	—	.	—	.	—	.	—	.
31	9	b. m.	60	—	$2\frac{12}{24}$	—	$2\frac{12}{24}$	—	$2\frac{12}{24}$	—	$2\frac{12}{24}$
31	$27\frac{3}{4}$	b. m.	61	—	.	—	.	—	.	—	.
32	$10\frac{2}{4}$	b. m.	62	—	.	—	.	—	.	—	.
32	$29\frac{1}{4}$	b. m.	63	—	.	—	.	—	.	—	.
33	12	b. m.	64	—	.	—	.	—	.	—	.
33	$30\frac{3}{4}$	b. m.	65	—	.	—	.	—	.	—	.
34	$13\frac{2}{4}$	b. m.	66	—	$2\frac{18}{24}$	—	$2\frac{18}{24}$	—	$2\frac{18}{24}$	—	$2\frac{18}{24}$
34	$32\frac{1}{4}$	b. m.	67	—	.	—	.	—	.	—	.
35	15	b. m.	68	—	.	—	.	—	.	—	.
35	$33\frac{3}{4}$	b. m.	69	—	.	—	.	—	.	—	.
36	$16\frac{2}{4}$	b. m.	70	—	.	—	.	—	.	—	.
36	$35\frac{1}{4}$	b. m.	71	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezető clávis két köböl v. 8 kisvéka után.	lépés és marok	tészen				külön			
				Kis		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám			Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
37	18	belé mégyen	72	—	3	—	3	—	3	—	3
38	¾	b. m.	73	—	.	—	.	—	.	—	.
38	19 2/4	b. m.	74	—	.	—	.	—	.	—	.
39	2 1/4	b. m.	75	—	.	—	.	—	.	—	.
39	21	b. m.	76	—	.	—	.	—	.	—	.
40	3 ¾	b. m.	77	—	.	—	.	—	.	—	.
40	22 2/4	b. m.	78	—	3 6/24	—	3 6/24	—	3 6/24	—	3 6/24
41	5 1/4	b. m.	79	—	.	—	.	—	.	—	.
41	24	b. m.	80	—	.	—	.	—	.	—	.
42	6 ¾	b. m.	81	—	.	—	.	—	.	—	.
42	25 2/4	b. m.	82	—	.	—	.	—	.	—	.
43	8 1/4	b. m.	83	—	.	—	.	—	.	—	.
43	27	b. m.	84	—	3 12/24	—	3 12/24	—	3 12/24	—	3 12/24
44	9 ¾	b. m.	85	—	.	—	.	—	.	—	.
44	28 2/4	b. m.	86	—	.	—	.	—	.	—	.
45	11 1/4	b. m.	87	—	.	—	.	—	.	—	.
45	30	b. m.	88	—	.	—	.	—	.	—	.
46	12 ¾	b. m.	89	—	.	—	.	—	.	—	.
46	31 2/4	b. m.	90	—	3 18/24	—	3 18/24	—	3 18/24	—	3 18/24
47	14 1/4	b. m.	91	—	.	—	.	—	.	—	.
47	33	b. m.	92	—	.	—	.	—	.	—	.
48	15 ¾	b. m.	93	—	.	—	.	—	.	—	.
48	34 2/4	b. m.	94	—	.	—	.	—	.	—	.
49	17 1/4	b. m.	95	—	.	—	.	—	.	—	.
50	—	b. m.	96	—	4	—	4	—	4	—	4
50	18 ¾	b. m.	97	—	.	—	.	—	.	—	.
51	1 2/4	b. m.	98	—	.	—	.	—	.	—	.
51	20 1/4	b. m.	99	—	.	—	.	—	.	—	.
52	3	b. m.	100	—	.	—	.	—	.	—	.
52	21 ¾	b. m.	101	—	.	—	.	—	.	—	.
53	4 2/4	b. m.	102	—	4 6/24	—	4 6/24	—	4 6/24	—	4 6/24
53	23 1/4	b. m.	103	—	.	—	.	—	.	—	.
54	6	b. m.	104	—	.	—	.	—	.	—	.
54	24 ¾	b. m.	105	—	.	—	.	—	.	—	.
55	7 2/4	b. m.	106	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezetõ clávis két köböl v. 8 kis véka után.	lépés és marok	tészen külön							
				Kis		Szilágyi nagy		Abrudbánya öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám			Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérõ	kupa
55	26 1/4	belé mégyen	107	—	.	—	.	—	.	—	.
56	0	b. m.	108	—	4 12/24	—	4 12/24	—	4 12/24	—	4 12/24
56	27 3/4	b. m.	109	—	.	—	.	—	.	—	.
57	10 2/4	b. m.	110	—	.	—	.	—	.	—	.
57	29 1/4	b. m.	111	—	.	—	.	—	.	—	.
58	12	b. m.	112	—	.	—	.	—	.	—	.
58	30 3/4	b. m.	113	—	.	—	.	—	.	—	.
59	13 2/4	b. m.	114	—	4 18/24	—	4 18/24	—	4 18/24	—	4 18/24
59	32 1/4	b. m.	115	—	.	—	.	—	.	—	.
60	15	b. m.	116	—	.	—	.	—	.	—	.
60	33 3/4	b. m.	117	—	.	—	.	—	.	—	.
61	16 2/4	b. m.	118	—	.	—	.	—	.	—	.
61	35 1/4	b. m.	119	—	.	—	.	—	.	—	.
62	18	b. m.	120	—	5	—	5	—	5	—	5
63	3/4	b. m.	121	—	.	—	.	—	.	—	.
63	19 2/4	b. m.	122	—	.	—	.	—	.	—	.
64	2 1/4	b. m.	123	—	.	—	.	—	.	—	.
64	21	b. m.	124	—	.	—	.	—	.	—	.
65	3 3/4	b. m.	125	—	.	—	.	—	.	—	.
65	22 2/4	b. m.	126	—	5 6/24	—	5 6/24	—	5 6/24	—	5 6/24
66	5 1/4	b. m.	127	—	.	—	.	—	.	—	.
66	24	b. m.	128	—	.	—	.	—	.	—	.
67	6 3/4	b. m.	129	—	.	—	.	—	.	—	.
67	25 2/4	b. m.	130	—	.	—	.	—	.	—	.
68	8 1/4	b. m.	131	—	.	—	.	—	.	—	.
68	27	b. m.	132	—	5 12/24	—	5 12/24	—	5 12/24	—	5 12/24
69	9 3/4	b. m.	133	—	.	—	.	—	.	—	.
69	28 2/4	b. m.	134	—	.	—	.	—	.	—	.
70	11 1/4	b. m.	135	—	.	—	.	—	.	—	.
70	30	b. m.	136	—	.	—	.	—	.	—	.
71	12 3/4	b. m.	137	—	.	—	.	—	.	—	.
71	31 2/4	b. m.	138	—	5 18/24	—	5 18/24	—	5 18/24	—	5 18/24
72	14 1/4	b. m.	139	—	.	—	.	—	.	—	.
72	33	b. m.	140	—	.	—	.	—	.	—	.
73	15 3/4	b. m.	141	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezető clávis két köböl v. 8 kis véka után.	lépés és marok	tészen külön							
				Kis		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám			Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
73	34 2/4	belé mégyen	142	—	·	—	·	—	·	—	·
74	17 1/4	b. m.	143	—	·	—	·	—	·	—	·
75	—	b. m.	144	—	6	—	6	—	6	—	6
75	18 3/4	b. m.	145	—	·	—	·	—	·	—	·
76	1 2/4	b. m.	146	—	·	—	·	—	·	—	·
76	20 1/4	b. m.	147	—	·	—	·	—	·	—	·
77	3	b. m.	148	—	·	—	·	—	·	—	·
77	21 3/4	b. m.	149	—	·	—	·	—	·	—	·
78	4 2/4	b. m.	150	—	6 6/24	—	6 6/24	—	6 6/24	—	6 6/24
78	23 1/4	b. m.	151	—	·	—	·	—	·	—	·
79	6	b. m.	152	—	·	—	·	—	·	—	·
79	24 3/4	b. m.	153	—	·	—	·	—	·	—	·
80	7 2/4	b. m.	154	—	·	—	·	—	·	—	·
80	26 1/4	b. m.	155	—	·	—	·	—	·	—	·
81	9	b. m.	156	—	6 12/24	—	6 12/24	—	6 12/24	—	6 12/24
81	27 3/4	b. m.	157	—	·	—	·	—	·	—	·
82	10 2/4	b. m.	158	—	·	—	·	—	·	—	·
82	29 1/4	b. m.	159	—	·	—	·	—	·	—	·
83	12	b. m.	160	—	·	—	·	—	·	—	·
83	30 3/4	b. m.	161	—	·	—	·	—	·	—	·
84	13 2/4	b. m.	162	—	6 18/24	—	6 18/24	—	6 18/24	—	6 18/24
84	32 1/4	b. m.	163	—	·	—	·	—	·	—	·
85	15	b. m.	164	—	·	—	·	—	·	—	·
85	33 3/4	b. m.	165	—	·	—	·	—	·	—	·
86	16 2/4	b. m.	166	—	·	—	·	—	·	—	·
86	35 1/4	b. m.	167	—	·	—	·	—	·	—	·
87	18	b. m.	168	—	7	—	7	—	7	—	7
88	3/4	b. m.	169	—	·	—	·	—	·	—	·
88	19 2/4	b. m.	170	—	·	—	·	—	·	—	·
89	2 1/4	b. m.	171	—	·	—	·	—	·	—	·
89	21	b. m.	172	—	·	—	·	—	·	—	·
90	3 3/4	b. m.	173	—	·	—	·	—	·	—	·
90	22 2/4	b. m.	174	—	7 6/24	—	7 6/24	—	7 6/24	—	7 6/24
91	5 1/4	b. m.	175	—	·	—	·	—	·	—	·
91	24	b. m.	176	—	·	—	·	—	·	—	·

quadrát öl	quadrát láb	Jugerumra vezető clávis két köböl v. 8 kisvéka után.	lépés és marok	tészen külön Kis		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám			Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
92	6 3/4	belé mégyen	177	—	.	—	.	—	.	—	
92	25 2/4	b. m.	178	—	.	—	.	—	.	—	
93	8 1/4	b. m.	179	—	.	—	.	—	.	—	
93	27	b. m.	180	—	7 12/24	—	7 12/24	—	7 12/24	—	7 12/2
94	9 3/4	b. m.	181	—	.	—	.	—	.	—	.
94	28 2/4	b. m.	182	—	.	—	.	—	.	—	.
95	11 1/4	b. m.	183	—	.	—	.	—	.	—	.
95	30	b. m.	184	—	.	—	.	—	.	—	.
96	12 3/4	b. m.	185	—	.	—	.	—	.	—	.
96	31 2/4	b. m.	186	—	7 18/24	—	7 18/24	—	7 18/24	—	7 18/2
97	14 1/4	b. m.	187	—	.	—	.	—	.	—	.
97	33	b. m.	188	—	.	—	.	—	.	—	.
98	15 3/4	b. m.	189	—	.	—	.	—	.	—	.
98	34 2/4	b. m.	190	—	.	—	.	—	.	—	.
99	17 1/4	b. m.	191	—	.	—	.	—	.	—	.

quadr. öl	Jugerumra vezető clávis két köböl v. nyolcz kisvéka után.	Kis		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsony	
Szám		véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kup
100	quadrát ölbe belé mégyen	—	8	—	8	—	8	—	8
200	. . b. . m. . .	1	—	—	16	—	16	—	16
300	. . b. . m. . .	1	8	1	4	1	—	—	24
400	. . b. . m. . .	2	—	1	12	1	8	—	32
500	. . b. . m. . .	2	8	2	—	1	16	1	—
600	. . b. . m. . .	3	—	2	8	2	—	1	8
700	. . b. . m. . .	3	8	2	16	2	8	1	16
800	. . b. . m. . .	4	—	3	4	2	16	1	24
900	. . b. . m. . .	4	8	3	12	3	—	1	32
1000	. . b. . m. . .	5	—	4	—	3	8	2	—
1100	. . b. . m. . .	5	8	4	8	3	16	2	8
1200	. . b. . m. . .	6	—	4	16	4	—	2	16
1300	. . b. . m. . .	6	8	5	4	4	8	2	24
1400	. . b. . m. . .	7	—	5	12	4	16	2	32
1500	. . b. . m. . .	7	8	6	—	5	—	3	—
1600	. . b. . m. . .	8	—	6	8	5	8	3	8

quadr. öl Szám	Jugerumokra vezető clávis két köböl v. nyolcz kisvéka után.	Kis		Szilágyi nagy		Abrudbanyai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
		véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
1000	quadrát ölbe belé megyen	5	—	4	—	3	8	2	—
2000	. . b. . m. .	10	—	8	—	6	16	4	—
3000	. . b. . m. .	15	—	12	—	10	—	6	—
4000	. . b. . m. .	20	—	16	—	13	8	8	—
5000	. . b. . m. .	25	—	20	—	16	16	10	—
6000	. . b. . m. .	30	—	24	—	20	—	12	—
7000	. . b. . m. .	35	—	28	—	23	8	14	—
8000	. . b. . m. .	40	—	32	—	26	16	16	—
9000	. . b. . m. .	45	—	36	—	30	—	18	—
10000	. . b. . m. .	50	—	40	—	33	8	20	—
11000	. . b. . m. .	55	—	44	—	36	16	22	—
12000	. . b. . m. .	60	—	48	—	40	—	24	—
13000	. . b. . m. .	65	—	52	—	43	8	26	—
14000	. . b. . m. .	70	—	56	—	46	16	28	—
15000	. . b. . m. .	75	—	60	—	50	—	30	—
16000	. . b. . m. .	80	—	64	—	53	8	32	—
17000	. . b. . m. .	85	—	68	—	56	16	34	—
18000	. . b. . m. .	90	—	72	—	60	—	36	—
19000	. . b. . m. .	95	—	76	—	63	8	38	—
20000	. . b. . m. .	100	—	80	—	66	16	40	—
21000	. . b. . m. .	105	—	84	—	70	—	42	—
22000	. . b. . m. .	110	—	88	—	73	8	44	—
23000	. . b. . m. .	115	—	92	—	76	16	46	—
24000	. . b. . m. .	120	—	96	—	80	—	48	—
25000	. . b. . m. .	125	—	100	—	83	8	50	—
26000	. . b. . m. .	130	—	104	—	86	16	52	—
27000	. . b. . m. .	135	—	108	—	90	—	54	—
28000	. . b. . m. .	140	—	112	—	93	8	56	—
29000	. . b. . m. .	145	—	116	—	96	16	58	—
30000	. . b. . m. .	150	—	120	—	100	—	60	—
31000	. . b. . m. .	155	—	124	—	103	8	62	—
32000	. . b. . m. .	160	—	128	—	116	16	64	—
33000	. . b. . m. .	165	—	132	—	110	—	66	—
34000	. . b. . m. .	170	—	136	—	113	8	68	—
35000	. . b. . m. .	175	—	140	—	116	16	70	—
36000	. . b. . m. .	180	—	144	—	120	—	72	—
37000	. . b. . m. .	185	—	148	—	123	8	74	—
38000	. . b. . m. .	190	—	152	—	126	16	76	—
39000	. . b. . m. .	195	—	156	—	130	—	78	—
40000	. . b. . m. .	200	—	160	—	133	8	80	—
41000	. . b. . m. .	205	—	164	—	136	16	82	—
42000	. . b. . m. .	210	—	168	—	140	—	84	—
43000	. . b. . m. .	215	—	172	—	143	8	86	—
44000	. . b. . m. .	220	—	176	—	146	16	88	—

quadr. öl Szám	Jugerumokra vezető clávis két köből v. nyolcz kisvéka után.	Kis véka	Kis kupa	Szilágyi nagy véka	Szilágyi nagy kupa	Abrudbányai öreg véka	Abrudbányai öreg kupa	Bécsi v. Pozsonyi mérő	Bécsi v. Pozsonyi kupa
45000	quadrát ölbe belé mégyen	225	—	180	—	150	—	90	—
46000	. . b. . m. .	230	—	184	—	153	8	92	—
47000	. . b. . m. .	235	—	188	—	156	16	94	—
48000	. . b. . m. .	240	—	192	—	160	—	96	—
49000	. . b. . m. .	245	—	196	—	163	8	98	—
50000	. . b. . m. .	250	—	200	—	166	16	100	—
100000	. . b. . m. .	500	—	400	—	333	8	200	—

Jugerum Szám	Tarifa Egy Jugerum két köből	Erdélyi köböl Szám	tészen külön Kis véka	Kis kupa	Szilágyi nagy véka	Szilágyi nagy kupa	Abrudbányai öreg véka	Abrudbányai öreg kupa	Bécsi v. Pozsonyi mérő	Bécsi v. Pozsonyi kupa
1	Jugerumba belé mégyen	2	8	—	6	8	5	8	3	8
2	. . b. . m. .	4	16	—	12	16	10	16	6	16
3	. . b. . m. .	6	24	—	19	4	16	—	9	24
4	. . b. . m. .	8	32	—	25	12	21	8	12	32
5	. . b. . m. .	10	40	—	32	—	26	16	16	—
6	. . b. . m. .	12	48	—	38	8	32	—	19	8
7	. . b. . m. .	14	56	—	44	16	37	8	22	16
8	. . b. . m. .	16	64	—	51	4	42	16	25	24
9	. . b. . m. .	18	72	—	57	12	48	—	28	32
10	. . b. . m. .	20	80	—	64	—	53	8	32	—
11	. . b. . m. .	22	88	—	70	8	58	16	35	8
12	. . b. . m. .	24	96	—	76	16	64	—	38	16
13	. . b. . m. .	26	104	—	83	4	69	8	41	24
14	. . b. . m. .	28	112	—	89	12	74	16	44	32
15	. . b. . m. .	30	120	—	96	—	80	—	48	—
16	. . b. . m. .	32	128	—	102	8	85	8	51	8
17	. . b. . m. .	34	136	—	108	16	90	16	54	16
18	. . b. . m. .	36	144	—	115	4	96	—	57	24
19	. . b. . m. .	38	152	—	121	12	101	8	60	32
20	. . b. . m. .	40	160	—	128	—	106	16	64	—
30	. . b. . m. .	60	240	—	192	—	160	—	96	—
40	. . b. . m. .	80	320	—	256	—	213	8	128	—
50	. . b. . m. .	100	400	—	320	—	266	16	160	—
60	. . b. . m. .	120	480	—	384	—	320	—	192	—
70	. . b. . m. .	140	560	—	448	—	373	8	224	—
80	. . b. . m. .	160	640	—	512	—	426	16	256	—
90	. . b. . m. .	180	720	—	576	—	480	—	288	—
100	. . b. . m. .	200	800	—	640	—	533	8	320	—

Közértelemhez alkalmazott szántó 's kaszálló földek megmérése módjáról!

Eddig elé láttuk a' mérőedényeknek quadrat ölekkel 's Jugerumokkal való törvényes megegyeztetését, most pedig szollyunk a' belső és külső telkek megmérése módjáról, melly tárgy elészámlálását kikerülni szándékozván, rövid kitétellel lapoknak nevezzük.

1. Vagyon ollyan négy szegeletü lap, (quadratum) melynek mind a' négy oldala és szegelettye egyenlő!

2. Vagyon ollyan négy egy forma szegeletü lap, melynek tsak a' két által ellenbe lévő oldala egyenlő: minémüek a' hoszszan kinyúló kertek, melyeknek oldalai paralelle nyúlnak el! (paralellogramum).

3. Vagyon ollyan négy szegeletü lap, melynek minden oldala, de tsak a' két által ellenbe lévő szegelettye egyenlő p. o. valamely quadrat képnek rámája, melynek enyvezése ha felenged, vagy jóbbra, vagy balra elhajlik illyen állásában a' rámának, a' két által ellenbe lévő szegelettye tompa, a' két vége pedig éles! (rombus).

4. Vagyon ollyan lap, melynek két felől az oldala paralelle mégyen ugyan, hanem egyik a' másiknál kurtább következöleg, a' két vége külömböző szegeletet formál! (romboides).

5. Vagyon ollyan négy szegeletü 's hoszszan elnyúló lap, vagy szántóföld, melynek alsó vége keskeny, a' felső pedig igen széles!

6. Vagyon ollyan négyszegeletü 's hoszszan elnyúló lap, melynek alsó vége keskeny, a' felső vége széles, a' közepe pedig legszélesebb!

7. Vagyon ollyan négy szegeletü 's hoszszan elnyúló lap, melynek mind a' két vége egy forma széles, a' közepén keskenyebb!

8. Vagyon ollyan négy szegeletü, 's paralelle hoszszan elnyúló lap, melynek sem oldalai sem szegelettyei nem egyenlök! (trapezium).

9. Vagyon ollyan négy szegeletü lap, melybe nints paralella linea, hanem tsak négy külömböző oldala! (trapezoides)

10. Vagyon három szegeletü lap, vagy széna rét, melynek tsak három oldala vagyon! (triangulum).

11. Vagyon öt, hat 's több szegeletü oldalú lap, vagy széna rét, melynek oldalai külömböznek! (poligonum)

12. Vagyon ollyan szegeletü 's oldalú lap, vagy széna rét, melynek valamelyik oldala egészen kifelé kanyarodik!

13. Vagyon ollyan széna rét, melynek öt, hat, 's több szegeletjei vagynak, oldalai viz folyásos!

14. Ollyan öt, hat, 's több szegeletü, és oldalú széna rét, melynek közepén kerek tó vagyon!

15. Ollyan szegeletü, 's többoldalú széna rét, melynek közepén hoszszukás (ovális) kerek tó vagyon!

16. Ollyan szegeletü, 's több oldalú] széna rét, melynek közepén Halom vagyon!

Elsöben is az a' kérdés kerül elé: Miképpen lehessen a' fennebbi számok alatt lévő, külömbözö lapokat megmérni?

A' méltóságos törvényes királyi táblárol, törvényesen kibotsátott Cancellista úraknak nintsen mérölánczok, sem Astrolabiumok, mellyeknek segitségével a' triangulumok megméréseiben egyenes lineákat (perpendicularis) tehetnének?

Hasonló rövidséggel vannak a' Nemes Vármegyék, Székek, érintett kérdést tehát, mivel sok rendbeli esetek adják elé magokat, bajos volna egy két feleletel megfejteni, hanem rendre felvévén a' számokat, mindenikre a' maga módjához képest megtenni feleletemet, 's néhól példa adásokkal az olvasót megvilágositani el nem mulatom, ugyan is:

1. §

A' négy szegeletü egy forma oldalú lap, (quadratum) megmérése mi módon vitetik véghez?

Minthogy egy folyó ölben, hat folyó láb találtatik, a' föld mérök tört számoknak elkerülése tekintetéből, említett lábokkal szoktak élni, bár millyen hoszszú légyen a' lap, és igen helyesen, mivel a' mérölántzokon tsak az ölek és lábok vagynak kiszabva, a' hüvelykel való élés pedig az épületekben használható, mert a' mester embernek minden hüvelkyni vastagságú köfala vagy kifaragott gerendája fáradságába kerül, itten tehát szükséges; ellenben a' lapok megméréseiben nintsen reá semmi szükség, annálfogva.

Négy egyforma szegeletü, 's egyforma oldalú lapnak megmérése oly formán vitetik véghez, ha a' fenn álló oldalát sokszorozzuk az alsó vagy fekvö oldalával p. o.

Fennálló oldal 20 láb, fekvö oldala 20 láb, egymással sokszorozva, tészen 400 lábot, mely summát ha a' clávisba kitett 36 lábbal elosztjuk, a' quotusba kijön 11 quadrát öl, fennmaradván ezenkivül 4 quadrátláb, következöleg az érintett quadratum udvara tészen 11 quadrát ölet és 4 quadrát lábot.

2. §.

Olyan négy egyforma szegeletü lap (paralellogramum) mellynek csak két két által ellenbe lévö oldalok egyenlök, minémüek a' hoszszan kinyúló kertek, szántó földek: mi módon mérettetnek meg?

Az elébbeni §-phus szerint megmérem külön a' hoszszát, külön a' szélességét, egymással sokszorozom, a' factumot elosztom 36 lábbal, mi a' quotusba kijön, az lészen quadrát a' ölek száma, a' mi pedig fenmarad, tészi a' quadrát lábok számát, p. o. hoszsza 326 láb, széle 48 láb, kettöt egymással sokszorozva, a' factum lészen 15648

láb, ezen summát ha 36-tal elosztok, a' quotusba kijön 434 quadrát öl, és 24 quadrát láb; mely a' kérdésbe lévö lap belsö foglalatját tészi.

3. §.

Ollyan négy szegeletü lap, melynek minden oldala, de csak a' két által ellenbe lévö szegelettye egyenlö, minémü p. o. egy elhajlott kép ráma, melly ha jobbra, vagy balra elhajlik: a' két által ellenbe lévö szegeletje lészen tompa, a' másik két szegelettje pedig hegyes, (rombus).

Öszve szorulva lévén mi módon mérettetik meg?

A' fekvö oldalára felállítok egy egyenes szegeletü lineát (perpendicularis) és felviszem a' felsö ellenébe lévö oldalig, már most azon oldalt, melyröl az egyenes szegeletü lineát felvittem, elébb megmérem, azután megmérem az egyenes szegeletü lineának magosságát, a' kettöt egymással sokszorozom, a' factumot elosztom 36 quadrát lábbal, mi a' quotusba ki jön, az lészen a' quadrát ölek száma, a' maradék pedig quadrát láb, p. o.

Elö példa gyanánt felvészem az elsö §-phusba lévö quadratum oldalát, mellynek minden oldala találja a' 20 lábot, lészen tehát a' fekvö oldal hoszsza 20 láb, a' rajta lévö egyenes szegeletü linea pedig 15 láb magos, a' kettöt egymással sokszorozva, a' factumba, kijön nem több hanem csak 300 quadrátláb, melly summát ha 36 quadrat lábbal elosztok, a' quotusba ki jön 8 quadrát öl, és 12 quadrat láb. Mely a' kérdésbe lévö lap belsö foglalatját tészi.

Ezen példából világoson kitetszik, hogy nem minden belsö telek, quadratumra vagyon kimérve a' mi annak láttatik, mondatik; jónak találom tehát hogy a' con. scriptio alkalmatosságával, minden négy szegeletü belsö telek megmérettessen, hogy egyik szegeletböl a' másikig egy diagonális linea huzattasson, azután megfordítva, a' másik két szegelet is a' szerént megmérettessen, ha találja, a' quadratum bizonyos, ha nem találja, mindenkor kissebb a' lap világa.

4. §.

Ollyan négy szegeletü lap, melynek csak a' két által ellenbe lévö lineája egyenlö ugyan és paralelle mégyen, hanem egyik a' másikat elhagyja és mintegy alá törik (Romboides) minémü p. o. egy palotában felfüggesztett hoszszúkás tükör; melynek a' rámája ha jobbra vagy balra elhajlana a' bennelévö üveget öszve rontaná: mi módon mérettetik meg?

Megmérem az alsó hoszszú oldalát, szélességét nem mérhetem meg, mivel a' két linea jóllehet paralelle (szembe) vagyon egymáshoz, de elhagyták egymást, annál fogva az elébbeni §-phus szerint csak a' magosságát mérhetem meg; felállítok tehát az alsó 's hozsszú oldalára egy egyenes szegeletü lineát (perpendicularis) és mind addig viszem felfelé, mig a' felsö hosszú oldalát eléri: p. o. légyen az alsó oldala hoszszú 356 láb; az függö lineának magassága pedig 164 láb, a' kettöt egymással sokszorozva, a' factum lészen 58384 quadrát láb, mely summát ha 36 quadrát

lábbal elosztok, a' quotusba kijön 1621 quadrát öl és 28 quadrát láb, mely a' kérdésbe lévő lapnak belső foglalatját tészi.

5. §.

Ollyan négy szegeletü 's hoszszan elnyúló lap vagy szántóföld, melynek alsó vége keskeny, felső vége pedig széles, mi módon mérettetik meg?

Megmérem elsöben a' két végét, légyen a' keskenyebb vége p. o. 12 láb, a' szélesebb vége 42 láb, ha ezen kétszámot öszveadom lészen 54 láb, melynek fele tészen 27 lábot, ezt sokszorozva a' 200 láb hoszszúságával, a' factum lészen 5400 quadrát láb, mellyet ha elosztok 36-tal, kijön 150 quadrát öl, mely a' kérdésben forgó lapnak belső foglalatját tészi.

6. §.

Ollyan négy szegeletü 's hoszszan elnyúló lap, melynek alsó vége 12 láb keskeny, a' felső vége 18 láb, közepe a' hol legszélesebb 24 láb, hoszsza pedig 200 láb, mi módon mérettetik meg?

A' három különböző szélességet megmérve egymásalá irom, és öszveadom, ezen öszveadott summát elosztom három felé, mi a' quotusba kijön, azzal sokszorozom a' hosszúságot, lészen tehát a' factum 3600 quadrát láb, mellyet ha 36-tal elosztok, a' quotusba kijön 100 quadrát öl, mely az érintett lapnak belső foglalatját tészi.

7. §.

Ollyan négy szegeletü, 's hoszszan elnyúló lap, vagy szántóföld, melynek a' két vége egyformán széles ugyan, hanem a' közepén öszveszórul, mi módon mérettetik meg?

Az elébbeni §-phus szerint vitetik véghez.

8. §.

Ollyan négy szegeletü, 's paralelle hoszszan elnyúló lap, melynek mind a' négy szegeletje külömböző, ezenkivül a' paralellának alsó lineája jobb felöl 32 lábbal hoszszabb, a' felső balfelöl 16 lábbal nyúlik kijjebb, (trapezium) mi módon mérettetik meg?

Veszem a' két paralellának hoszszúságát, azokat különkülön megmérem, egyiké 160, másiké 208 láb, a' kettőt öszveadom, felét veszem, ezenkivül a' közepén egyenes szegeletü lineát botstátok fel (perpendicularis) ezt is megmérem; mely tészen 48 lábot, a' kettöt egymással sokszorozom, a' mi a' factumba kijön, elosztom 36-tal, a' quotusba kijött summa tészi ezen lapnak belső quadrát ölek szerént való foglalatját 245 quadrát ölet.

9. §.

Ollyan három szegeletü lap vagy szénarét, mellynek három oldala egyforma, mi módon mérettetik meg?

Négyféle módja vagyon:

1-ör A' triangulum oldalai radix által való kikeresése; hanem minthogy ezen mód sok renbeli cálculusokkal vitetik véghez, mellyek a' közönséges életben

nem használhatók, annálfogva elmellözni szándékoztam, és erről szóllani nem akarok!

2-or Vagy úgy, hogy a' talpának egész mértéke sokszorozódik a' függő magasságának fele mértékével!

3-or Vagy úgy, hogy a' talpának fele mértéke sokszorozódik a' függő magasságának egész mértékével!

4-er Vagy úgy, hogy megmérem valamellyik oldalát, és a' közepén egyenes szegeletü lineát (függő) viszek fel addig a' pontig, a' hól a' két linea egybe találkozik, a' kettöt egymással sokszorozom, és a' factumot elosztom kettővel, a' mi a' quotusba kijön, a' lészen az érintett lapnak belső foglalatja, ha öllel mértem öl lészen, ha pedig lábbal mértem láb lészen belső foglalatja; mely utolsót ha 36-tal elosztok, kijön a' négyszegölek száma 68 quadr. öl; és 20 quadr. láb, ha tudniillik az alsó oldala 82 láb, függő magossága pedig 48 láb.

10. §.

Ollyan négyszegeletü szénarét vagy lap, melyben nintsen paralella, hanem minden oldala és szegeletje különböző, mi módon mérettetik meg? (trapezoides).

Ugy, ha belőle két triangulumot készítek, és az elébbeni §-phus szerint külön megmérem mindeniknek magasságát, külön a' hoszszát sokszorozom egymással, felét vészem mindeniknek, a' mi a' quotusba kijön, a' lészen négyszegmértékben való foglalat. Lásd az elébbeni §-phust.

Eddig elé szollottunk a' lapok megméréséről, és a' függő lineáknak felállításáról. Most az a' Kérdés:

Miképpen lehessen a' mérést, valamint szintén a' függő, vagy egyenes szegeletü lineáknak formálását végre hajtani? mert sem a' conscriptor regius, sem törvényesen kibocsátott cancellista uraknak ahoz való eszközök nintsen, mérő asztalt, astrolabiumot, mérőlántzokat magokkal nem hordozhatnak, sok helyen még falulántza sem találtatik, az ölet annyiszor lerakosgatni nagyon alkalmatlan és hibás?

Illyen esetben, mi módon lehessen valamely triangulum oldalára a' perpendicularis lineát reá tenni, hogy a' törvénybe megálható lehessen?

Előre különösen készítetek magamnak egy arra való tíz öles spárgát, és reá rakom az ölek számát, mellyet apró fekete posztótskával jelelek meg; a' két végére kijelelem a' lábok számát is egy egy ölnyire, a' két végére két karikátskát reá csinálok, hogy a' pálczát kétfelöl belé lehessen húzni. A' triangulum három három szegeletére a' velem járó commetaneussal leszúratok három pálczát, azokat felyül megfúratom, reájok csóvát tétetek, vagy más zöld ágot! Már most a' triangulum fekvő oldalának egyik szegeletén megállok, 's minekelőtte helyből mozdulnék megmagyarázom az emberemnek ki előttem a' spárgát viszi, hogy tartson egyenesen a' szembe lévő triangulum másik szegeletére, és hogy a' spárga végén lévő karikába páltzáját belé húzván a' szerint haladjon eléfelé; mikor már képzelem hogy a' harmadik angulus alatt vagyon, kevéssé a' spárgát

meghúzom, vélle megállok, pálczáját leszúratom, én is a' magamét a' spárgába húzva leszúrom; a' két pálcza tetején végig nézve a' szembe lévő csóvához egyenes lineába a' spárgát alkalmaztatom; innen megfordúlok, megyek azon helyre ahól az emberem állott és pálczáját leszúrta, itt újra a' két pálcza felett oda vissza nézek, a' honnan kiindúltam, ha ne talán a' spárga nem vólt egyenes directioba a' csóvához igazíttom, mely szerint képzelem hogy a' megmérendő perpendicularis alatt vagyok.

Azonban elé veszek egy fél zsendelnyi hoszszúságú, de két darabból álló reguláris keresztáltal mérőmet, mellyet oda haza egy asztalossal készíttettem vólt, melly ollyan forma mint a' gazdaszszonyoknak tekerőlevelek, és nincs öszve enyvezve, hanem csak belé vágva, a' négy végébe négy tőt szúrok, egy ahoz alkalmazott pálczára reá tészem hogy ne ingadozzon. Ezen kereszt által mérőnek egyik darabját a' spárgafelett paralelle feljeb alább hordozom, egyszersmind ügyelek, hogy a' keresztáltal mérő másik darabja (mely keresztűl esik) egyenesen a' triangulum harmadik szegeletébe ütközzönmeg, mely csak akkor eshetik meg, mikor a' két végébe szúrt két tön végig nézve, a' harmadik szegeletnél lévő csóvát eltakarja. Illyenkor a' mint leszúrom a' pálczát a' keresztáltal mérőt is rajta hagyom; veszem elé a' spárgámat megmérem a' magosságát és hoszszát, a' kettőt a' 9-dik §-phus 4-dik regulája szerint egymással sokszorozom, felét veszem.

Mely szerint kész a' figurának négyszeg mértékben való foglalatja.

11. §.

Négy, öt, 's több szegeletü és oldalu lapok vagy széna rétek négyszeg mértékben való foglalattyát megtudhattyuk: ha azon lapokat vagy széna réteket három szegeletü figurákra elszaggatjuk, és kitsóvázzuk. Melly kitsóvázás olly formán vitetik véghez: A' lapnak valamellyik szélinél megállok, egy páltzát leszúrok, reá tsóvát tészek, innen megyek tovább mindenütt a' szélin, és a' hól tsak nagy hajlása vagyon a' rétnek mindenkor tsóvát ütök le, és a' szerént körül járom; minekutánna pedig megjártam, az elébbeni §phusok szerént kikeresem minden figurának külön külön való magasságát, és ha megtörténik hogy látásomat valamely bokor megakadályozza egy szekertzével kivágatom, megmérem külön külön mindeniknek hoszszuságát is, sokszorozom, felét veszem, ha kivántatik 36-tal elosztom, és a' mi summa kijön, egymás alá írom, végre öszve adom. Az egész summa tészi a' kérdésbe lévő kaszálló rétnek, vagy lapnak négyszeg mértékben való foglalattyát.

Megjegyzésre méltó dolog pedig hogy a' spárgát soha nem jó öszve szedni, mivel a' kinyújtásakor megbogosodik, hanem ha már egyszer ki van nyújtva, a' közepén, két, három hellyen fel kell fogni hogy ne érjen földet. A' felszedés alkalmatosságával pedig legtanátsosabb gombolyagba tekergetni, hogy a' kinyújtásakor a' földön szabadon foroghasson, melly szerént a' tsomók elkerültetnek, a' harmaton is bátran lehet vélle dolgozni.

12. §.

Ha ollyan négy, öt, 's több szegeletü széna rét találtatik, mellynek valamellyik oldala egyik tsóvától a' másikig egészen kikanyarodik, az eféle kanyarodással nem gondolva, keresztül vágom a' lineát viszem a' szegeletre, az elébbeni mód szerént triangulumokra osztom, ugy bánok vélle mint az elébbeniekkel, utollyára megmérem a' görbeség magasságát a' közepén, (ha tetszik lépésemmel) mellyet szemmel könnyen meglathatok, és a' hosszúságával sokszorozva felét veszem, hozzá adom a' többi summához. Melly szerént meg van az érintett szénarétnek négyszeg mértékben való foglalattya!

Hasonló módon bánok ollyan szénaréttel is, mellynek a' kanyarodása befelé mégyen, illyen esetbe, kihúzom az egész summából azon görbe részt melly befelé kanyarodott. A' mérés közbe pedig ha a' réten bokrok találtatnak, mellyek ugyan a' látást nem akadályoztattyák, mindazonáltal valamelyik szegeletbe vannak, belé számlálom az ölek sorába, mert a' gazdának gondatlanságából szokott megtörténni, ha nem tetszik irtsa ki 's takarittsa meg!

13. §.

Ollyan négy, öt, szegeletü szénarét, melynek több még pedig görbe lineák által rekesztödött szegelettyei vannak, 's víz folyásos, hány négyszeg mértékeket (quadrat) foglal magában?

1. Osztódjon a' szénarét lineák által három szegeletü rétekre, mellyeknek oldalait ollyan közel kell ejteni a' víz folyásos oldalokhoz a' mint csak lehet, hogy rendetlen oldalaik annyira amennyire egyenes lineáknak vevödhessenek; ha pedig ollyan esetek adjákelé magokat, hogy erösen csavargós, illyenkor ugy alkalmaztatódjon az egyenes linea húzása hogy a' közepén mennyen el, hogy a' mit az ember egy felöl kihágy, más felöl kipótolódjék, mellyet szemmel által-láthatunk!
2. Azon három szegeletü réteknek a' 9, 10, §-phusok szerint külön keresödjenek ki négyszeg mértékben való foglalatjok!
3. Adódjanak öszve; Eképpen ezeknek summája teszi az egészrétnek négyszeg mértékben való foglalatját!

14. §.

Ollyan szénarét mellynek öt, hat, szegeletjei vannak ugyan, hanem valamelyik oldalában kerek tó vagyon: mimódon mérettetik meg!

Legelébb szükség eszünkbe vennünk a' karika lap (circulus) négyszegmértékben való foglalattyát; ez tehát következendö módon vitetik véghez:

1. Vagy úgy, hogy a' peripheriának negyedrésze sokszorozódik az egész diameter mennyiségével!
2. Vagy úgy, hogy a' diameter negyedrésze sokszorozódik a' peripheria egész mennyiségével!
3. Vagy úgy, hogy a' peripheriának fele mértéke sokszorozódik a' diameter fele mértékével!

4. Vagy úgy, hogy a' Periphériának egész mértéke sokszorozódik a' Diameter egész mértékével, és a' sokszorozás által lett mérték negyed része vevödik, 's a' lészen a' karika lapnak négyszeg mértékben való foglalattya!

A' Geometriában úgy tanittódik, hogy a' karika lineának általmérője (Diameter) ugy vagyon a' kerülethez, mint 7 a' 22-hez, az az, ha az általmérője 7 láb, ugy a' kerülete 22 lábnyi; e' szerént ha valamelly karika lineát akarunk megtudni, elsőbben is az általmérőjét a' hármas regula szerént mérjük meg!

Hanem itten a' tónak megmérésében nem mérhettyük meg az általmérőt, mivel nem lehet keresztül menni; megforditttyuk tehát a' hármas regulát és azt mondjuk: a' tónak kerülete úgy vagyon az általmérő hoszszuságához mint 22 a' 7-hez, p. o. a' tónak kerülete 1330 láb, a' hármas regula szerént, az általmérönek bizonyosan 423 lábnak kelletik lenni.

Leiróm lehát rendel a' harmadik helyen lévö számmal sokszorozom a' második helyen lévö számot, 's az innét származott 1330 számokat elosztom az első helyen lévő 22 számmal, és a' megtalált 423 számok mint lábmértékek teszik az általmérő egész hoszszúságát. Mellyet ha az érintett négy rendbeli regulák közül az utolsóval sokszorozok, a' factum lészen 562,590 láb; ezen summát újra négyfelé elosztom, a' negyed része lészen 140647 láb. Ha már quadrát ölet akarok belöle tsinálni, a' 36-tot benne megkeresem, a' mennyiszer benne megkaptam külön kijegyzem.

22: 7 — 1330
7
22 | 9310 | 423
88
51
44
70
66
4

Mellyszerént a' tónak négyszegölben való foglalattya lészen $3906^{31}/_{36}$ quadrát öl. Annakutánna a' szénarétet a' 10-dik §phus szerént triangulumokra elszaggatom, 's mindeniknek külön négyszegölben való foglalattyokat egymásalá irom, öszve adom. Végtére az egész summából kihúzom a' tónak belső foglalattyát, 's a' maradék lészen a' szénarétnek valóságos belső foglalattya!

Vagy pedig a' két által ellenbe lévő oldalt megmérem öszve adom, felét veszem, a' másik két hoszszú oldalát hasonlólag megmérem, öszve adom, felét veszem, azután a' két félt egymással sokszorozom, a' factumból kihúzom a' tónak belső foglalattyát, a' mi megmarad a' lészen a' szénarét mennyisége.

15. §.

Ollyan öt, hat, szegeletü szénarét, mellybe hoszszúkás kerek tó fekszik, mi módon mérettetik meg?

Elsöben is a' tót négy egyenes szegeletü lineák közé szorittom, mely is eképpen vitetik véghez: megállok a' tó végén, a' páltzámat leszúrom, a' kereszt által mérömet reá teszem, az egyik ágát igazitom a' tó hoszszába, a' végébe szúrt két tön végig nézek, egyenes lineát veszek-fel; ez meg lévén, elküldöm az emberemet a' felvett linea directiójába a' tónak túlsó végére, azomba én helyt állok;

az embert megtanitom hogy valahól ollyas helyen állyon meg, hogy velem szembe légyen, hogy ha megtörténne is, hogy a' tó szélénél kijjebb állana a' kalapommal inthessek; mikor már a' tó szélével egyenes lineába jött, a' páltzám helyébe más tsóvát szúrok le, és tartok egyenesen az emberemnek, a' mikor is a' tónak túlsó végét elértem, a' páltzámat újra leszúrom, a' keresztáltalmérőmet reá tészem és egyik ágát a' két tőn végig nézve, igazitom azon tsóvához a' honnan legelébb elindultam; mikor ez megesett, a' másik ága elkészitette nékem a' szélességre nézve, az egyenes lineát, elszolitom tehát állásából az emberemet, és küldöm hogy a' szélességét újra felvehessem, akkor a' keresztáltal mérőbe szúrt két tőn végig nézek, egyszersmind megmondom hogy mennyen keresztül a' túlsó szélére, valahól állyon meg és légyen velem szembe; ha azomba megtörténne hogy állása nem volna a' lineába, a' kalapommal intek néki, a' mikor ez másodszor is megesett, a' páltzám helyébe második tsóvát szúrok le, és az emberfelé tartva megyek egyenesen a' tó szélén a' míg kiérkeztem hogy azután a' tó hoszszába viszsza nézhessek; itten újra megállok, a' páltzámat harmadszor is leszúrom, a' keresztáltal mérőmet reá téve egyik ágát fordítom a' második tsóvához, a' másik ága pedig újra kimutattya nékem az egyenes lineát a' tó hoszszába, elé szollitom tehát az embert, és küldöm viszsza a' tó hoszszába, a' keresztáltal mérőbe szúrt két tő felett végig nézek, mikor már az embert egyenes directioba kaptam, feltartom a' kalapomat annak jeléül hogy állyon meg! a' páltzámat kihúzom és helyébe leszúrom a' harmadik tsóvát, innen megyek a' tó szélin viszsza felé, mikor kiértem, a' legelső tsóvához alkalmaztatom a' keresztáltalmérőmet, mind addig fellyebb alább járva a' lineába, mellyet az emberemmel az előtt formáltam, mikor már a' keresztáltalmérővel megkaptam a' legelső tsóvát, leszúrom a' negyedik tsóvát is!

E' szerént a' kérdésbe forgó hoszszúkás kerek tó, négy egyenes szegeletü lineák közé szorittatván, most már az a' kérdés! Miképpen lehessen megmérni?

Elsőbben tehát valamellyik oldalán a' hoszszát megmérem, azután a' szélességet, ha ez megesett, a' kettőt öszve adom, felét vészem, és a' hármas regula szerént azt mondom: A' karika lineának általmérője úgy vagyon a' kerületéhez, mint 7 a' 22-hez, az az, ha az általmérője 7 láb, úgy a' kerülete 22 lábnyi. Légyen tehát a' tónak hoszsza 1576 láb, a' széle 468 láb, ennek fele lészen 1022 lábnyi, mellyet rendel leírok:

A' harmadik helyen lévő számmal sokszorozom a' második helyen lévő számot, és az innét származott 22484 számot pedig az első helyen lévő 7-tel elosztom, az itt megtalált 3212 számok teszik a' kérdésben forgó tónak kerekségét:

7 : 22 — 1022

22

2044

2044

7 | 22484 | 3212

21

14

14

8

7

14

14

*

Mellyet ha az elébbeni §-phusba érintett negyedik regula nyomán sokszorozok a' factum lészen 3·282,664 láb, ezen summát újra négy felé elosztom, a' negyedrésze lészen 820666 láb; ha már quadrát ölet akarok belöle csinálni a' 36-tot benne megkeresem, a' mennyiszer benne megkapom, külön kijegyzem.

Mely szerint a' tónak négyszegölben való foglalatja lészen $22796^{10}/_{36}$ quadrát öl. Annakutánna a' széna rétet triangulumokra elszaggatom, mindeniknek külön, négyszeg ölben való foglalatját a' fennebiek szerint egymásalá irom, öszveadom, utoljára az egész summából kihúzom a' tónak négyszeg ölben való foglalatját; a' maradék lészen a' szénarétnek valóságos belső foglalatja.

Vagy pedig az 14-dik §-phus szerint négy egyenetlen, és külömböző oldalú lineák közzé szorittom (a' minthogy a' figura mutatja) a' szembe lévö oldalokat megmérvén, öszveadom különkülön, mindeniknek felét vészem külön, a' szélességét a' hoszszával sokszorozom, a' factum lészen a' figurának kiterjedése, kihúzom belöle a' tónak mennyiségét, a' mi megmarad külön leirom, utánna a többi triangulumokat a' fennebbiek szerént alája irom, 's öszveadom, melly szerint a' szénarétnek belső foglalatja ki fog kerülni!

16. §.

Valamely nagyszántó földet, vagy széna rétet, melynek közepébe halom vagyon mimódon lehessen megmérni? triangulumokra felnem oszthatom, mivel egyik szegeletből a' másikra nem láthatok; a' megmérése tehát az illyennek miképpen vitetik végbe?

Legelébb a' szegeleteket kicsóvázom, (lásd a' 11 §-phust) annakutána elveszem a' spárgámat, egyikvégét az emberemmel megfogatom, a' másik végét én tartom. Kiindulók véle a' szegeletből és tartok a' halom tetejének, ollyan helyen megállok a' honnan a' szántóföld egyik 's szembe lévö szegeletét megláthatom, ellenbe az emberem is láthassa meg azon szegeletet a' melyből kiindultam; mely szerint mi ketten, kétáltal ellenbe lévö szegeleteket látunk, a' hátom megett lévö szegelettel nints semmi bajom, valamint szintén az emberemnekis semmi baja a' háta megett lévö szegelettel, most tehát ketten a' dombon két szegeletet látunk! itten, mind addig fordulunk mozgunk, a' kinyújtott 's meghúzott spárgával, a' mig kevéssé leguggadva az emberem feje felett a' felveendő szegeletre egyenes lineába elláthatok, ugyan ezt kell cselekedni az emberemnek is, ha én lehajlok, néki is a' fejem felett elmenö egyenes lineába kelletik megtalálni a' másik s' hátom megett való szegeletet.

Ha a' triangulumra menendö szegeletet az én emberem feje felett egyenes lineába találom, az emberem hasonlólag a' hátom megett valót egyenesbe találja!

Készen van a' linea recta, a' szénarét is két triangulumra van vágva, azonba a' spárga két végénél csóvát szúrok le. Most már újra viszszamégyek 's kiindulok a' triangulum szegeletéből, és tartok egyenesen az első csóvához a' dombra, mikor már elértem, a' másik csóván keresztül meglátom a' másik szembe lévő szegeletet is, egyenesen tehát neki tartva, a' spárgámmal tovább folytatom a' mérést, és viszem ki a' szembe lévő szegeletemig; mikor már a' triangulum hosszú oldalát megmértem, a' keresztáltal mérővel a' magasságát keresem ki, mellyet könnyen megkaphatok, minthogy már a' linea recta készen áll, a' 10 §-phus szerint feljebb alább hordozván. Ha kikaptam a' magosságát, azonnal leszúrom a' pálczámat, a' spárgával megmérem, a' magosságát a' hoszszával sokszorozom, felét veszem, a' §-phus értelméné fogva kikeresem az egyik triangulum belső foglalatját; azután a' másiknak fordúlok, azt is a' szerint véghezviszem a' fennebbi §-phusok nyomán.

Mely szerént készen van a' széna rétnek négyszeg mértékben való foglalatja.

Megjegyzés: Némellyek a' spárgával való mérést nem tartják helyesnek, mivel nedves időben öszve húzódik. Részemről ha lehet elkerülöm hogy nedves időben ne méregessek; egyébbaránt a' mennyi rövidség az által esik, mindenkor két annyi lehet a' szántásba és kaszállásba; mert sokszor megtörténik, hogy a' szántóvető a' dülő szegeleteit nem szántja fel jól, vagy a' kaszás a' határon túl lép némellyek ismét a' spárga helyett lépéssel dolgoznak, az meg lehet ugyan, hanem csak ollyan hellyen a' hol egyenesség van; a' lábúj hegyétől a' másik lábúj hegyig, minden három aprobb lépésre egy ölet számlálván, mellyet mindazonáltal ha lehet jó elkerülni.

Toldalék.

Minthogy a' mérésben a' földmérök, hogy a' tört számokat kikerűlhessék, a' földek capacitássát quadrát lábokra szokták reducalni, és azután ölekre, jugerumokra általvinni, nagyon szükségesnek találta a' kiadó, a' tanulók könnyebbségekre érintett módot követni, toldalékul a' könyvmellé ragasztani; minélfogva valamely szántó föld vagy kaszállórét capacitássát, quadrát lábokra lehúzva, és a' szerint sokszorozva, t. i. mimódon lehessen quadrát ölekre, jugerumokra felszámittani? következendő clávis ki fogja mutatni!!

1600 □ ölből álló jugerumra vezető clávis.

	Jugerum	quadrát öl		quadrát láb	
	S	z	á	m	
Egy quadrát láb elfoglal	—	—			1
Két quadrát láb elfoglal	—	—			2
Három quadrát láb elfoglal	—	—			3
Négy quadrát láb elfoglal	—	—			4
Öt quadrát láb elfoglal	—	—			5
Hat quadrát láb elfoglal	—	—			6
Hét quadrát láb elfoglal	—	—			7
Nyolcz quadrát láb elfoglal	—	—			8
Kilencz quadrát láb elfoglal	—	—			9
Tiz quadrát láb elfoglal	—	—			10
Tizenegy quadrát láb elfoglal	—	—			11
Tizenkét quadrát láb elfoglal	—	—			12
Tizenhárom quadrát láb elfoglal	—	—			13
Tizennégy quadrát láb elfoglal	—	—			14
Tizenöt quadrát láb elfoglal	—	—			15
Tizenhat quadrát láb elfoglal	—	—			16
Tizenhét quadrát láb elfoglal	—	—			17
Tizennyolcz quadrát láb elfoglal	—	—			18
Tizenkilencz quadrát láb elfoglal	—	—			19
Husz quadrát láb elfoglal	—	—			20
Huszonegy quadrát láb elfoglal	—	—			21
Huszonkét quadrát láb elfoglal	—	—			22
Huszonhárom quadrát láb elfoglal	—	—			23
Huszonnégy quadrát láb elfoglal	—	—			24
Huszonöt quadrát láb elfoglal	—	—			25
Huszonhat quadrát láb elfoglal	—	—			26
Huszonhét quadrát láb elfoglal	—	—			27
Huszonnyolcz quadrát láb elfoglal	—	—			28
Huszonkilencz quadrát láb elfoglal	—	—			29
Harmincz quadrát láb elfoglal	—	—			30
Harminczegy quadrát láb elfoglal	—	—			31
Harminczkét quadrát láb elfoglal	—	—			32
Harminczhárom quadrát láb elfoglal	—	—			33
Harmincznégy quadrát láb elfoglal	—	—			34
Harminczöt quadrát láb elfoglal	—	—			35
Harminczhat quadrát láb elfoglal	—	1			—
Harminczhét quadrát láb elfoglal	—	1			1
Harmincznyolcz quadrát láb elfoglal	—	1			2
Harminczkilencz quadrát láb elfoglal	—	1			3
Negyven quadrát láb elfoglal	—	1			4
Negyvenegy quadrát láb elfoglal	—	1			5
Negyvenkét quadrát láb elfoglal	—	1			6
Negyvenhárom quadrát láb elfoglal	—	1			7
Negyvennégy quadrát láb elfoglal	—	1			8
Negyvenöt quadrát láb elfoglal	—	1			9

1600 □ ölből álló jugerumra vezető clávis.

Jugerum	quadrát	
	ölet	lábot
	Szám	
Negyvenhat quadrát láb elfoglal .	—	1 10
Negyvenhét quadrát láb elfoglal .	—	1 11
Negyvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1 12
Negyvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	1 13
Ötven quadrát láb elfoglal .	—	1 14
Ötvenegy quadrát láb elfoglal .	—	1 15
Ötvenkét quadrát láb elfoglal .	—	1 16
Ötvenhárom quadrát láb elfoglal .	—	1 17
Ötvennégy quadrát láb elfoglal .	—	1 18
Ötvenöt quadrát láb elfoglal .	—	1 19
Ötvenhat quadrát láb elfoglal .	—	1 20
Ötvenhét quadrát láb elfoglal .	—	1 21
Ötvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1 22
Ötvenkilencz quadrát láb elfoglal ,	—	1 23
Hatvan quadrát láb elfoglal .	—	1 24
Hatvanegy quadrát láb elfoglal .	—	1 25
Hatvankét quadrát láb elfoglal .	—	1 26
Hatvanhárom quadrát láb elfoglal .	—	1 27
Hatvannégy quadrát láb elfoglal .	—	1 28
Hatvanöt quadrát láb elfoglal .	—	1 29
Hatvanhat quadrát láb elfoglal .	—	1 30
Hatvanhét quadrát láb elfoglal .	—	1 31
Hatvannyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1 32
Hatvankilencz quadrát láb elfoglal .	—	1 33
Hetven quadrát lá elfoglal .	—	1 34
Hetvenegy quadrát láb elfoglal .	—	1 35
Hetvenkét quadrát láb elfoglal .	—	2 —
Hetvenhárom quadrát láb elfoglal .	—	2 1
Hetvennégy quadrát láb elfoglal .	—	2 2
Hetvenöt quadrát láb elfoglal .	—	2 3
Hetvenhat quadrát láb elfoglal .	—	2 4
Hetvenhét quadrát láb elfoglal .	—	2 5
Hetvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	2 6
Hetvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	2 7
Nyolczvan quadrát láb elfoglal .	—	2 8
Nyolczvanegy quadrát láb elfoglal .	—	2 9
Nyolczvankét quadrat láb elfoglal .	—	2 10
Nyolczvanhárom quadrát láb elfoglal	—	2 11
Nyolczvannégy quadrát láb elfoglal	—	2 12
Nyolczvanöt quadrát láb elfoglal .	—	2 13
Nyolczvanhat quadrát láb elfoglal .	—	2 14
Nyolczvanhét quadrát láb elfoglal .	—	2 15
Nyolczvannyolcz quadrát láb elfoglal	—	2 16
Nyolczvankilencz quadrát láb elfoglal	—	2 17
Kilenczven quadrát láb elfoglal .	—	2 18

1600 □ ölből álló jugerumra vezető clávis.

Jugerum	quadrát	
	ölet	lábot
	s z á	m
Kilenczvenegy quadrát láb elfoglal	— 2	19
Kilenczvenkét quadrát láb elfoglal.	— 2	20
Kilenczvenhárom quadrát láb elfoglal	— 2	21
Kilenczvennégy quadrát láb elfoglal	— 2	22
Kilenczvenöt quadrát láb elfoglal .	— 2	23
Kilenczvenhat quadrát láb elfoglal.	— 2	24
Kilenczvenhét quadrát láb elfoglal.	— 2	25
Kilenczvennyolcz quadrát láb elfoglal	— 2	26
Kilenczvenkilencz quadrát láb elfoglal	— 2	27
Száz quadrát láb elfoglal .	— 2	28
Két száz quadrát láb elfoglal .	— 5	20
Három száz quadrát láb elfoglal .	— 8	12
Négy száz quadrát láb elfoglal .	— 11	4
Öt száz quadrát láb elfoglal .	— 13	32
Hat száz quadrát láb elfoglal .	— 16	24
Hét száz quadrát láb elfoglal .	— 19	16
Nyolcz száz quadrát láb elfoglal .	— 22	8
Kilencz száz quadrát láb elfoglal .	— 25	—
Ezer quadrát láb elfoglal .	— 27	28
Két ezer quadrát láb elfoglal .	— 55	20
Három ezer quadrát láb elfoglal .	— 83	12
Négy ezer quadrát láb elfoglal .	— 111	4
Öt ezer quadrát láb elfoglal .	— 138	32
Hat ezer quadrát láb elfoglal .	— 166	24
Hét ezer quadrát láb elfoglal .	— 194	16
Nyolcz ezer quadrát láb elfoglal .	— 222	8
Kilencz ezer quadrát láb elfoglal .	— 250	—
Tiz ezer quadrát láb elfoglal .	— 277	28
Tizenegy ezer quadrát láb elfoglal.	— 305	20
Tizenkét ezer quadrát láb elfoglal.	— 333	12
Tizenhárom ezer quadrát láb elfoglal	— 361	4
Tizennégy ezer quadrát láb elfoglal	— 388	32
Tizenöt ezer quadrát láb elfoglal .	— 416	24
Tizenhat ezer quadrát láb elfoglal.	— 444	16
Tizenhét ezer quadrát láb elfoglal.	— 472	8
Tizennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	— 500	—
Tizenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	— 527	28
Huszezer quadrát láb elfoglal .	— 555	20
Huszonegy ezer quadrát láb elfoglal	— 583	12
Huszonkét ezer quadrát láb elfoglal	— 611	4
Huszonhárom ezer quadrát láb elfoglal	— 638	32
Huszonnégy ezer quadrát láb elfoglal	— 666	24
Huszonöt ezer quadrát láb elfoglal	— 694	16
Huszonhat ezer quadrát láb elfoglal	— 722	8
Huszonhét ezer quadrát láb elfoglal	— 750	—

1600 □ ölből álló jugerumra vezető clávis.

Jugerumot	quadrát ölet	quadrát lábot
S z á m		
Huszonyolcz ezer quadrát láb elfoglal	— 777	28
Huszonkilencz ezer quadrát láb elfoglal	— 805	20
Harmincz ezer quadrát láb elfoglal	— 833	12
Harminczegy ezer quadrát láb elfoglal	— 861	4
Harminczkét ezer quadrát láb elfoglal	— 888	32
Harminczhárom ezer quadrát láb elfoglal	— 916	24
Harmincznégy ezer quadrát láb elfoglal	— 944	16
Harminczöt ezer quadrát láb elfoglal	— 972	8
Harminczhat ezer quadrát láb elfoglal	— 1000	—
Harminczhét ezer quadrát láb elfoglal	— 1027	28
Harmincznyolcz ezer quadrát láb elfoglal	— 1055	20
Harminczkilencz ezer quadrát láb elfoglal	— 1083	12
Negyven ezer quadrát láb elfoglal	— 1111	4
Negyvenegy ezer quadrát láb elfoglal	— 1138	32
Negyvenkét ezer quadrát láb elfoglal	— 1166	24
Negyvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	— 1194	16
Negyvennégy ezer quadrát láb elfoglal	— 1222	8
Negyvenöt ezer quadrát láb elfoglal	— 1250	—
Negyvenhat ezer quadrát láb elfoglal	— 1277	28
Negyvenhét ezer quadrát láb elfoglal	— 1305	20
Negyvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	— 1333	12
Negyvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	— 1361	4
Ötven ezer quadrát láb elfoglal	— 1388	32
Ötvenegy ezer quadrát láb elfoglal	— 1416	24
Ötvenkét ezer quadrát láb elfoglal	— 1444	16
Ötvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	— 1472	8
Ötvennégy ezer quadrát láb elfoglal	— 1500	—
Ötvenöt ezer quadrát láb elfoglal	— 1527	28
Ötvenhat ezer quadrát láb elfoglal	— 1555	20
Ötvenhét ezer quadrát láb elfoglal	— 1583	12
Ötvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1 11	4
Ötvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	1 38	32
Hatvan ezer quadrát láb elfoglal	1 66	24
Hatvanegy ezer quadrát láb elfoglal	1 94	16
Hatvankét ezer quadrát láb elfoglal	1 122	8
Hatvanhárom ezer quadrát láb elfoglal	1 150	—
Hatvannégy ezer quadrát láb elfoglal	1 177	28
Hatvanöt ezer quadrát láb elfoglal	1 205	20
Hatvanhat ezer quadrát láb elfoglal	1 233	12
Hatvanhét ezer quadrát láb elfoglal	1 261	4
Hatvannyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1 288	32
Hatvankilencz ezer quadrát láb elfoglal	1 316	24
Hetven ezer quadrát láb elfoglal	1 344	16
Hetvenegy ezer quadrát láb elfoglal	1 372	8
Hetvenkét ezer quadrát láb elfoglal	1 400	—

1600 □ ölből álló jugerumra vezető clávis.

Jugerumot	quadrát ölet	quadrát lábot
S z á m		
Hetvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	1 427	28
Hetvennégy ezer quadrát láb elfoglal	1 455	20
Hetvenöt ezer quadrát láb elfoglal	1 483	12
Hetvenhat ezer quadrát láb elfoglal	1 511	4
Hetvenhét ezer quadrát láb elfoglal	1 538	32
Hetvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1 566	24
Hetvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	1 594	16
Nyolczván ezer quadrát láb elfoglal	1 622	8
Nyolczvanegy ezer quadrát láb elfoglal	1 650	—
Nyolczvankét ezer quadrát láb elfoglal	1 677	28
Nyolczvanhárom ezer quadrát láb elfoglal	1 705	20
Nyolczvannégy ezer quadrát láb elfoglal	1 733	12
Nyolczvanöt ezer quadrát láb elfoglal	1 761	4
Nyolczvanhat ezer quadrát láb elfoglal	1 788	32
Nyolczvanhét ezer quadrát láb elfoglal	1 816	24
Nyolczvannyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1 844	16
Nyolczvankilencz ezer quadrát láb elfoglal	1 872	8
Kilenczven ezer quadrát láb elfoglal	1 900	—
Kilenczvenegy ezer quadrát láb elfoglal	1 927	28
Kilenczvenkét ezer quadrát láb elfoglal	1 955	20
Kilenczvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	1 983	12
Kilenczvennégy ezer quadrát láb elfoglal	1 1011	4
Kilenczvenöt ezer quadrát láb elfoglal	1 1038	32
Kilenczvenhat ezer quadrát láb elfoglal	1 1066	24
Kilenczvenhét ezer quadrát láb elfoglal	1 1094	16
Kilenczvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1 1122	8
Kilenczvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	1 1150	—
Száz ezer quadrát láb elfoglal	1 1177	28
Kétszáz ezer quadrát láb elfoglal	3 755	20
Háromszáz ezer quadrát láb elfoglal	5 333	12
Négyszáz ezer quadrát láb elfoglal	6 1511	4
Ötszáz ezer quadrát láb elfoglal	8 1088	32
Hatszáz ezer quadrát láb elfoglal	10 666	24
Hétszáz ezer quadrát láb elfoglal	12 244	16
Nyolczszáz ezer quadrát láb elfoglal	13 1422	8
Kilenczszáz ezer quadrát láb elfoglal	15 1000	—
Miliom quadrát láb elfoglal	17 577	28
Kétmiliom quadrát láb elfoglal	34 1155	20
Hárommiliom quadrát láb elfoglal	52 133	12
Négymiliom quadrát láb elfoglal	69 711	4
Ötmiliom quadrát láb elfoglal	86 1288	32
Hatmiliom quadrát láb elfoglal	104 266	24
Hétmiliom quadrát láb elfoglal	121 844	16
Nyolczmiliom quadrát láb elfoglal	138 1422	8
Kilenczmiliom quadrát láb elfoglal	156 400	—
Tizmiliom quadrát láb elfoglal	173 977	28

Mégegyszer és utóljára.

Az olvasóhoz intézett beszédembe, a' hól emlékezet tétetett arról, hogy a' Magvető szintén úgy száraz esztendőben, lépésután szokta elvetni gabonáját mint nedves esztendőben, a' mezeigazdák azt jegyzik meg és felelik: a' roszsz szántásba mindenkor több magkivántatik mint a' jóba?

Ezen ellenvetést több felé osztván, következendő módon lehet kivilágositani!

Elsőben az a' kérdés, a' roszszántás miből származik?

1. Vagy abból, hogy a' mezeigazdának sok a' földje, és siet hogy a' szántással elnemmaradjon!
2. Vagy abból, hogy attól tart, nehogy a' nedvesség hamar belőle kiszárodván, egy láb szélességü barozdát az ekéje felnem fordíthat!
3. Vagy abból, hogy az ekéje nagy és otromba lévén, haszintén akarna is keskeny barozdát véle hasittani nem lehet!

Illyen esetbe tehát tökélletesen igaznak marad: hogy a' roszszántásba több magkivántatik, mivel a' barozdák szélesen esvén, szározságban az ekét bé nem veszi, vagy legalább nagy göröncsöket hágy magaután; ilyenkor, a' magvető reá veti búzáját, minthogy pedig a' szem rajta megnem áll, hanem lepattog, kéntelen az arányt elhibázni, és vétségből másodszor is oda vetni, ahová már egyszer vetett, mivel a' göröngyök miatt a' búzaszemet nem láthatja.

Miképpen lehessen tehát ezen nehézséget elhárittani?

Három útja vagyon:

1. Ha teljességgel nem akarunk a' mezőségi nagy ekénktől eltávozni, legjobb minden ötven lépésre egyegy pálczát, a' magvető kisérőnek leszúrni hogy directioját elne hibázza!
2. Vagy pedig a' mezőségi nagyekét megkissebbitvén, soha a' mezeigazda egy tenyérnyi szélességü borozdánál nagyobbat ne szántson, mellyet ha elfogad, minden bizonnyal fenn érintett hibás vélekedés elenyészik, a' mellett a' mezeigazda hármat nyérmeg:

Elsőben azt, hogy száraz esztendőben is a' föld a' szántást megnem csalja, és mindenkor jól hasittódik!

Másodszor azt, hogy két marhával szánthat!

Harmadszor azt, hogy a' föld a' szemet, sem a' szem a' földet megnem csalhatja,

3. Ha váltó ekét tart, és azzal szántatja fel földeit!

Igaz ugyan egy felől, hogy a' mezeigazda midőn egy jugerum földet negyven nyoltz barozdával felszánthat, aprón szántva száz negyven négyet kéntelen úzatni; de ha meggondoljuk hogy két két ökörrel szánthatunk, és egy eke helyett, két három ekét küldhetünk ki földeinkre, semmit sem fogunk veszteni, a' mellett megnyerjük azt, hogy száraz esztendőben is bátran szánthatunk, és nagy göröngyök szántó földeinken nem teremnek.

Mindazon által találtatnak ollyan mezeigazdák, kik ezen tiszta és gazdasági intézetekben többször elprobált igazságot megerőteleniteni, és megczáfolni kiván

nyák azzal, hogy azt mondják: a' nagy barozdákat, göröngyöket, a' marhák az ugarokon elszokták tapodni, és lábaikkal szélyel zúzzák. Mely véleménynek részemröl semmiképpen hitelt nem adhatok, tapasztalt dolog lévén előttem a' már érintett igazságos okaim.

Végezetre, lássunk a' mezei ipar és előhaladás tekintetéből a' földes uri méltóságra nézve, és szollyunk a' jövendő világból is valamit!

Kérdés: Mi az irtás, javitás, és ezen kettő mikor válik allodiális fundussá?

Elsöre nézve: az irtás egy ollyan haszontalan hely, mellyet a' Marhák tsak tapodni szoktak, farkasoknak, rókáknak lakóhelyek, tővises, bokros oknélkül vagynak a' föld kerekségén, mikoron efféléket a' zsellér emberek kiirtanak tisztittanak, a' gyökereket nagy fáradsággal kivagdallyák, felszántják, és a' földes úr megegyezésével 's hírével bizonyos meghatározott esztendökig, fáradságok jutalmául szabadosan használlyák, annakutánna új egyezés szerént esztendönként rolla Dézmát, (többet kevesebbet) fizetnek. Az efféle földeket hivják irtásoknak.

Másodikra nézve: Viz állásos, iszapos, sátés hely, ha illyenek kanálisok, avagy más utakon módakon megjobbittatnak, bizonyos feltételek mellett, contractus szerént, az emberek használlyák, rolla dézmát esztendönként fizetnek, az illyenek neveztetnek javittásoknak.

Ha tehát a' földes úrnak tetszeni fog az efféléket embereinél továbbra is dézma mellett meghagyni, szabadságában áll, külömben tellyes és tökélletes jussa vagyon magának megtartani, elvenni, és a' több allodiális fundussaihoz ragasztani.

Az illyenek, semmi szín alatt, ámbátor emberei azokat használlyák, róllok dézmákat fizessenek, a' földes úri juss nyilvános megsértése nélkül adó alá nem jöhetnek; és ha történetesen, vigyázatlanságból, a' rectificatio alkalmatosságával az alá jönnének is, mindenkor szabadon kiveheti, és ösi törvényeink szerént mint tulajdonát, a' hármas könyv 3-dik részének 30 tzimje értelménél fogva ugymint: Rusticus praeter laboris mercedem et praemium in Terris Domini sui quantum ad perpetuitatem nil Juris habet, sed totius Terrae proprietas ad Dominum Terrestrem spectat, használhattya!

Szükség tehát a' birtok írománnyaiban, hogy az illyenek külön jegyzés alá jöjjenek.

Mi a' fordúló?

Ollyan birtoki elosztás, mellyet a' mezei gazdák, miólta társaságot formáltanak, bátorság kedvéért megtartani kötelesek.

Az illyen, a' hely kiterjedéséhez képest vagy két fordúlóra vagy háromra osztatik: ha három fordúlóra osztatik, az öszi, tavaszi, vetések külön vagynak, és egy harmad része mindenkor nyúgszik; az illyen, hivattatik nyomásnak vagy ugarnak.

Ha két fordúlóra osztatik és egyike nyomásba marad, illyen esetbe, az öszi tavaszi elegyesen vettetik el, a' marhák pedig rendesen pásztoroltatnak.

A' hol érintett birtoki elosztás nem létez, ottan se fordúló, se mezőváros, vagy rendes uttzából álló helység fenn nem [illegible]hat, az első esetben: conventiona-

tus falúpásztorok vagy csordások találtatnak. A' másodikra nézve: apró gyermekekre, vagy az isteni gondviselésre bizattatik a' pásztoroltatás; már pedig illyen helyek teméntelen sokan vagynak Erdélyben, kivált Kővár Vidéken, B. Szolnok Vármegyében, Zaránd, Alsó Fejér, Hunyad Vármegyékben, 's másutt a' Fiscale Dominiumokban és a' nagy hegyek között.

Mérő edények' különböző nemei.	t é s z e n k ü l ö n							
	Szilágyi nagy		*Abrudbányai öreg*		*B é c s i*		*E r d é l y i*	
	véka	*kupa*	*véka*	*kupa*	*mérő*	*kupa*	*köböl*	*kupa*
Egy Erdélyi kis véka . .	—	16	—	16	—	16	—	16
Két erd. k. v. . .	1	12	1	8	—	32	—	32
Három erd. k. v. . .	2	8	2	—	1	8	—	48
Négy erd. k. v. . .	3	4	2	16	1	24	1	—
Öt erd. k. v. . .	4	—	3	8	2	—	1	16
Hat erd. k. v. . .	4	16	4	—	2	16	1	32
Hét erd. k. v. . .	5	12	4	16	2	32	1	48
Nyolcz erd. k. v. . .	6	8	5	8	3	8	2	—
Kilencz erd. k. v. . .	7	4	6	—	3	24	2	16
Tiz erd. k. v. . .	8	—	6	16	4	—	2	32
Tizenegy erd. k. v. . .	8	16	7	8	4	16	2	48
Tizenkét erd. k. v. . .	9	12	8	—	4	32	3	—
Tizenhárom erd. k. v. . .	10	8	8	16	5	8	3	16
Tizennégy erd. k. v. . .	11	8	9	8	5	24	3	32
Tizenöt erd. k. v. . .	12	—	10	—	6	—	3	48
Tizenhat erd. k. v. . .	12	16	10	16	6	16	4	—
Tizenhét erd. k. v. . .	13	12	11	8	6	32	4	16
Tizennyolcz erd. k. v. . .	14	8	12	—	7	8	4	32
Tizenkilencz erd. k. v. . .	15	—	12	16	7	24	4	48
Husz erd. k. v. . .	16	—	13	8	8	—	5	—
Harmincz erd. k. v. . .	24	—	20	—	12	—	7	32
Negyven erd. k. v. . .	32	—	26	16	16	—	10	—
Ötven erd. k. v. . .	40	—	33	8	20	—	12	32
Hatvan erd. k. v. . .	48	—	40	—	24	—	15	—
Hetven erd. k. v. . .	56	—	46	16	28	—	17	32
Nyolczvan erd. k. v. . .	64	—	53	8	32	—	20	—
Kilenczven erd. k. v. . .	72	—	60	—	36	—	22	32
Száz erd. k. v. . .	80	—	66	16	40	—	25	—
Száz ötven erd. k v. . .	120	—	100	—	60	—	37	32
Háromszáz erd. k. v. . .	240	—	200	—	120	—	75	—
Négyszáz erd. k. v. . .	320	—	265	—	160	—	100	—
Ötszáz erd. k. v. . .	400	—	331	16	200	—	125	—
Ezer erd. k. v. . .	800	—	663	8	400	—	250	—
Kétezer erd. k. v. . .	1600	—	1326	16	800	—	500	—

Pozsonyi mérőre való Jegyzés.

Minthogy Nemes Magyar Országon a' külső telkek Pozsonyi mérő alá vagynak határozva, a' kiadó pedig jelen való munkájában a' Bétsi mérőt vette közép pontnak; illendőnek találtya a' kettő között való külömbséget kivilágositani, hogy a' nagyobb vagy kissebb birtokos úrak, mezei gazdák, közönségek, helységek, falusi notáriusok, oskola mesterek az értelmesebb gyermekek oktatásokra nézve használhassák.

A' királyi Magazinumok jegyzései szerént; a' Pozsonyi mérő, a' Bétsi mérőtől nagyon kevésbe kölömböz, mely is következendőkből kitetszik:

Először. Száz Pozsonyi mérő, tészen Bétsi mérőt százat és egyet! egy Bétsi mérőt tehát százra felosztva, jön egy Pozsonyi mérőre egy meszszelynél több, egy ittzénél kevesebb, ($^{5}/_{8}$ ittze) mely ha negyven Pozsonyi pintre felosztatódik, egy pintre jön egy kissebb évő kalánnal; és igy, egy Pozsonyi pint a' Bétsi pintnél nem többel, hanem tsak egy évő kalánnal nagyobb, a' Betsi pint pedig találtya a' Kolo'svári pintet, mely köz nevezettel kupának, az ittze, fél kupának, a' meszszely pedig fertálynak hivattatik! egy meszely pedig áll húsz kissebb évő kalánbúl!

Másodszor. Kitetszik abból, hogy a' Magyar-Országi köből, Erdélybe tészen őt kis vékát, hasonlolag két Bétsi mérő után való köből is, nem többet, hanem öt kis vékát tészen; megjegyezvén itten is azon tsekélységet, mely a' mérőkre nézve az elébbeni pontba tétetett; következőleg a' colonicalis sessiok akár Bétsi mérő alá vétessenek, akár pedig Pozsonyi mérő alá, minthogy a' colonusok földjei, egyiké, és külön, hamintz jugerumnál többre nem igen mennek, azok közül is váltólag egy része mindenkor nyúgszik a' külömbség észre vehetetlen.

Mivel pedig a' Jugerumok külömbözők, és négy rendbeli osztály alá jönnek, u. m. 1100, 1200, 1300, 1600 quadrat ölekre, a' két Pozsonyi mérő nem minden jugerumra alkalmazható; a' külömbséget tehát, t. i. quott mettretarum capax? Utollyán a' Munka mellé ragasztott, 's jugerumra vezető clávisból, vagy a' Bétsi mérő columnába is lehet kikeresni. Egyébbaránt az osztályok szerént négyszeres tarifák vagynak a' jugerumok külömbségeihez alkalmaztatva.

Törvényes kinyilatkoztatás.

1. A' Geometria mint törvényes tudománybeli szerzet, mindenütt az egész világon szorgalmatosan tanittatik, köztünk is tanulyák a' két Nemes haza ifjai, következőleg a' kerdésbe forgó munka nem egyébb mint Geometria practica.

2. Az okosság, természet, constitutio, törvény, fejedelem, következendőkre vagynak lekötelezve. A' primus Impetrans, fejedelemi adomány levél mellett (donatio) bírja a' jószágot, ha familiája szaporodik, a' jószág osztály alákerül, az osztályt regulázza a' conscriptio, ha a' conscriptio hibásan készűl, az atyafiak

pacifice nem birhatják, költséges perpatvarkodások örökre fenn maradnak. Érintett munka tehát, a' conscriptiokban találtató hibák megjobbittásán épül 's alapul! a' míg tehát constitutio szerint két Pozsonyi mérő a' földek classificatiojához képest u. m. 1100, 1200, 1300, 1600, quadrát ölekből álló jugerumokra fel nem osztatód ., soha egy jószág conscriptioja is tisztába nem jöhet, a' felek között örökre fennmarad a' békételenség! hasonlólag vagyon a' dolog.

3. A' kaszállókra nézve is, míg a' triangularis figúrákba, a' magosság kikeresése a' világ szájára nem kerül, soha egy kaszállót is hiba nélkül megmérni nem képes. A' diplomaticus geometra urak ugyan tudják, dioptra vagy astrolabium segitsége mellett, hanem a' szegény mezeigazda vagy nemes ember mindenkor magához kinem viheti, mert úgy igen sokba kerülne, a' munka árrát egy napi diurnumba oda kellene fizetni, még nem is lenne elég. Nagykár hogy b. e. Verbőczi István mikoron a' magyar törvényeket öszve szedte, ezen ágábais belé nem ereszkedett. Halhatatlan emlékezetű, Második Jó'seff Császár idejébenis, ezen két rendbeli forrásra senki nem akadott.

Mi szerint világos, hogy a' hazai törvények szentségét, legkissebb részben sem érdekli, hanem csak törvényesen kibocsátott regiusok proceduráit hozza erősebb lábra. Utoljára kikerül az is, hogy a' colonus mivel tartozik a' földes urának, mivel uralkodó fejedelmének, anélkül hogy valamellyik fél urbarialis processust inditson egymás ellen.

4. Colonicaturákra nézve pedig: Minthogy az urbárialis földek, classisok szerént, külömbfébe jugerumokra vagynak kiszaggatva, ezen külömbözés, a' mint tudva van a' commassatiora is meghagyatott; ahozképest a' Pozsonyi mérőt érintett jugerumokhoz, a' meszszelyt, itczét, pintet, pedig quadrát ölekhez törvényesen approportionáltam. A' commassatioról készitett magyar munkát nagyon világositja, kidolgozva lévén:

a) meszelynek, ittzének, básisa nagyobb vagy kissebb marka szerint a' magvetőnek!

b) Pintnek básisa a' magvető nagyobb vagy kissebb lépései szerint!

c) Pintnek scálája egészen a' mérőig!

d) Pozsonyi mérő tarifája egytől felfelé öt százig!

e) Jugerumra vezető clávisok merőben alkalmazhatok.

Jugerum	1-sö rendbeli osztály 1100 □ öl.	quadrát ölek	belémegyen Pozsonyi	
Szám		Száma	mérő	pint
1	Juger. tészen quadrát ölet	1100	2	8
2	dto. . . .	2200	4	16
3	dto. . . .	3300	6	24
4	dto. . . .	4400	8	32
5	dto. . . .	5500	11	—
6	dto. . . .	6600	13	8
7	dto. . . .	7700	15	16
8	dto. . . .	8800	17	24
9	dto. . . .	9900	19	32
10	dto. . . .	11000	22	—
11	dto. . . .	12100	24	8
12	dto. . . .	13200	26	16
13	dto. . . .	14300	28	24
14	dto. . . .	15400	30	32
15	dto. . . .	16500	33	—
16	dto. . . .	17600	35	8
17	dto. . . .	18700	37	16
18	dto. . . .	19800	39	24
19	dto. . . .	20900	41	32
20	dto. . . .	22000	44	—
21	dto. . . .	23100	46	8
22	dto. . . .	24200	48	16
23	dto. . . .	25300	50	24
24	dto. . . .	26400	52	32
25	dto. . . .	27500	55	—
26	dto. . . .	28600	57	8
27	dto. . . .	29700	59	16
28	dto. . . .	30800	61	24
29	dto. . . .	31900	63	32
30	dto. . . .	33000	66	—
31	dto. . . .	34100	68	8
32	dto. . . .	35200	70	16

Jugerum Szám	2-ik rendbéli osztály 1200 □ öl.	quadrát ölek Száma	belémégyen Pozsonyi mérő	pint
1	Jugerum tészen quadrát ölet	1200	2	16
2	dto. . . .	2400	4	32
3	dto. . . .	3600	7	8
4	dto. . . .	4800	9	24
5	dto. . . .	6000	12	—
6	dto. . . .	7200	14	16
7	dto. . . .	8400	16	32
8	dto. . . .	9600	19	8
9	dto. . . .	10800	21	24
10	dto. . . .	12000	24	—
11	dto. . . .	13200	26	16
12	dto. . . .	14400	28	32
13	dto. . . .	15600	31	8
14	dto. . . .	16800	33	24
15	dto. . . .	18000	36	—
16	dto. . . .	19200	38	16
17	dto. . . .	20400	40	32
18	dto. . . .	21600	43	8
19	dto. . . .	22800	45	24
20	dto. . . .	24000	48	—
21	dto. . . .	25200	50	16
22	dto. . . .	26400	52	32
23	dto. . . .	27600	55	8
24	dto. . . .	28800	57	24
25	dto. . . .	30000	60	—
26	dto. . . .	31200	62	16
27	dto. . . .	32400	64	32
28	dto. . . .	33600	67	8
29	dto. . . .	34800	69	24
30	dto. . . .	36000	72	—
31	dto. . . .	37200	74	16
32	dto. . . .	38400	76	32
33	dto. . . .	39600	79	8
34	dto. . . .	40800	81	24

Jugerum	3-ik rendbéli osztály 1300 □ öl.	quadrát ölek	belémégyen Pozsonyi	
Szám		Száma	mérő	pint
1	Jugerum tészen quadrát ölet	1300	2	24
2	dto. . . .	2600	5	8
3	dto. . . .	3900	7	32
4	dto. . . .	5200	10	16
5	dto. . . .	6500	13	—
6	dto. . . .	7800	15	24
7	dto. . . .	9100	18	8
8	dto. . . .	10400	20	32
9	dto. . . .	11700	23	16
10	dto. . . .	13000	26	—
11	dto. . . .	14300	28	24
12	dto. . . .	15600	31	8
13	dto. . . .	16900	33	32
14	dto. . . .	18200	36	16
15	dto. . . .	19500	39	—
16	dto. . . .	20800	41	24
17	dto. . . .	22100	44	8
18	dto. . . .	23400	46	32
19	dto. . . .	24700	49	16
20	dto. . . .	26000	52	—
21	dto. . . .	27300	54	24
22	dto. . . .	28600	57	8
23	dto. . . .	29900	59	32
24	dto. . . .	31200	62	16
25	dto. . . .	32500	65	—
26	dto. . . .	33800	67	24
27	dto. . . .	35100	70	8
28	dto. . . .	36400	72	32
29	dto. . . .	37700	75	16
30	dto. . . .	59000	78	—
31	dto. . . .	40300	80	24
32	dto. . . .	41600	83	8
33	dto. . . .	42900	85	32
34	dto. . . .	43200	88	16
35	dto. . . .	44500	91	—
36	dto. . . .	45800	95	24

Jugerum	4-ik rendbéli osztály 1600 □ öl.	quadrát ölek	belémégyen Pozsonyi	
Szám		Száma	mérő	pint
1	Jugerum tészen quadrát ölet	1600	3	8
2	dto. . . .	3200	6	16
3	dto. . . .	4800	9	24
4	dto. . . .	6400	12	32
5	dto. . . .	8000	16	—
6	dto. . . .	9600	19	8
7	dto. . . .	11200	22	16
8	dto. . . .	12800	25	24
9	dto. . . .	14400	28	32
10	dto. . . .	16000	32	—
11	dto. . . .	17600	35	8
12	dto. . . .	19200	38	16
13	dto. . . .	20800	41	24
14	dto. . . .	22400	44	32
15	dto. . . .	24000	48	—
16	dto. . . .	25600	51	8
17	dto. . . .	27200	54	16
18	dto. . . .	28800	57	24
19	dto. . . .	30400	60	32
20	dto. . . .	32000	64	—
21	dto. . . .	33600	67	8
22	dto. . . .	35200	70	16
23	dto. . . .	36800	73	24
24	dto. . . .	38400	76	32
25	dto. . . .	40000	80	—
26	dto. . . .	41600	83	8
27	dto. . . .	43200	86	16
28	dto. . . .	44800	89	24
29	dto. . . .	46400	92	32
30	dto. . . .	48000	96	—
31	dto. . . .	49600	99	8
32	dto. . . .	51200	102	16
33	dto. . . .	52800	105	24
34	dto. . . .	54400	108	32
35	dto. . . .	56000	112	—
36	dto. . . .	57600	115	8
37	dto. . . .	59200	118	16
38	dto. . . .	60800	121	24

1-sö clávis 1100 quadrát ölből álló jugerumra.	*Jugerumot*	*tészen quadrát*	
		ölet	*lábot*
	Szám		
59 ezer 600 quadrát láb elfoglal	1	1100	—
79 ezer 200 dto. . .	2	2200	—
118 ezer 800 dto. . .	3	3300	—
158 ezer 400 dto. . .	4	4400	—
198 ezer — dto. . .	5	5500	—
237 ezer 600 dto. . .	6	6600	—
277 ezer 200 dto. . .	7	7700	—
316 ezer 800 dto. . .	8	8800	—
356 ezer 400 dto. . .	9	9900	—
396 ezer — dto. . .	10	11000	—
435 ezer 600 dto. . .	11	12100	—
475 ezer 200 dto. . .	12	13200	—
514 ezer 800 dto. . .	13	14300	—
554 ezer 400 dto. . .	14	15400	—
594 ezer — dto. . .	15	16500	—
633 ezer 600 dto. . .	16	17600	—
673 ezer 200 dto. . .	17	18700	—
712 ezer 800 dto. . .	18	19800	—
752 ezer 400 dto. . .	19	20900	—
792 ezer — dto. . .	20	22000	—
831 ezer 600 dto. . .	21	23100	—
871 ezer 200 dto. . .	22	24200	—
910 ezer 800 dto. . .	23	25300	—
950 ezer 400 dto. . .	24	26400	—
990 ezer — dto. . .	25	27500	—
Egy m. 29 ezer 600 dto. .	26	28600	—
Egy m. 69 ezer 200 dto. .	27	29700	—
Egy m. 108 ezer 800 dto. .	28	30800	—
Egy m. 148 ezer 400 dto. .	29	31900	—
Egy m. 188 ezer — dto. .	30	33000	—
Egy m. 227 ezer 600 dto. .	31	34100	—
Egy m. 267 ezer 200 dto. .	32	35200	—

2-ik clávis 1200 quadrát ölből álló jugerumra.	Jugerumat	tészen quadrát ölet	lábot
		Szám	
43 ezer 200 quadrát láb elfoglal	1	1200	—
86 ezer 400 dto.	2	2400	—
129 ezer 600 dto.	3	3600	—
172 ezer 800 dto.	4	4800	—
216 ezer — dto.	5	6000	—
259 ezer 200 dto.	6	7200	—
302 ezer 400 dto.	7	8400	—
345 ezer 600 dto.	8	9600	—
388 ezer 800 dto.	9	10800	—
432 ezer — dto.	10	12000	—
475 ezer 200 dto.	11	13200	—
518 ezer 400 dto.	12	14400	—
561 ezer 600 dto.	13	15600	—
604 ezer 800 dto.	14	16800	—
648 ezer — dto.	15	18000	—
691 ezer 200 dto.	16	19200	—
734 ezer 400 dto.	17	20400	—
777 ezer 600 dto.	18	21600	—
820 ezer 800 dto.	19	22800	—
864 ezer — dto.	20	24000	—
907 ezer 200 dto.	21	25200	—
950 ezer 400 dto.	22	26400	—
993 ezer 600 dto.	23	27600	—
Egy m. 36 ezer 800 dto.	24	28800	—
Egy m. 80 ezer — dto.	25	30000	—
Egy m. 123 ezer 200 dto.	26	31200	—
Egy m. 166 ezer 400 dto.	27	32400	—
Egy m. 209 ezer 600 dto.	28	33600	—
Egy m. 252 ezer 800 dto.	29	34800	—
Egy m. 296 ezer — dto.	30	36000	—
Egy m. 339 ezer 200 dto.	31	37200	—
Egy m. 382 ezer 400 dto.	32	38400	—
Egy m. 425 ezer 600 dto.	33	39600	—
Egy m. 468 ezer 800 dto.	34	40800	—

3-ik clávis 1300 quadrát ölből álló jugerumra.	Jugerumot	tészen quadrát	
		ölet	lábot
	Szám		
46 ezer 800 quadrát láb elfoglal	1	1500	—
93 ezer 600 dto. . .	2	2600	—
140 ezer 400 dto. . .	3	3900	—
187 ezer 200 dto. . .	4	5200	—
234 ezer — dto. . .	5	6500	—
280 ezer 800 dto. . .	6	7800	—
327 ezer 600 dto. . .	7	9100	—
374 ezer 400 dto. . .	8	10400	—
421 ezer 200 dto. . .	9	11700	—
468 ezer — dto. . .	10	13000	—
514 ezer 800 dto. . .	11	14300	—
561 ezer 600 dto. . .	12	15600	—
608 ezer 400 dto. . .	13	16900	—
655 ezer 200 dto. . .	14	18200	—
702 ezer — dto. . .	15	19500	—
748 ezer 800 dto. . .	16	20800	—
795 ezer 600 dto. . .	17	22100	—
842 ezer 400 dto. . .	18	23400	—
889 ezer 200 dto. . .	19	24700	—
936 ezer — dto. . .	20	26000	—
982 ezer 800 dto. . .	21	27300	—
Egy m. 29 ezer 600 dto. . .	22	28600	—
Egy m. 76 ezer 400 dto. . .	23	29900	—
Egy m. 123 ezer 200 dto. . .	24	31200	—
Egy m. 170 ezer — dto. . .	25	32500	—
Egy m. 216 ezer 800 dto. . .	26	33800	—
Egy m. 263 ezer 600 dto. . .	27	35100	—
Egy m. 310 ezer 400 dto. . .	28	36400	—
Egy m. 357 ezer 200 dto. . .	29	37700	—
Egy m. 404 ezer — dto. . .	30	39000	—
Egy m. 450 ezer 800 dto. . .	31	40300	—
Egy m. 497 ezer 600 dto. . .	32	41600	—
Egy m. 544 ezer 400 dto. . .	33	42900	—
Egy m. 591 ezer 200 dto. . .	34	44200	—
Egy m. 638 ezer — dto. . .	35	45500	—
Egy m. 684 ezer 800 dto. . .	36	46800	—

4-ik clávis 1600 quadrát ölből álló jugerumra.	Jugerumot	tészen quadrát ölet	lábot
		Szám	
57 ezer 600 quadrát láb elfoglal	1	1600	—
115 ezer 200 dto.	2	3200	—
172 ezer 800 dto.	3	4800	—
230 ezer 400 dto.	4	6400	—
288 ezer — dto.	5	8000	—
345 ezer 600 dto.	6	9600	—
403 ezer 200 dto.	7	11200	—
460 ezer 800 dto.	8	12800	—
518 ezer 400 dto.	9	14400	—
576 ezer — dto.	10	16000	—
633 ezer 600 dto.	11	17600	—
691 ezer 200 dto.	12	19200	—
748 ezer 800 dto.	13	20800	—
806 ezer 400 dto.	14	22400	—
864 ezer — dto.	15	24000	—
921 ezer 600 dto.	16	25600	—
979 ezer 200 dto.	17	27200	—
Egy m. 36 ezer 800 dto.	18	28800	—
Egy m. 94 ezer 400 dto.	19	30400	—
Egy m, 152 ezer — dto.	20	32000	—
Egy m. 209 ezer 600 dto.	21	33600	—
Egy m. 267 ezer 200 dto.	22	35200	—
Egy m. 324 ezer 800 dto.	23	36800	—
Egy m. 382 ezer 400 dto.	24	38400	—
Egy m. 440 ezer — dto.	25	40000	—
Egy m. 497 ezer 600 dto.	26	41600	—
Egy m. 555 ezer 200 dto.	27	43200	—
Egy m. 612 ezer 800 dto.	28	44800	—
Egy m. 670 ezer 400 dto.	29	46400	—
Egy m. 728 ezer — dto.	30	48000	—
Egy m. 785 ezer 600 dto.	31	49600	—
Egy m. 843 ezer 200 dto.	32	51200	—
Egy m. 900 ezer 800 dto.	33	52800	—
Egy m. 958 ezer 400 dto.	34	54400	—
Két m. 16 ezer — dto.	35	56000	—
Két m. 73 ezer 600 dto.	36	57600	—
Két m. 131 ezer 200 dto.	37	59200	—
Két m. 188 ezer 800 dto.	38	60800	—

Pintnek básissa 24 lépésre v. kupának, kissebb magvető' marka szerént.	*elfoglal quadrát*	
	ölet	*lábot*
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel	—	$18\frac{3}{4}$
Két marok . két lépéssel	1	$1\frac{2}{4}$
Három marok . három lép.	1	$20\frac{1}{4}$
Négy marok . négy lép.	2	3
Öt marok . öt lép.	2	$21\frac{3}{4}$
Hat marok (meszely v. fertály) hat lép.	3	$4\frac{2}{4}$
Hét marok . hét lép.	3	$23\frac{1}{4}$
Nyolcz marok . nyolcz lép.	4	6
Kilencz marok . kilencz lép.	4	$23\frac{3}{4}$
Tiz marok . tiz lép.	5	$7\frac{2}{4}$
Tizenegy marok . tizenegy lép.	5	$26\frac{1}{4}$
Tizenkét marok (ittze v. félkupa) tizenkét l.	6	9
Tizenhárom marok . tizenhárom lép.	6	$27\frac{3}{4}$
Tizennégy marok . tizennégy lép.	7	$10\frac{2}{4}$
Tizenöt marok . tizenöt lép.	7	$29\frac{1}{4}$
Tizenhat marok . tizenhat lép.	8	12
Tizenhét marok . tizenhét lép.	8	$30\frac{3}{4}$
Tizennyolcz marok . tizennyolcz lép.	9	$13\frac{2}{4}$
Tizenkilencz marok . tizenkilencz lép.	9	$32\frac{1}{4}$
Húsz marok . húsz lép.	10	15
Huszonegy marok . huszonegy lép.	10	$33\frac{3}{4}$
Huszonkét marok . huszonkét lép.	11	$16\frac{2}{4}$
Huszonhárom marok . huszonhárom l.	11	$35\frac{1}{4}$
Egy pint v. kupa . huszonnégy lép.	12	18

Pintnek básissa 20 lépésre v. kupának nagyobb magvető' marka szerént.	*elfoglal quadrát*	
	ölet	*lábot*
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel	—	$22\frac{1}{2}$
Két marok . két lép.	1	9
Három marok . három lép.	1	$31\frac{1}{2}$
Négy marok . négy lép.	2	18
Öt marok (meszely v. fertály) öt lép.	3	$4\frac{1}{2}$
Hat marok . hat lép.	3	27
Hét marok . hét lép.	4	$13\frac{1}{2}$

Pintnek básisa 20 lépésre v. kupának, nagyobb magvető' marka szerént.	*elfoglal quadrát*	
	ölet	*lábot*
Nyolcz marok tisztabúza elvetése 8 lépés.	5	—
Kilencz marok . kilencz lép.	5	22 1/2
Tiz marok . tiz lép.	6	9
Tizenegy marok . tizenegy lép.	6	31 1/2
Tizenkét marok . tizenkét lép.	7	18
Tizenhárom marok . tizenhárom l.	8	4 1/2
Tizennégy marok . tizennégy lép.	8	27
Tizenöt marok . tizenöt lép.	9	13 1/2
Tizenhat marok . tizenhat lép.	10	—
Tizenhét marok . tizenhét lép.	10	22 1/2
Tizennyolcz marok . tizennyolcz l.	11	9
Tizenkilencz marok . tizenkilencz l.	11	31 1/2
Egy pint v. kupa . husz lép.	12	18

Pintnek básisa 16 lépésre, v. kupának, még is nagyobb magvető' marka szerént.	*elfoglal quadrát*	
	ölet	*lábot*
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel	—	28 1/8
Két marok . ket lép.	1	20 2/8
Három marok . három lép.	2	12 3/8
Négy marok (meszely v. fertály) négy lép.	3	4 4/8
Öt marok . öt lép.	3	32 5/8
Hat marok . hat lép.	4	24 6/8
Hét marok . hét lép.	5	16 7/8
Nyolcz marok (ittze v. félkupa) nyolcz lép.	6	9
Kilencz marok . kilencz lép.	7	1 1/8
Tiz marok . tiz lép.	7	29 2/8
Tizenegy marok . tizenegy lép.	8	21 3/8
Tizenkét marok . tizenkét lép.	9	13 4/8
Tizenhárom marok . tizenhárom l.	10	5 5/8
Tizennégy marok . tizennégy lép.	10	33 6/8
Tizenöt marok . tizenöt lép.	11	25 7/8
Egy pint v. kupa . tizenhat lép.	12	18

Pozsonyi mérőre való Scála.		*quadrát öl et*
Két pint tisztabúza	elvetése elfoglal	25
Három pint	elfoglal	37½
Négy pint	elfoglal	50
Öt pint	elfoglal	62½
Hat pint	elfoglal	75
Hét pint	elfoglal	87½
Nyolcz pint	elfoglal	100
Kilencz pint	elfoglal	112½
Tiz pint	elfoglal	125
Tizenegy pint	elfoglal	137½
Tizenkét pint	elfoglal	150
Tizenhárom pint	elfoglal	162½
Tizennégy pint	elfoglal	175
Tizenöt pint	elfoglal	187½
Tizenhat pint	elfoglal	200
Tizenhét pint	elfoglal	212½
Tizennyolcz pint	elfoglal	225
Tizenkilencz pint	elfoglal	237½
Húsz pint	elfoglal	250
Huszonegy pint	elfoglal	262½
Huszonkét pint	elfoglal	275
Huszonhárom pint	elfoglal	287½
Huszonnégy pint	elfoglal	300
Huszonöt pint	elfoglal	312½
Huszonhat pint	elfoglal	325
Huszonhét pint	elfoglal	337½
Huszonnyolcz pint	elfoglal	350
Huszonkilencz pint	elfoglal	362½
Harmincz pint	elfoglal	375
Harminczegy pint	elfoglal	387½
Harminczkét pint	elfoglal	400
Harminczhárom pint	elfoglal	412½
Harmincznégy pint	elfoglal	425
Harminczöt pint	elfoglal	437½
Harminczhat pint	elfoglal	450
Harminczhét pint	elfoglal	462½
Harmincznyolcz pint	elfoglal	475
Harminczkilencz pint	elfoglal	487½
Egy Pozsonyi mérő	elfoglal	500

Pozsonyi mérök Tarifája.		*quadrát öl et*
Két Pozsonyi mérö tisztabúza	elfoglal	1000
Három P. mérö	elfoglal	1500
Négy P. mérő	elfoglal	2000
Öt P. mérő	elfoglal	2500
Hat P. mérö	elfoglal	3000
Hét P. mérö	elfoglal	3500
Nyolcz P. mérö	elfoglal	4000
Kilencz P. mérö	elfoglal	4500
Tiz P. mérö	elfoglal	5000
Tizenegy P. mérő	elfoglal	5500
Tizenkét P. mérö	elfoglal	6000
Tizenhárom P. mérő	elfoglal	6500
Tizennégy P. mérö	elfoglal	7000
Tizenöt P. mérö	elfoglal	7500
Tizenhat P. mérö	elfoglal	8000
Tizenhét P. mérö	elfoglal	8500
Tizennyolcz P. mérö	elfoglal	9000
Tizenkilencz P. mérö	elfoglal	9500
Húsz P. mérö	elfoglal	10000
Harmincz P. mérő	elfoglal	15000
Negyven P. mérő	elfoglal	20000
Ötven P. mérő	elfoglal	25000
Hatvan P. mérö	elfoglal	30000
Hetven P. mérö	elfoglal	35000
Nyolczvan P. mérö	elfoglal	40000
Kilenczven P. mérő	elfoglal	45000
Száz P. mérö	elfoglal	50000
Kétszáz P. mérö	elfoglal	100000
Háromszáz P. mérö	elfoglal	150000
Négyszáz p. mérö	elfoglal	200000
Ötszáz P. mérö	elfoglal	250000

Legutolsó megjegyzés.

Minekutánna ezen könyvet a' mezeigazda több versen elolvasta, a' vékák' külömbségeit megértette, quadrát ölekre felszabdalta, valamint szintén a' kupát lépés és marok számra, a' magvető' testalkotásához képest elaprózta, széllyelosztotta, a' Geometria Practicát jól felvette, a' kiadó utolsó észrevételét következendökbe tüzte ki:

Az Erdélyi törvények azt mondják: egy jugerum két köböl, vagy nyolcz kisvéka; a' nemes Magyarországi pedig: egy jugerum két Pozsonyi mérö. Ellenbe a' mezeigazdák azt tartják és álhatatosan hiszik: hogy a' jó szántásba kevessebb, a' roszba pedig több mag kivántatik.

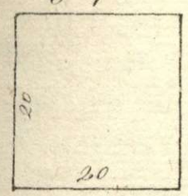
Ha tehát a' mezeigazdák' véleménnyei mellett maradunk t. i. a' jó szántásba kevessebb mag kivántatik: a' hazaitörvények meggyengülnek, mivel egy kisvéka 200 quadrát ölbe belé nem mégyen, sem pedig egy jugerumba két köböl, és illyenkor a' conscriptiok az elsö clávis alá kerülnek, miszerént 552 darab szántóföld bévettetett. Ha pedig azt állítjuk: a' rosz szántásba több mag kivántatik, a' hazaitörvények helyt maradnak, mivel a' mostani conscriptio szerént, egy vékára jön kétszáz quadrát öl, illyenkor, a' második clávis szolgál útmútatásúl azzal a' hozzáadással, hogy a' cubulus és metreta mellé húzattasson még egy harmadik columna a' kupának, vagy pedig a' köböl columnát merőben kihagyván, a' két utolsó maradjon meg, nehogy jövendöben hibák történnyenek. Mit mondjunk az ollyan törvényröl, melly efféle akadályt tisztába nem hozott. Mit mondjunk ollyan mezeigazdákról, kik okoskodásokat meg nem másolják, e' munkába megmagyaráztatott; egyébaránt mindenkinek szabad tetszésétöl függ a' megváltoztatása vagy helybehagyása.

Különös megjegyzésre méltó dolog még az, hogy a' kisvékát a' Regiusok a' deák conscriptiókban metreta nevezettel szokták kitenni, holott ezen kitétel mérőt jelent, melly ezen deák szótol vétetett: metior, minden történhető zavarnak elhárintására tehát illö dolog e' kettöt megkülönböztetni, és a' magyar conscriptiókban kisvéka nevezettel élni, melly deákul modius-nak hivattatik.

Hiba megjobbítás.

Minthogy száz Pozsonyi mérö, száz Bécsi mérönél negyven Bécsi pintel nagyobb, a' Bécsi pint találja a' Kolo'svári kupát, egy Kolo'svári fertály (meszely) pedig áll húsz kissebb évö kalánból, a' számítás szerént egy Pozsonyi mérőre csak harminczkét kalán; a' 62-ik lapon tizenegyedik sorba, a' tört számmal kitett $^{3}/_{8}$ rész helyett, vétessen fel $^{4}/_{5}$ rész ittze.

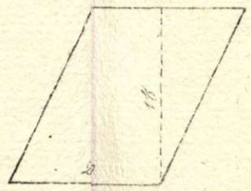
§ 1

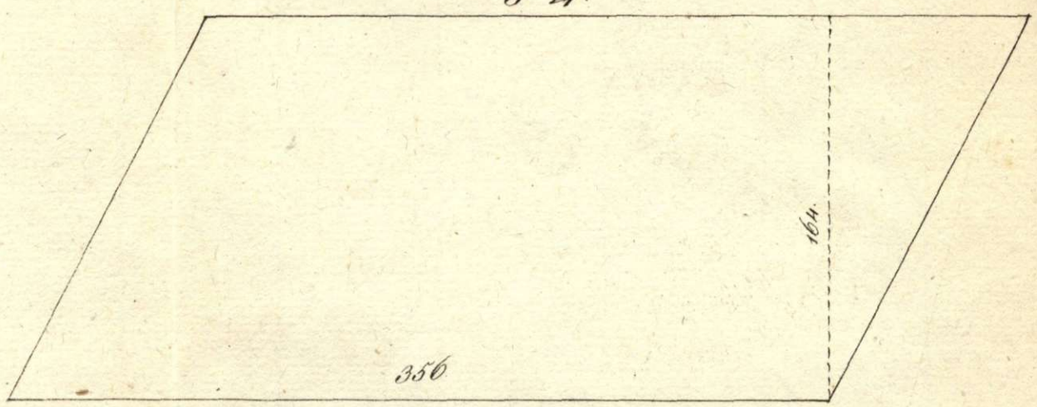
§ 2.

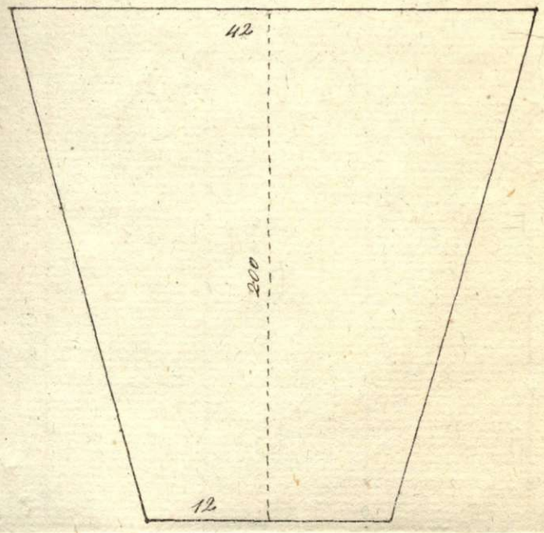
§ 3

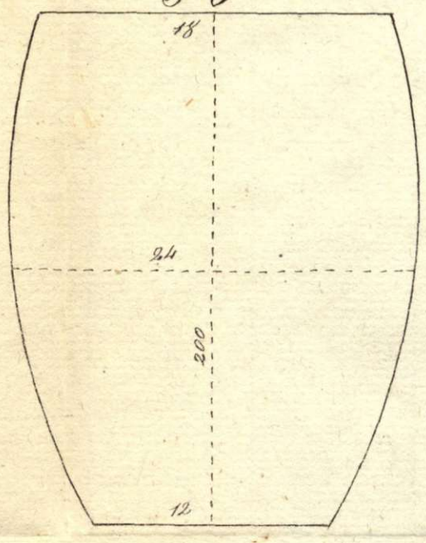
§ 4.

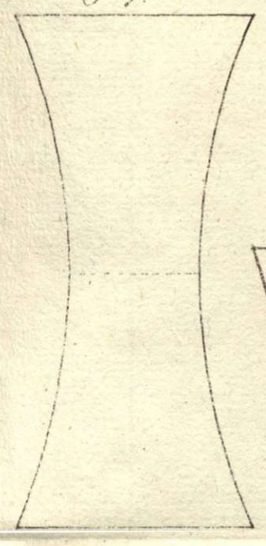
§ 5.

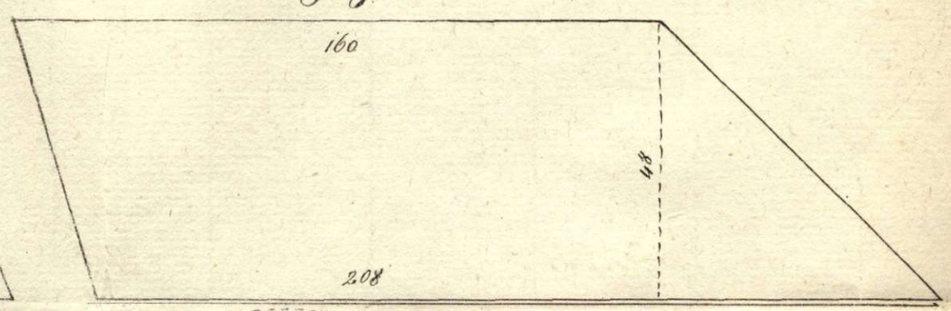
§ 6

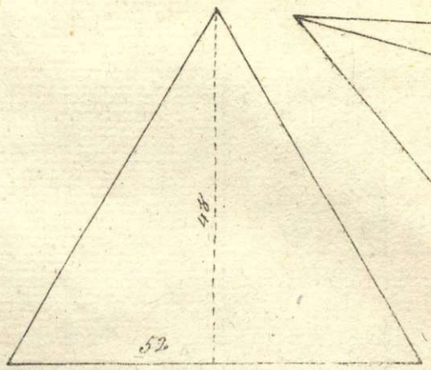
§ 7

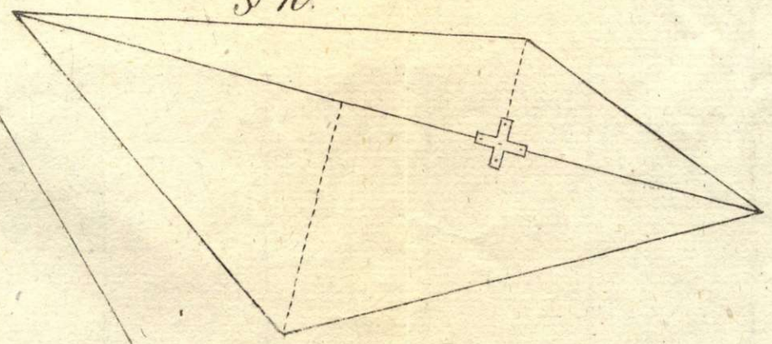
§ 8

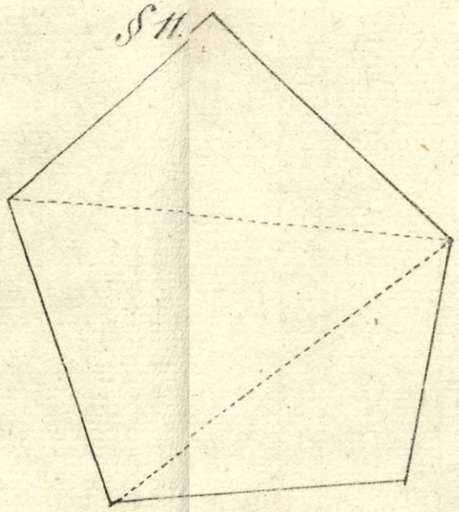
§ 9.

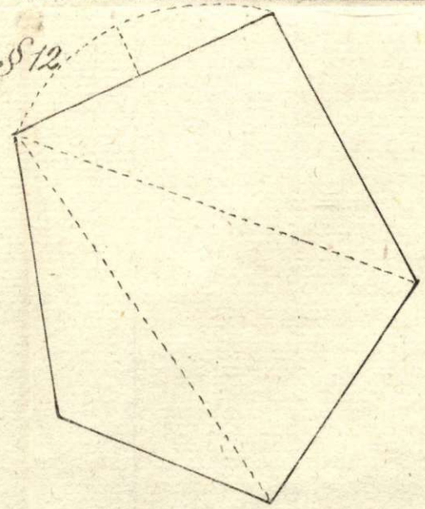
§ 10.

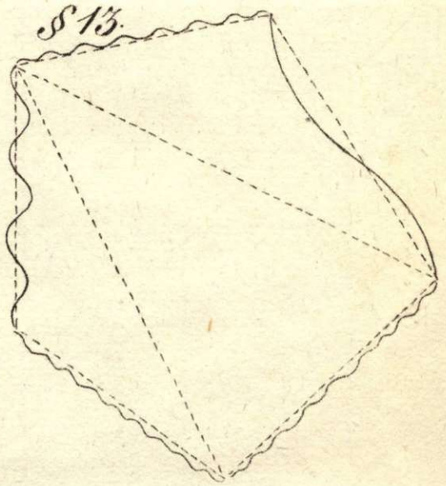
§ 11.

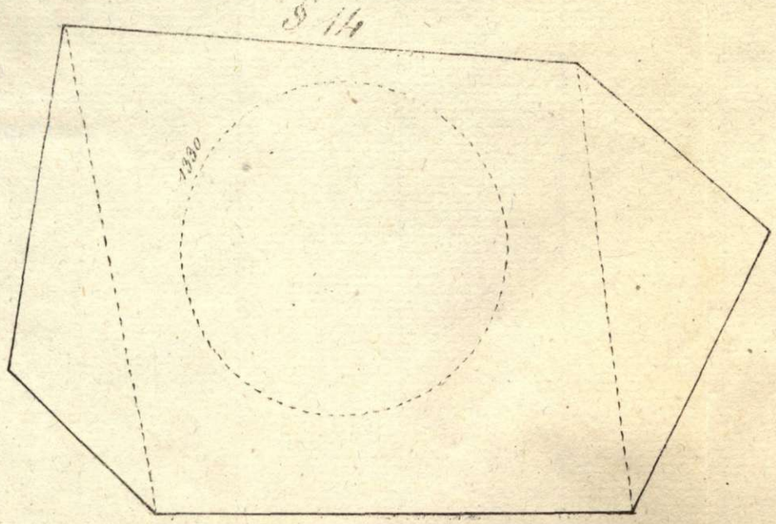
§ 12.

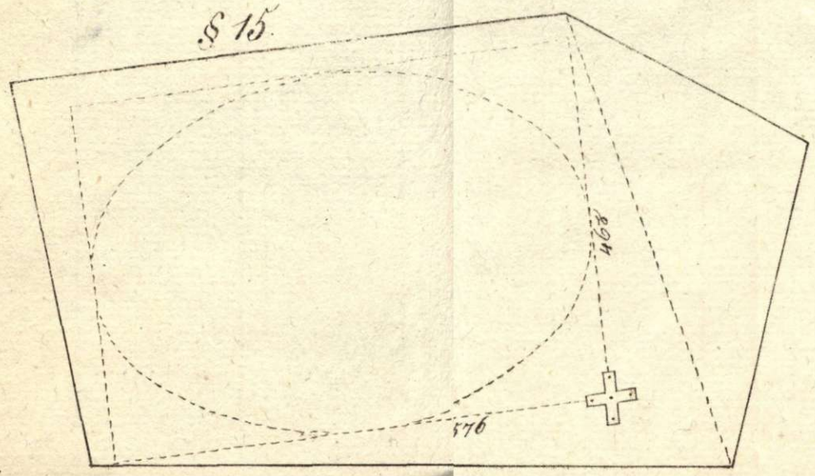
§ 13.

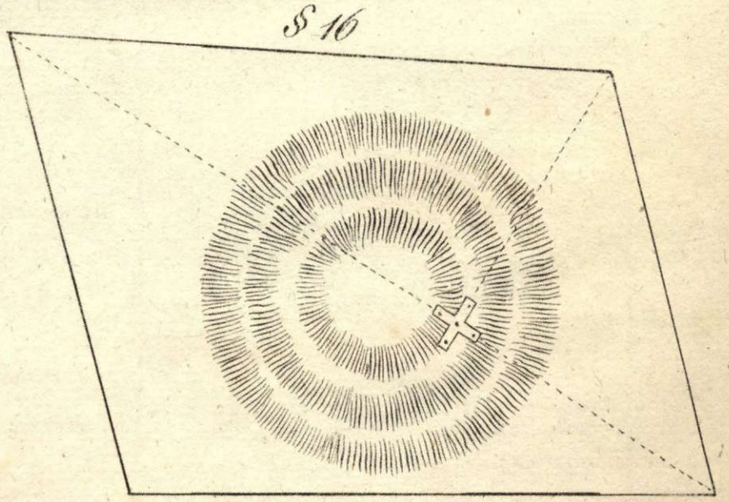
§ 14

§ 15.

§ 16

s szerént
ial kitett

egy Pozsonyi mérőre esik harminczkét kalán; a' 62-ik lapon

$^{5}/_{8}$ rész helyett, vétessen fel $^{4}/_{5}$ rész ittze.

KOLOʼSVÁRT,
a' kir. Lyceum' betűivel.